

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK

SOCIALSTATISTIK

LÖNESTATISTISK ÅRSBOK

FÖR

SVERIGE

1935

UTGIVEN AV

K. SOCIALSTYRELSEN

STOCKHOLM 1936

ISAAC MARCUS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG

INLEDNING

TILL

Lönestatistisk årsbok för Sverige / Socialstyrelsen. – Stockholm, 1931-1953. - (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1929-1951.

1929-1949 med innehållsförteckning, sammanfattning och parallelltitel på franska: Annuaire statistique des salaires de la Suède. - 1950-1951 med innehållsförteckning, sammanfattning och parallelltitel på engelska: Year book of wage statistics in Sweden.

Föregångare:

Arbetartillgång, arbetstid och arbetslön inom Sveriges jordbruk / Socialstyrelsen. – Stockholm, 1912-1929. - (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1911-1928.

Sociala meddelanden. – Stockholm : Norstedt, 1912-1967. – 1912-1953 utgör

Statistiska meddelanden. Ser. F, Sociala meddelanden.

Här publicerade Socialstyrelsen uppgifter om löneförhållandena inom industri och hantverk m.m.

Efterföljare:

Löner. Del. 1: Tjänstemän inom privat sektor / Statistiska centralbyrån. – Stockholm, 1954-1986. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1953-1985

Löner. Del 2: Arbetare inom privat sektor / Statistiska centralbyrån. – Stockholm,

1954-1986. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1952-1985

Översiktspublikation:

Historisk statistik för Sverige. Statistiska översiktstabeller : utöver i del I och del II publicerade t.o.m. år 1950 / Statistiska centralbyrån. – Stockholm, 1960.

Lönestatistisk årsbok för Sverige 1935. – (Sveriges officiella statistik).

Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2011.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK

SOCIALSTATISTIK

LÖNESTATISTISK ÅRSBOK

FÖR

SVERIGE

1935

UTGIVEN AV

K. SOCIALSTYRELSEN

STOCKHOLM 1936

ISAAC MARCUS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG

Annuaire statistique des salaires de la Suède en 1935.

Pour la table des matières voir page	4
Pour le résumé français voir page	5

Den i föreliggande publikation ingående redogörelsen för arbetslönerna inom Sveriges jordbruk och skogsbruk m. m. samt för löneförhållandena inom industri och hantverk, handel och transportväsen, allmän tjänst m. m. år 1935 ansluter sig i fråga om uppställning och innehåll i allt väsentligt till Lönestatistisk årsbok för år 1934.

Preliminära siffror rörande löneförhållandena inom jordbruk, skogsbruk och vägunderhållsarbete samt inom industri m. m. år 1935 ha tidigare publicerats i Sociala Meddelanden (årg. 1936, sid. 82 o. f., 256 o. f., 713 o. f. samt 435 o. f.).

Den närmaste ledningen av hithörande arbeten handhaves inom styrelsen av tf. förste aktuarierna O. Andelius och A. Twengström, av vilka den förre utarbetat avdelning I och den senare avdelning II av föreliggande berättelse.

Stockholm i november 1936.

NILS BERGSTEN.

BERTIL NYSTRÖM.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sid.
<i>Sammanfattning på franska</i>	5
I. Löneförhållandena inom jordbruk, skogsbruk och vägarbete	
A. Lantarbetare	
a. Undersökningens primärmaterial	9
b. Lönenivåns förändringar åren 1913—1935	10
c. Avtalsenliga och faktiska löner å olika orter	13
1. Tjänstefolk	17
2. Statare	18
3. Daglönare	21
B. Skogsarbetare	25
C. Vägarbetare	28
II. Löneförhållandena inom industri och hantverk, handel och transportväsen, allmän tjänst m. m.	
A. Undersökningens primärmaterial	33
B. Löneförhållandena för privatanställda (förvaltningspersonal o. d.)	37
C. Löneförhållandena för arbetare inom industri och hantverk, handel och transportväsen, allmän tjänst m. m.	
a. Antal redovisade arbetare	46
b. Löneutvecklingen i allmänhet	46
c. Löneinkomster per timme	52
d. Löneinkomster per dag, vecka och år	65
e. Arbetslöner inom olika yrtsgrupper, inom konkurrens- och hemmamarknadsindustri samt å olika orter	68
f. Tidlöner inom småindustri och hantverk	80
g. Löneinkomster vid statens anläggningsarbeten	82
D. Industriens sysselsättningsvolym och lönebudget åren 1929—1935	85
Bilagor:	
Bil. 1. Formulär till uppgifter för lantarbetarstatistiken	91
Bil. 2. Formulär till uppgifter för den industriella lönestatistiken	93

TABLE DES MATIÈRES

	Page
<i>Résumé en français</i>	5
I. Salaires dans l'agriculture, dans les exploitations forestières, etc.	
A. Ouvriers agricoles	
a. Matériel primaire de l'enquête	9
b. Aperçu général sur les fluctuations des salaires de 1913 à 1935	10
c. Taux de salaires et salaires effectifs dans les différentes localités	13
1. Domestiques	17
2. Ouvriers agricoles à salaire mixte	18
3. Journaliers	21
B. Ouvriers forestiers	25
C. Ouvriers des travaux de voirie	28
II. Salaires dans l'industrie, les métiers manuels, le commerce, les services de transport, les services publics, etc.	
A. Matériel primaire de l'enquête	33
B. Salaires des employés dans les entreprises privées (personnel technique, employés de bureaux et employés de magasins)	37
C. Salaires des ouvriers dans l'industrie, les métiers manuels, le commerce, les services de transport, les services publics etc.	
a. Nombre d'ouvriers touchés par l'enquête	46
b. Aperçu général sur le mouvement des salaires	46
c. Salaires horaires	52
d. Salaires journaliers, hebdomadaires et annuels	65
e. Variations des salaires suivant le coût de la vie des différentes localités, salaires dans l'industrie d'exportation et dans l'industrie travaillant pour le marché intérieur	68
f. Salaires à l'heure dans la petite industrie et dans les métiers manuels	80
g. Salaires des ouvriers des travaux publics	82
D. Nombre d'heures de travail effectuées et somme globale des salaires dans l'industrie pendant la période 1929—1935	85
Annexes:	
Ann. 1. Questionnaire pour la statistique des salaires agricoles	91
Ann. 2. Questionnaire pour la statistique des salaires industriels	93

Résumé.

I. Salaires dans l'agriculture, dans les exploitations forestières, etc.

Les renseignements réunis dans l'exposé suivant indiquent que le niveau des salaires, au cours de 1935 et par comparaison avec l'année précédente, n'a subi, en somme, que de légères modifications. Pour les ouvriers agricoles ordinaires, les salaires ont augmenté, en moyenne, de 3 %, tandis que pour les ouvriers forestiers, ils ont augmenté d'environ 1 à 2 % (v. pages 12 et 27).

En ce qui concerne les *ouvriers agricoles*, l'enquête s'appuie sur 412 questionnaires réunis par les sociétés d'économie rurale par intermédiaire de leurs représentants dans les circonscriptions judiciaires ou territoires équivalents. Ces questionnaires étaient, dans leurs grandes lignes, conformes à ceux qui avaient été utilisés précédemment, avec cette différence qu'on avait éliminé la question sur la durée du travail dans l'agriculture. Les données se rapportent à la main-d'œuvre la moins qualifiée et la moins payée et non aux spécialistes professionnels, qui sont rétribués suivant leur capacité personnelle. La première de ces deux catégories de main-d'œuvre comprend cependant la grande majorité des ouvriers agricoles et se rencontre dans le pays entier.

Les principaux résultats des calculs effectués figurent aux tabl. 1 et 2, pages 11, 14 et 15. Au cours de l'année 1935 les salaires des ouvriers agricoles en Suède étaient, en moyenne, supérieurs au niveau de 1913 de 61 %, environ (59 % pour les hommes et 78 % pour les femmes; v. diagramme page 12). Dans l'absence de données sur le coût de la vie à la campagne, on ne peut évaluer le niveau des salaires réels.

En ce qui concerne la main-d'œuvre occupée surtout par les petits propriétaires, c.-à-d. les *domestiques* célibataires, la rémunération du travail consiste en gages annuels en espèces, augmentés de la nourriture et du logement. L'importance de ces diverses formes de rémunération varie beaucoup suivant les régions. Pour l'ensemble du pays, les gages annuels d'un valet de ferme s'élevaient en moyenne à 545 cour. La nourriture étant évaluée à 465 cour. par an (1.27 cour. par jour), le salaire atteint au total 1 010 cour. par an. Pour les servantes, les gages en espèces s'élevaient, en moyenne, à 423 cour., la valeur de la nourriture à 403 cour. (1.10 cour. par jour) et le salaire total à 826 cour. Pour les valets de ferme, généralement mariés, qui, sous le nom de «*statare*» (ouvriers agricoles à salaire mixte), travaillent dans les grandes propriétés des régions agricoles proprement dites, et qui, en plus de leurs gages annuels, sont rétribués en nature («*stat*»), sous forme de lait, blé, pommes de terre, etc. et disposent d'un logement pour eux et leur famille, le salaire annuel s'élève, en moyenne, suivant les évaluations qui ont servi de base à cette enquête, à 1 263 cour., leurs gages annuels étant de 643 cour. Le logement se compose ordinairement, dans le sud de la Suède, de deux pièces et cuisine, mais ne comprend généralement, dans le reste du pays, qu'une pièce et une cuisine. Toutefois, ces données ne concernent que les valets de charrue ordinaires; les ouvriers à salaire mixte chargés du soin du bétail bénéficient en effet de gages en espèces plus élevés et parfois aussi d'allocations en nature plus importantes, en sorte qu'on évalue leur rémunération annuelle à 1 357 cour.

A côté de ces ouvriers à salaire mixte (*statare*), il existe des *journaliers à demeure* qui ne sont pas ou presque pas payés en nature, et dont le salaire quotidien varie beaucoup suivant les différentes régions. Leur salaire journalier s'élève en moyenne à 4.00 cour. en été et à 3.20 cour. en hiver, mais il est diminué de 1.13 cour. et de 1.02 cour., respectivement, lorsque l'ouvrier est nourri par le patron.

Outre ces journaliers, généralement engagés pour une année entière ou tout au moins pour plusieurs mois chez un même patron, il existe des ouvriers agricoles qui s'embauchent tantôt chez l'un, tantôt chez l'autre, suivant les besoins du moment. En été, le salaire par jour de ces *journaliers occasionnels*, qui ne sont pas logés gratuitement, est, en moyenne, de 4.50 cour.; il est 3.60 cour. en hiver, la nourriture restant à leurs frais. Lorsque ces ouvriers sont nourris par le patron, leur salaire moyen est de 3.24 cour. en été et de 2.50 cour. en hiver.

Le montant du salaire par jour, en été, pour les journaliers occasionnels (non nourris par le patron), suivant les différents départements, ressort du cartogramme de la page 24.

Parmi les ouvriers payés à la journée, il existe aussi un grand nombre de femmes, employées comme aides pour la culture des betteraves et des pommes de terre, pour la rentrée des foin et des blés, etc.; elles ont, en été, un salaire moyen de 2·85 cour. par jour (ou bien 2·07 cour. et la nourriture en plus), lorsqu'elles sont considérées comme faisant partie du personnel fixe de la ferme. Lorsqu'il s'agit d'une aide occasionnelle, le salaire des femmes est, en été, un peu plus élevé: la moyenne pour l'ensemble du pays est de 3·12 cour. sans la nourriture, et de 2·32 cour. avec la nourriture. Pendant les mois d'hiver, le salaire de ces journalières diminue sensiblement, de même que pour les ouvriers appartenant à la catégorie correspondante.

Dans les régions forestières les ouvriers, qui travaillent pendant l'été dans l'agriculture, s'embauchent habituellement pendant l'hiver dans les exploitations forestières. Ce travail est payé presque exclusivement à la pièce. D'après les renseignements fournis par les inspecteurs des forêts, le gain moyen par jour dans l'ensemble des inspections se serait élevé pendant l'hiver 1935/1936 à 9·03 cour. pour les ouvriers chargés du charroi (y comprise la rémunération pour la mise à disposition d'un cheval) et à 4·97 cour. pour les ouvriers chargés de l'abatage des arbres (pages 26 et 27).

Les travaux de voirie constituent ainsi que les travaux forestiers une source de revenu très importante pour la population agricole. D'après les renseignements recueillis auprès des administrations régionales des routes et auprès de certains entrepreneurs de travaux de voirie, les ouvriers occupés à l'entretien des routes auraient gagné, en moyenne pendant l'été de 1936, 0·79 cour. par heure (pages 29 et 30). Cependant, la rémunération des ouvriers fut sujette à des différences considérables selon les régions, le gain moyen par heure le plus bas étant de 0·46 cour. et le gain le plus élevé de 1·53 cour. (ordinairement 0·71—0·84 cour.).

Dans l'horticulture, les taux de salaires par heure fixés dans les contrats collectifs pour les ouvriers qualifiés occupés dans les jardins de rapport, vont de 0·70 cour. à 1·00 cour. selon les différentes régions du pays (page 13).

II. Salaires dans l'industrie, les métiers manuels, le commerce, les services de transport, les services publics, etc.

L'enquête a été basée sur un questionnaire auquel ont répondu 8 953 entreprises. Parmi ce nombre, 5 304 ont fourni à la fois des renseignements sur les employés et sur les ouvriers, 1 499 sur les employés seulement et 2 150 seulement sur les ouvriers. Les données primaires englobent en tout 514 899 salariés, dont 111 231 employés et 403 668 ouvriers. Parmi ces derniers, 78·3 % appartiennent à l'industrie proprement dite et le reste, soit 21·7 %, aux services des tramways et des chemins de fer (privés), à l'arrimage, au bâtiment, ainsi qu'au commerce et aux entrepôts.

De même que l'année précédente, le questionnaire ne portait, en ce qui concerne les employés, que sur la somme totale payée sous forme de salaires par chaque entreprise et sur le nombre moyen, réparti en hommes et femmes, des employés attachés à l'entreprise pendant l'exercice envisagé. Par contre, en ce qui concerne les ouvriers, le questionnaire prévoyait la répartition de la somme globale des salaires sur les ouvriers à l'heure et sur les ouvriers à forfait, ainsi que l'indication du nombre d'heures correspondant. On demandait en outre aux intéressées de mentionner le nombre total de journées de travail et le nombre moyen par jour des ouvriers pendant la période.

Les employés visés par l'enquête ont été, comme précédemment, répartis en trois groupes: le personnel technique, les employés de bureaux proprement dits et les employés de magasins. Pour l'ensemble des salariés ci-nommés, le revenu annuel moyen s'élevait en 1935 à 3 406 cour. Si, afin de comparer le niveau des salaires en 1935 avec celui des années précédentes, on refait le calcul des moyennes antérieures sous la supposition que le personnel fût réparti sur groupes professionnels et sur sexes dans les mêmes proportions qu'en 1935, on trouve que le salaire annuel moyen de cette dernière année implique sur celui de 1913 une augmentation de 75 %, tandis que par rapport à 1934 il n'y a qu'une augmentation insignifiante.

Comme précédemment, le traitement annuel moyen est le plus haut pour le personnel technique (5 198 cour.) et le plus bas pour le personnel de magasins (2 028 cour.), tandis que le traitement moyen des employés de bureaux tient à peu près le milieu entre les deux autres (3 444 cour.). Les changements survenus dans le niveau des salaires pendant la période 1913—1935 sont assez différents pour les trois groupes. Ainsi les salaires des employés de magasins ont augmenté de 87 % depuis 1913, tandis que les salaires du personnel technique et ceux des employés de bureaux ont augmenté de 70 et de 75 %, respectivement. En outre, on constate que l'augmentation a généralement été plus grande pour les femmes (96 %) que pour les hommes (70 %).

En ce qui concerne les ouvriers, les gains moyens par heure pendant l'année 1935 furent de 1·24 cour. pour les hommes et de 0·74 cour. pour les femmes. Par rapport à l'année précédente

il y a eu une augmentation de 2 % et de 1 %, respectivement. Cette augmentation pourtant faible des gains moyens par heure a amené une certaine augmentation des gains moyens annuels.

Pour le groupe ouvrier considéré dans son ensemble, on constate, que, par rapport à l'année 1913, le gain par heure a augmenté de 180 %, le gain par jour de 135 % et le gain par an de 126 %. Les différences que l'on observe dans le développement des salaires, suivant qu'on les considère par heure, par jour ou par an, tiennent en majeure partie à la réduction survenue au cours de la période envisagée dans la durée du travail journalier en raison de la loi de 8 heures.

De même que pour les employés, on constate pour le personnel ouvrier une tendance à l'égalisation des salaires pour les deux sexes. C'est ainsi que, de 1913 à 1935, le salaire à l'heure des hommes a augmenté de 176 %, le salaire journalier de 134 %, et le salaire annuel de 123 %, tandis que, pendant la même période, les salaires des femmes ont augmenté de 208, de 150 et de 155 %, respectivement. Si l'on limite l'enquête à l'industrie proprement dite et si l'on exclut, par conséquent, certains groupes pour lesquels la hausse des salaires a été relativement forte, comme les ouvriers des travaux publics, des transports et du bâtiment etc., on trouve que, pour les hommes, la hausse a été notablement inférieure, soit, par exemple, en ce qui concerne les salaires par heure 162 %, tandis que, pour les femmes, il n'y a aucune modification, l'augmentation étant, dans ce cas encore, de 208 %.

Les calculs effectués jusqu'ici ne portent cependant que sur les salaires-argent et ne concernent, par suite, que les modifications nominales survenues dans les salaires au cours de la période envisagée. En faisant la comparaison entre le niveau des salaires et celui du coût de la vie, exprimés tous deux en nombres indices avec l'année 1913 comme base, on a cherché à établir dans quelle mesure les fluctuations des salaires en espèce sont vraiment effectives et comportent un pouvoir d'achat d'une quantité plus ou moins grande de marchandises. En divisant les nombres indices des salaires nominaux avec l'index du coût de la vie pour les années correspondantes, on a obtenu des nombres indices exprimant les fluctuations des salaires réels par rapport à 1913. On trouvera dans le tableau ci-dessous les nombres indices ainsi établis (v. aussi le diagramme III p. 50).

Nombres indices (1913 = 100)	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935
Salaire nominal:																
par heure . . .	370	365	265	253	258	265	268	270	275	280	290	288	285	273	273	280
» jour . . .	309	306	223	213	214	219	223	223	225	232	241	238	235	227	228	235
» an . . .	295	271	209	203	211	216	220	224	220	231	233	225	212	213	221	226
Coût de la vie .	269	241	195	177	174	176	172	171	171	169	164	159	156	153	154	156
Salaire réel:																
par heure . . .	138	151	136	143	148	151	156	158	161	166	177	181	183	178	177	179
» jour . . .	115	127	114	120	123	124	130	130	132	137	147	150	151	148	148	150
» an . . .	110	112	107	115	121	123	128	131	129	137	142	141	136	139	144	145

Il ressort de ce tableau que, jusqu'à 1918 l'augmentation des salaires, aussi bien journaliers qu'horaires, fut inférieure à l'augmentation du coût de la vie en sorte que les salaires réels correspondants furent, pendant ces années, inférieurs à ceux de l'année 1913, mais qu'à partir de 1919 c'est l'inverse qui s'est produit. Le salaire annuel a été sujet à une évolution analogue, à cette différence près que l'équilibre entre le salaire et le coût de la vie ne s'est établi qu'un an plus tard, c.-à-d. en 1920.

Après avoir dépassé le niveau de l'année de base (100), les salaires réels ont continué à monter pendant la période envisagée, à l'exception d'une ou deux années seulement. — En 1935 les salaires réels par heure, par jour et par an, furent supérieurs au niveau de 1913 de 79 %, de 50 % et de 45 %, respectivement. Si comme on l'a fait auparavant au sujet des salaires-argent, on limite les calculs sur les salaires réels à l'industrie proprement dite, on constate que l'augmentation par rapport à l'avant-guerre est quelque peu inférieure, puisqu'elle s'élève pour les salaires horaires à 71 %, pour les salaires journaliers à 44 % et pour les salaires annuels à 41 %.

I. Löneförhållandena inom jordbruk, skogsbruk och vägarbete.

A. Lantarbetare.

a. Undersökningens primärmaterial.

Föreliggande undersökning har utförts efter i huvudsak samma plan som motsvarande för år 1934. Enligt kungl. kungörelsen den 4 september 1929 angående insamlande av uppgifter till lantarbetarstatistiken (sv. förf.-saml. 1929, nr 281) ha hushållningssällskapen att till nämnda statistik införskaffa dels årligen uppgifter angående arbetslöshet och arbetslön inom jordbruket, dels ock vart femte år uppgift om arbetstiden inom detsamma. Medan dylika uppgifter alltifrån den officiella lantarbetarstatistikens början år 1911 och t. o. m. år 1928 insamlades från kommunalstämмоordförändena i rikets landskommuner, skulle dessa uppgifter enligt nämnda kungörelse fr. o. m. år 1929 inom varje hushållningssällskap insamlas av sällskapets högre underavdelningar eller, där sådana ej vore inrättade, av häradsombud, som jämlikt gällande reglemente av hushållningssällskapet utsetts för anskaffande av årliga uppgifter till jordbruksstatistiken. Uppgifterna borde insändas till hushållningssällskapet före den 15 november, varefter hushållningssällskapet hade att efter granskning och erforderlig komplettering före den 15 december insända dem till socialstyrelsen. Det skulle tillkomma socialstyrelsen att fastställa formulär för ifrågavarande uppgifter samt meddela anvisningar för deras ifyllande. Det i enlighet med nämnda kungl. kungörelse utarbetade frågeformuläret för insamlande av uppgifter för tjänsteåret 1935/1936 (se sid. 91—92) överensstämde i huvudsak med det föregående år använda, bortsett från att frågan om arbetstiden uteslöts, då dylik uppgift, såsom nyss anförts, endast skulle insamlas vart femte år.

Detta frågeformulär utsändes av socialstyrelsen i oktober 1935 till samtliga hushållningssällskap med anhållan, att de ville ombesörja, att från var och en av sällskapens högre underavdelningar resp. häradsombud för tjänsteåret 1935/1936 avgaves möjligast noggranna och fullständiga uppgifter rörande inom resp. områden sysselsatta lantarbetares löneförhållanden m. m., varvid uppgifterna för årsanställda arbetare m. fl. borde avse arbetsvillkoren sådana dessa reglerats vid flyttningstiden i slutet av okto-

ber månad. Från hushållningssällskapen inkommo 412 dylika primäruppgifter.

På grundval av de intill början av januari 1936 inkomna uppgifterna utarbetades en preliminär redogörelse för arbetstillgång och arbetslön inom jordbruket år 1935, vilken publicerades i Sociala Meddelanden (årg. 1936, sid. 82 o. f.).¹

b. Lönenivåns förändringar åren 1913—1935.

I frågeformuläret ha uppgifter begärts om de löner i kontant och in natura, som inom vederbörande redovisningsområden vanligen utgå till vissa huvudgrupper av lantarbetare, nämligen dels tjänstefolk (årsanställda ogifta tjänare i arbetsgivarens kost), dels statare (gifta arbetare med stat), dels slutligen olika slag av daglönare. Dessa uppgifter borde i fråga om årsanställda arbetare avse tjänsteåret 1935/1936, medan de för daglönare skulle gälla sommaren 1935 resp. vintern 1935/1936. Inom var och en av dessa grupper ha endast upptagits de allmännast förekommande och i regel lägst avlönade arbetarkategorierna. Däremot ha löneuppgifter ej inhämtats rörande förtroende- och yrkesmän av olika slag, såsom befallningsmän, rättare, fördrängar, kuskar, stalldrängar, smeder, slöjdare, trädgårdsmästare o. d., vilkas löneförhållanden i högre grad röna inverkan av personliga förhållanden och därför endast kunna utrönas på grundval av individualuppgifter och icke enbart med ledning av summariska genomsnittsuppgifter.

För belysande av löneutvecklingen sedan tiden före världskriget (1913) meddelas i tab. 1 genomsnittliga lönesiffror beträffande vissa viktigare arbetarkategorier för åren 1913—1935 samt på grundval härav uträknade indextal, varvid avlöningen år 1913 satts = 100. I tabellen belyses även löneutvecklingen under de senaste åren genom särskilda indextal för åren 1930—1935 med år 1929 som basår. Vid beräkningen av de i tabellen redovisade medellönerna för samtliga där upptagna manliga och kvinnliga arbetare ha de särskilda löneserierna underkastats vägning med hänsyn till de olika arbetarkategoriernas numeriska betydelse m. m.² De på grundval av dessa genomsnittslöner uträknade indextalen, utvisande förändringen av männens och kvinnornas löner i förhållande till 1913 års lönenivå, ha åskådliggjorts genom diagrammet å sid. 12.

Av tabellen och diagrammet framgår, att lantarbetarlönerna under

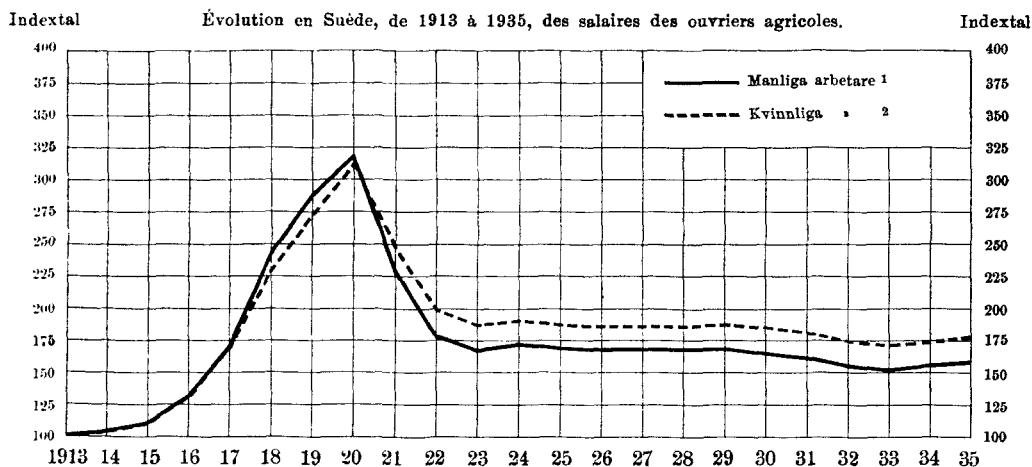
¹ Behandlingen av formulärets frågor rörande läget på jordbrukets arbetsmarknad har här liksom i föregående berättelse uteslutits, då en redogörelse härför meddelats i nämnda uppsats i Sociala Meddelanden. — I fråga om arbetstidsförhållandena inom jordbruket hänvisas till uppgifterna i Lönestatistisk årsbok 1934, sid. 10 o. f.

² Härvid ha de i tabellen representerade arbetargrupperna uppskattats till ett antal av 180 000 män (50 000 tjänare, 40 000 statavlönade körkarlar samt 50 000 daglönare i egen och 40 000 i arbetsgivarens kost) och 40 000 kvinnor (20 000 tjänare samt 10 000 daglönare i egen och 10 000 i arbetsgivarens kost). Vidare har antalet arbetsdagar för daglönarna antagits utgöra 300, varav 200 med sommar- och 100 med vinterdaglön.

Tab. 1. Lönenivåns förändringar inom jordbruket åren 1913—1935.

Å r	Manliga lantarbetare								Kvinnliga lantarb.							
	tjänare		statavlönade körkarlar		tillfälliga daglönare				beräk- nad total- avlön- ning pr år för samtl. arb.	tjänare		tillfälliga daglönare				beräk- nad total- avlön- ning pr år för samtl. arb.
	kon- tant års- lön	årslön samt kost och logi	kon- tant årslön	årslön och natu- raför- måner	i egen kost		i arbetsg- vares kost			kon- tant års- lön	årslön samt kost och logi	i egen kost		i arbetsg- vares kost		
					som- mar- dag- lön	vin- ter- dag- lön	som- mar- dag- lön	vin- ter- dag- lön	som- mar- dag- lön			vin- ter- dag- lön	som- mar- dag- lön	vin- ter- dag- lön		
a) Absoluta tal, k. r.																
1913	326	683	329	720	2 97	2 19	2 05	1 43	698	197	485	1 77	1 84	1 21	0 89	447
1914	332	702	334	811	3 02	2 24	2 10	1 46	731	202	501	1 81	1 88	1 24	0 92	461
1915	343	755	346	883	3 13	2 34	2 18	1 55	776	212	547	1 87	1 43	1 29	0 93	492
1916	398	906	390	987	3 77	3 02	2 63	1 96	925	241	655	2 23	1 75	1 52	1 18	588
1917	489	1 146	457	1 256	5 00	4 00	3 43	2 63	1 197	286	818	2 95	2 29	1 93	1 46	747
1918	689	1 629	646	1 764	7 14	5 62	4 75	3 63	1 689	376	1 131	4 00	3 07	2 67	2 02	1 026
1919	884	1 903	826	2 088	8 58	6 72	5 76	4 33	2 008	502	1 320	4 82	3 71	3 22	2 48	1 216
1920	1 075	2 105	1 047	2 352	9 37	7 20	6 41	4 71	2 218	661	1 495	5 62	4 30	3 72	2 79	1 392
1921	784	1 551	807	1 649	6 74	5 06	4 75	3 34	1 598	541	1 174	4 41	3 33	3 05	2 19	1 098
1922	609	1 246	651	1 325	5 04	3 89	3 48	2 51	1 239	450	975	3 46	2 66	2 39	1 77	891
1923	566	1 155	615	1 275	4 74	3 67	3 28	2 40	1 169	423	913	3 23	2 51	2 27	1 69	837
1924	570	1 164	624	1 371	4 79	3 72	3 34	2 48	1 201	430	993	3 27	2 54	2 28	1 71	850
1925	566	1 139	627	1 318	4 74	3 70	3 32	2 47	1 178	426	909	3 24	2 53	2 27	1 70	836
1926	560	1 126	626	1 328	4 72	3 68	3 32	2 49	1 175	422	898	3 24	2 53	2 28	1 72	831
1927	560	1 121	624	1 334	4 71	3 70	3 31	2 48	1 175	423	893	3 23	2 55	2 30	1 74	830
1928	560	1 119	627	1 329	4 71	3 70	3 32	2 48	1 173	424	891	3 24	2 56	2 31	1 75	831
1929	566	1 123	631	1 308	4 78	3 71	3 33	2 50	1 172	428	893	3 27	2 56	2 33	1 77	835
1930	567	1 093	633	1 260	4 69	3 69	3 36	2 53	1 152	434	880	3 21	2 56	2 31	1 79	825
1931	556	1 060	629	1 247	4 57	3 57	3 26	2 46	1 124	425	860	3 15	2 51	2 26	1 78	808
1932	525	1 003	617	1 213	4 43	3 47	3 15	2 37	1 083	405	817	3 08	2 44	2 20	1 74	777
1933	512	971	615	1 208	4 33	3 44	3 10	2 34	1 064	399	798	3 04	2 41	2 19	1 74	764
1934	521	980	625	1 229	4 36	3 49	3 16	2 41	1 079	408	807	3 06	2 45	2 25	1 79	775
1935	545	1 010	643	1 263	4 50	3 60	3 24	2 50	1 111	423	826	3 12	2 52	2 32	1 86	795
b) Indextal, om avlöningen år 1913 sättes = 100																
1914	102	103	102	113	102	102	102	102	105	103	103	102	103	102	103	103
1915	105	111	105	123	105	107	106	108	111	108	113	106	107	107	110	110
1916	122	133	119	137	127	138	128	137	133	122	135	126	131	126	133	132
1917	150	168	139	174	168	183	167	184	171	145	169	167	171	160	164	167
1918	211	239	196	245	240	257	232	254	242	191	233	226	229	221	227	230
1919	271	279	251	290	289	307	281	303	288	255	272	272	277	266	273	272
1920	330	308	318	327	315	329	313	329	318	336	308	318	321	307	313	311
1921	240	227	245	229	227	231	232	234	229	275	242	249	249	252	246	246
1922	187	182	198	184	170	178	170	176	178	228	201	195	199	198	195	199
1923	174	169	187	177	160	168	160	168	167	215	188	182	187	188	190	187
1924	175	170	190	190	161	170	163	173	172	218	192	185	190	188	192	190
1925	174	167	191	183	160	169	162	173	169	216	187	183	189	188	191	187
1926	172	165	190	184	159	168	162	174	168	214	185	183	189	188	193	186
1927	172	164	190	185	159	169	161	173	168	215	184	182	190	190	196	186
1928	172	164	191	185	159	169	162	173	168	215	184	183	191	191	197	186
1929	174	164	192	182	159	169	162	175	168	217	184	185	191	193	199	187
1930	174	160	192	175	158	168	164	177	165	220	181	181	191	191	201	185
1931	171	155	191	173	154	163	159	172	161	216	177	178	187	187	200	181
1932	161	147	188	168	149	158	154	166	155	206	168	174	182	182	196	174
1933	157	142	187	168	146	157	151	164	152	203	165	172	180	181	196	171
1934	160	143	190	171	147	159	154	169	155	207	166	173	183	186	201	173
1935	167	148	195	175	152	164	158	175	159	215	170	176	188	192	209	178
c) Indextal, om avlöningen år 1929 sättes = 100																
1930	100	97	100	96	99	99	101	101	98	101	99	98	100	99	101	99
1931	98	94	100	95	97	96	98	98	96	99	96	96	98	97	101	97
1932	93	89	98	93	94	94	95	95	92	95	91	94	95	94	98	93
1933	90	86	97	93	92	93	93	94	91	93	89	93	94	94	98	91
1934	92	87	99	94	92	94	95	96	92	95	90	94	96	97	101	93
1935	96	90	102	97	95	97	97	100	95	99	92	95	98	100	105	95

Diagram I. Löneutvecklingen för lantarbetare åren 1913—1935.

perioden 1914—1920 oavbrutet stego, tills kulmen år 1920 nåddes vid omkring 215 % över 1913 års nivå. De tre följande åren medförde en löne-reduktion av 40—50 % från nämnda topplöner.

Därefter skedde en stabilisering under åren 1924—1930, under vilken tid lönenivån förblev i huvudsak orubbad. Under intryck av de år 1931 allt mera framträdande verkningarna av den ekonomiska depressionen inträdde därefter en ganska allmän lönesänkning. Mellan åren 1933 och 1934 har däremot lönenivån åter visat en allmänt stigande tendens, vilken var ännu mera markerad år 1935, då ökningen för olika arbetarkategorier i genomsnitt växlade mellan 2 och 5 %. För de i tab. 1 upptagna arbetargrupperna ligger f. n. genomsnittslönerna beträffande männen 59 % och beträffande kvinnorna 78 % över avlöningarna för motsvarande arbetargrupper år 1913. Uträknas ett vägt medeltal för samtliga grupper, förete arbetslönerna år 1935 i förhållande till 1913 års löneläge en höjning av 61 % och i förhållande till 1934 års lönenivå en ökning med 3 %.

Önskvärt skulle vara att vid sidan av dessa siffror för penninglöners utveckling även kunna lämna motsvarande för reallönen, utvisande fluktuationerna i den kvantitet varor och tjänster lantarbetarna vid olika tider kunnat erhålla för sin kontantlön. Tyvärr saknas dock den detaljerade kännedom om de nuvarande pris- och levnadskostnadsförhållandena på landsbygden, som erfordras för genomförandet av en dylik beräkning.

¹ Ouvriers. — ² Ouvrières.

c. Avtalsenliga och faktiska löner å olika orter.

Närmare upplysningar om löneförhållandena inom olika delar av landet lämnar efterföljande tab. 2, i vilken huvudresultaten av de lönestatistiska beräkningarna meddelas såsom läns-, landsdels- och riksmedeltal. Vid beräkningen av riksmedeltalen ävensom av medellönerna för olika landsdelar ha läns-siffrorna vägts med antalet socknar.

Då de mellan lantarbetsgivarnas och lantarbetarnas organisationer ingångna kollektivavtalen i stor utsträckning varit normerande för lönesättningen, särskilt i östra och södra Sverige, ha de i dessa avtal intagna lönesatserna införts i tab. 2.¹ Avtalets timlöner ha omräknats till daglöner på grundval av riksavtalets bestämmelser om arbetstiden (under resp. maj—september och december—februari). Vid beräkning av riks- och landsdelsmedeltalen har hänsyn tagits icke blott till de i tabellen medtagna avtalen, vilka omfatta hela län eller liknande större områden, utan även till sådana avtal, vilka endast avse enstaka lant- eller bruks-egendomar.

För att erhålla närmare uppgifter om kollektivavtalens giltighetsområde upptogs på lantarbetarstatistikens frågeformulär liksom föregående år en särskild fråga, huruvida kollektivavtal gällde eller avtalsenliga lönesatser tillämpades inom respektive uppgiftsområden. Ehuru redovisningsområdenas relativa fåtalighet och därmed följande stora omfattning försvårat ett exakt besvarande av de framställda frågorna, synes det emel-

¹ De lantarbetarna närliggande trädgårdsarbetarna ha i viss utsträckning (ca 1350 arbetare anställda hos 267 arbetsgivare) fått sina löner avtalsenligt reglerade, i det att mellan Svenska trädgårdsarbetsgivareföreningen och Svenska lantarbetareförbundet i februari 1932 träffades ett riksavtal, innehållande allmänna bestämmelser, kompletterat medelst lokala löneavtal. I riksavtalet indelas de egentliga handelsträdgårdsarbetarna i 6 grupper, varvid grupp 1 omfattar fullgoda trädgårdsarbetare, som uppnått 22 års ålder och ha minst 6 års praktik i trädgårdsyrket, samt grupperna 2—6 lärlingar med resp. 5, 4, 3, 2 och 1 års praktik. Här nedan lämnas en översikt av de i de olika lokalavtalen fastställda lönesatserna för den förstnämnda gruppen.

Timlön för yrkeslärare, trädgårdsarbetare	Sthlns norra förorter	Djurs-holm	Tun-gel-sta	Rote-bro	Upp-sala, Nykö-ping o. Ste-ninge	Jönkö-ping o. Oskars-hamu	Torskors (Karl-skrona), Väners-borg o. Skövde	Mal-mö	Es-löv	Göte-borg	Alings-ås o. Munke-dal	Öre-bro	Kö-ping	Norrköping, Linköping, Hälsingborg, Gävle, Värberg o. Västerås
År 1934/1935 80 å 85	100	78	77	75	80	71	82	—	80-82	70**	82	—	74	76
» 1935/1936 80 å 85	100	78	77	75	80	71	74***	74	80-82	70	82	72	74	76

Hur lönerna för trädgårdsarbetare ställt sig under år 1935 framgår av nedanstående genomsnittstal, som beräknats på grundval av uppgifter insamlade i samband med den industriella lönestatistiken.

Företag med mindre än 5 anställda	Antal företag	Antal anställda män	Antal anställda kvinnor	Genomsnittlig löneinkomst i kronor för	
				män	kvinnor
				per timme	per dag
med 5—9 anställda	53	151	49	0'64	5'61
» 10 o. fl.	30	478	65	0'72	6'44
Samtliga	138	904	132	0'69	6'09
				per timme	per dag
				0'48	4'39
				0'26	2'22
				0'36	3'08
				0'44	3'81
				0'31	2'67
				0'28	2'44

* Inkl. Hässelby, Haga, Lambarudd, Kersö och Ekebyhov. ** Alingsås. *** Det nya avtalet, som äger giltighet fr. o. m. $\frac{3}{4}$ 1936, har visserligen inneburit en lönesänkning, men denna har i någon mån kompenenserats genom vissa andra förmåner.

Tab. 2. Lantarbetarnas

1	2		3		4		5		6		7		8		9		10		11		12		13		14		15		16		
	Manliga tjänare						Kvinnliga tjänare						Körkarlar med stat						Kreatursskötare med stat						Fasta manliga						
	L ä n och hushållings-sällskapsområden samt landsdelar		kontant års-lön	uppgiven löne-inkomst		uppgiven löne-inkomst		kontant års-lön	uppgiven löne-inkomst		kontant års-lön	uppgiven löne-inkomst		kontant års-lön	uppgiven löne-inkomst		i egen kost														
				enl. koll.-avt.,	kr.	kon-tant	tal-		kon-tant	tal-		enl. koll.-avt.,	kr.		kon-tant	tal-	enl. koll.-avt.,	kr.	kon-tant	tal-	enl. koll.-avt.,	kr.	kr.	kr.	kr.	dagl. enl. koll.-avt.,	dagl. enl. koll.-avt.,	dagl. enl. koll.-avt.,	dagl. enl. koll.-avt.,	kr.	kr.
		kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	
1	Stockholms	550	548	1 077	471	929	650	643	1 315	720	736	1 410	4 00	3 94	3 20	3 16															
2	Uppsala	550	514	1 003	453	871	650	649	1 318	720	730	1 400	4 00	4 01	3 20	3 19															
3	Södermanlands	550	527	1 019	425	855	650	646	1 280	720	727	1 361	4 00	3 87	3 20	3 06															
4	Östergötlands	550	535	991	421	818	650	645	1 285	720	752	1 396	4 00	3 87	3 20	3 12															
5	Jönköpings	—	535	1 018	448	854	—	635	1 206	—	740	1 316	—	3 75	—	3 13															
6	Kronobergs	—	556	1 019	424	830	—	631	1 146	—	730	1 245	—	3 85	—	3 10															
7	Kalmar	—	511	940	393	782	—	614	1 196	—	723	1 305	—	3 78	—	3 08															
8	norra hush.-sällsk.	—	511	908	408	769	—	600	1 147	—	731	1 278	—	3 83	—	3 30															
9	» » » » » »	550	511	959	384	788	650	623	1 229	720	717	1 323	4 00	3 75	3 20	2 95															
10	Gotlands	—	529	936	398	758	—	613	1 140	—	692	1 219	—	3 75	—	3 06															
11	Blekinge	575	598	1 077	420	831	630	650	1 338	700	725	1 413	—	3 97	—	3 26															
12	Kristianstads	550	560	1 014	452	825	650	648	1 307	720	711	1 370	4 00	4 10	3 20	3 30															
13	Malmöhus	550	564	1 028	452	862	650	659	1 361	720	728	1 430	4 00	4 17	3 20	3 36															
14	Hallands	550	551	996	411	803	650	634	1 263	720	701	1 330	4 00	3 76	3 20	2 99															
15	Göteborgs och Bohus	550	509	944	383	775	650	678	1 244	720	758	1 327	4 00	3 68	3 20	3 04															
16	Älvsborgs	—	533	992	435	833	—	632	1 244	—	726	1 338	—	3 81	—	3 04															
17	norra hush.-sällsk.	550	523	986	438	826	650	623	1 232	720	729	1 338	4 00	3 65	3 20	2 95															
18	» » » » » »	—	544	998	433	845	—	644	1 260	—	721	1 337	—	4 20	—	3 25															
19	Skaraborgs	550	527	985	437	849	650	618	1 187	720	714	1 286	4 00	3 71	3 20	2 76															
20	Värmlands	550	539	1 044	385	781	650	715	1 346	720	901	1 532	4 00	4 08	3 20	3 21															
21	Örebro	550	545	1 056	469	935	650	662	1 320	720	782	1 440	4 00	4 01	3 20	3 12															
22	Västmanlands	550	520	953	449	830	650	663	1 303	720	776	1 416	—	4 00	4 03	3 20	2 96														
23	Kopparbergs	—	669	1 126	405	804	—	—	—	—	—	—	—	4 60	4 60	3 68	3 98														
24	Gävleborgs	—	578	1 052	354	755	—	—	—	—	—	—	—	4 90	4 41	3 92	3 83														
25	Västernorrlands	—	577	1 036	344	747	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5 06	—	3 96													
26	Jämtlands	—	582	1 065	352	763	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4 65	—	4 00													
27	Västerbottens	—	587	1 031	328	696	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5 13	—	4 25													
28	Norrhottens	—	569	1 047	315	674	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5 45	—	4 07													
29	Hela riket år 1935	551	545	1 010	423	826	650	643	1 263	720	736	1 357	4 03	4 00	3 22	3 20															
Däruv i:																															
30	Östra Sverige ¹	550	531	1 012	442	860	650	648	1 299	720	743	1 396	4 00	3 93	3 20	3 11															
31	Småland och Öarna ²	550	532	980	418	809	650	624	1 176	720	723	1 277	4 00	3 78	3 20	3 10															
32	Södra Sverige ³	552	566	1 028	449	846	648	654	1 340	718	722	1 408	4 00	4 13	3 20	3 33															
33	Västra Sverige ⁴	550	532	995	424	830	651	644	1 244	721	746	1 348	4 02	3 80	3 22	2 97															
34	Norra Sverige ⁵	—	595	1 062	354	750	—	—	—	—	—	—	—	4 87	4 82	3 90	3 99														
35	Hela riket år 1934	505	521	980	408	807	623	625	1 229	693	721	1 326	3 80	3 93	3 04	3 14															
36	» » » » » » 1933	505	512	971	399	798	623	615	1 208	693	706	1 300	3 80	3 90	3 04	3 11															
37	» » » » » » 1913	—	326	633	197	483	—	329	720	—	375	773	—	2 54	—	1 92															

¹ Stockholms, Uppsala, Västmanlands, Södermanlands och Östergötlands län. — ² Jönköpings, Kronobergs, Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands och Örebro län. — ³ Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands,

löneförmåner år 1935.

17		18		19		20		21		22		23		24		25		26		27		28		29		30		31		32		33		34	
daglönare		Fasta kvinnliga daglönare						Tillfälliga manliga daglönare (utan fri bostad)						Tillfälliga kvinnliga daglönare (utan fri bostad)																					
i arbetsgivares kost		i egen kost		i arbetsgivares kost		i egen kost						i arbetsgivares kost		i egen kost				i arbetsgivares kost																	
som-mar	vin-ter	som-mar	vin-ter	som-mar	vin-ter	sommar		vinter		som-mar	vin-ter	sommar		vinter		som-mar	vin-ter																		
uppg. dag-lön, kr.	uppg. dag-lön, kr.	uppg. dag-lön, kr.	uppg. dag-lön, kr.	uppg. dag-lön, kr.	uppg. dag-lön, kr.	dagl. enl. koll.-avt., kr.	uppg. dag-lön, kr.	dagl. enl. koll.-avt., kr.	uppg. dag-lön, kr.	uppg. dag-lön, kr.	uppg. dag-lön, kr.	dagl. enl. koll.-avt., kr.	uppg. dag-lön, kr.	dagl. enl. koll.-avt., kr.	uppg. dag-lön, kr.	uppg. dag-lön, kr.																			
2.89	2.21	2.86	2.28	2.17	1.76	4.70	4.47	3.52	3.56	3.23	2.51	3.00	3.10	2.40	2.42	2.50	1.97	1																	
2.88	2.28	2.84	2.28	2.00	1.55	4.70	4.55	3.52	3.64	3.26	2.54	3.00	3.05	2.40	2.42	2.32	1.75	2																	
2.85	2.04	2.83	2.08	2.13	1.60	4.70	4.53	3.52	3.54	3.36	2.56	3.00	3.13	2.40	2.52	2.47	1.98	3																	
2.86	2.11	2.92	2.30	2.13	1.71	4.70	4.47	3.52	3.52	3.22	2.51	3.00	3.08	2.40	2.42	2.24	1.92	4																	
2.65	2.10	2.75	2.25	1.85	1.50	—	4.16	—	3.41	3.04	2.38	—	3.14	—	2.50	2.25	1.75	5																	
2.63	2.00	2.70	2.10	1.80	1.47	—	4.13	—	3.43	3.06	2.30	—	2.94	—	2.30	2.00	1.61	6																	
2.79	2.23	2.47	1.96	1.64	1.38	—	4.15	—	3.43	3.11	2.53	—	2.67	—	2.13	2.00	1.73	7																	
2.58	2.20	2.42	1.83	1.58	1.33	—	4.25	—	3.63	3.00	2.56	—	2.63	—	2.17	1.94	1.75	8																	
3.00	2.25	2.50	2.06	1.80	1.50	4.70	4.08	3.52	3.29	3.20	2.50	3.00	2.70	2.40	2.10	2.08	1.70	9																	
2.70	2.06	2.70	2.19	1.83	1.50	—	4.16	—	3.26	3.06	2.55	—	2.90	—	2.32	1.97	1.54	10																	
2.58	2.13	2.62	2.19	1.88	1.50	4.20	4.18	3.36	3.49	2.83	2.33	2.80	2.81	2.24	2.35	2.06	1.63	11																	
3.13	2.45	2.85	2.25	2.25	1.80	4.70	4.51	3.52	3.64	3.25	2.50	3.00	3.01	2.40	2.47	2.30	1.84	12																	
2.92	2.17	2.90	2.39	2.08	1.66	4.70	4.61	3.52	3.68	3.22	2.35	3.00	2.98	2.40	2.47	2.25	1.77	13																	
2.69	1.98	2.66	2.18	2.08	1.63	4.70	4.14	3.52	3.33	2.84	2.30	3.00	2.98	2.40	2.50	2.28	1.80	14																	
2.40	1.90	2.71	2.11	1.81	1.50	4.70	4.27	3.52	3.36	2.94	2.30	3.00	3.19	2.40	2.60	2.23	1.82	15																	
2.74	2.08	3.00	2.40	2.32	1.75	—	4.38	—	3.46	3.07	2.33	—	3.41	—	2.76	2.39	1.87	16																	
2.68	2.08	3.06	2.40	2.32	1.75	4.70	4.28	3.52	3.42	2.98	2.32	3.00	3.40	2.40	2.73	2.41	1.88	17																	
3.00	2.10	2.75	—	—	—	—	4.47	—	3.50	3.19	2.34	—	3.43	—	2.81	2.38	1.85	18																	
2.82	2.05	2.83	2.11	2.14	1.69	4.70	4.29	3.52	3.22	3.25	2.36	3.00	3.17	2.40	2.48	2.42	1.95	19																	
2.94	2.24	3.13	2.39	2.08	1.59	4.70	4.55	3.52	3.77	3.31	2.61	3.00	3.25	2.40	2.56	2.50	1.99	20																	
2.75	2.19	2.76	2.21	2.00	1.66	4.70	4.54	3.52	3.49	3.21	2.54	3.00	3.17	2.40	2.49	2.45	2.03	21																	
2.81	2.00	2.80	2.10	2.19	1.55	4.70	4.68	3.52	3.56	3.29	2.45	3.00	3.19	2.40	2.52	2.54	1.96	22																	
3.13	2.55	3.17	2.58	2.30	1.83	5.10	5.12	4.08	4.74	3.66	3.33	3.10	3.47	2.48	3.03	2.53	2.29	23																	
3.00	2.55	2.86	2.36	1.97	1.63	5.50	5.16	4.40	4.36	3.67	3.14	—	3.32	—	2.92	2.41	2.15	24																	
3.50	2.55	3.25	2.30	2.33	1.78	—	5.50	—	4.35	3.94	2.92	—	3.60	—	2.61	2.54	2.00	25																	
3.11	2.50	3.00	2.70	1.94	1.70	—	5.17	—	4.58	3.58	2.92	—	3.25	—	2.88	2.17	1.83	26																	
3.59	2.81	2.75	2.28	1.97	1.47	—	5.77	—	4.68	4.36	3.43	—	3.40	—	2.74	2.44	1.94	27																	
4.29	2.96	3.10	2.37	2.32	1.71	—	6.03	—	4.81	4.76	3.58	—	3.36	—	2.71	2.57	1.96	28																	
2.87	2.18	2.85	2.26	2.07	1.64	4.71	4.50	3.54	3.60	3.24	2.50	3.00	3.12	2.40	2.52	2.32	1.86	29																	
2.86	2.13	2.86	2.23	2.12	1.65	4.70	4.52	3.52	3.56	3.26	2.52	3.00	3.10	2.40	2.45	2.39	1.92	30																	
2.69	2.10	2.66	2.13	1.78	1.46	4.70	4.15	3.52	3.38	3.07	2.37	3.00	2.93	2.40	2.32	2.07	1.67	31																	
2.96	2.26	2.86	2.32	2.12	1.69	4.65	4.54	3.50	3.65	3.20	2.40	2.98	2.98	2.38	2.46	2.25	1.78	32																	
2.75	2.07	2.87	2.24	2.13	1.67	4.72	4.34	3.55	3.39	3.13	2.38	3.01	3.22	2.41	2.58	2.39	1.91	33																	
3.34	2.60	3.05	2.45	2.14	1.71	5.44	5.38	4.36	4.55	3.88	3.14	3.10	3.41	2.48	2.82	2.43	2.08	34																	
2.78	2.12	2.80	2.20	2.02	1.59	4.40	4.36	3.52	3.49	3.16	2.41	2.80	3.06	2.24	2.45	2.25	1.79	35																	
2.76	2.10	2.78	2.19	1.98	1.57	4.40	4.33	3.52	3.44	3.10	2.34	2.80	3.04	2.24	2.41	2.19	1.74	36																	
1.74	1.21	1.61	1.21	1.07	0.79	—	2.97	—	2.19	2.05	1.43	—	1.77	—	1.34	1.21	0.89	37																	

Kalmar och Gotlands län. — ³ Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län. — ⁴ Hallands, Göteborgs och Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län.

lertid framgå av svaren, att det egentligen är inom östra och södra Sverige, där kollektivavtal uppgivits gälla inom närmare $\frac{9}{10}$ av redovisningsområdena, som de spela en dominerande roll för lönesättningen inom jordbruket. Inom landet i dess helhet gälla eller tillämpas kollektivavtalens lönesatser inom knappt halva antalet områden, och av dessa äro relativt få belägna i Småland och Norrland.

Det uppges emellertid från skilda håll, att avvikelserna från kollektivavtalslönerna, såväl uppåt som nedåt, äro talrika, och på många orter torde den faktiska lönesättningen vara skäligen oenhetlig. Sålunda ha uppgiftslämnarna i flera fall meddelat, att lönedifferenserna olika gårdar emellan för én och samma arbetarkategori kunnat vara betydande. Dessa olikformigheter kunna bero på individuella faktorer såsom arbetsgivarens betalningsförmåga samt behov och uppskattning av vederbörande arbetare, ävensom på dennes skicklighet och arbetsförmåga, ålder och anställningstid. Vidare röna de av uppgiftslämnarna redovisade medeltalen inverkan av de betydande olikheter, som i geografiskt, ekonomiskt eller socialt hänseende kunna föreligga mellan skilda delar av de vanligen rätt stora redovisningsområdena. Sålunda torde det råda en viss skillnad i lönehänseende mellan storbruks- och småbrukstrakter, liksom mellan jordbruks- och skogsbygder samt mera industrialiserade trakter. För att kunna närmare belysa, i vad mån dessa och andra faktorer påverka den faktiska lönesättningen inom jordbruket, skulle emellertid erfordrats individuella uppgifter från uppgiftslämnare inom olika socialgrupper, från gårdar av olika slag och från bygder av olika typ. På grund av det nu tillämpade sättet för insamlingen av uppgifter till lantarbetarstatistiken, varigenom i regel endast en löneuppgift erhålles från varje härad eller motsvarande område, kan givetvis endast en mycket summarisk bild erhållas av det faktiska löneläget. Särskilt när lönesplittringen är så stor, som den f. n. synes vara inom jordbruket, torde det för uppgiftslämnarna erbjuda stora svårigheter att överblicka och i tillförlitliga genomsnittstal sammanfatta de skiftande löneförhållandena inom rapportområdet.

Betraktar man de i tab. 2 meddelade länsmedeltalen, finner man, att jordbrukslönerna för samtliga arbetarkategorier ha visat en uppåtgående tendens.

Redovisningsområden, där kollektivavtal	Genomsnittlig löneökning 1934—1935, i %, för											
	manliga tjänare	kvinnliga tjänare	körkarlar	kreaturskötare	tillfälliga i egen kost		manl. daglönare i arbetsgivares kost		tillfälliga i egen kost		kvinnl. daglönare i arbetsgivares kost	
	mar	ter	mar	ter	mar	ter	mar	ter	mar	ter	mar	ter
förekomma	5.2	4.5	3.3	2.3	3.2	2.6	2.8	2.9	2.0	2.5	2.1	3.2
ej förekomma	3.8	3.3	2.3	1.7	3.2	3.4	2.5	4.1	1.9	2.4	3.7	4.6

Såsom framgår av ovanstående sammanställning, synes löneökningen i allmänhet varit något starkare utpräglad inom sådana redovisningsområden, där kollektivavtal gälla i större utsträckning, än inom övriga områden.

1. Tjänstefolk.

Manliga tjänare. Frågeformulärens uppgifter om kontant årslön för manliga tjänare inom olika län och landsdelar samt för riket i dess helhet återgivnas i form av medeltal i tab. 2, kol. 3. Riksmedeltalet utgör 545 kr. Kontantlönerna för manliga tjänare äro mycket växlande i olika bygder. Låga genomsnittslöner förekomma särskilt i vissa trakter av östra och västra Sverige, medan höga löner äro utmärkande för de norra och södra landsändarna.

Den andra huvuddelen av tjänarnas avlöning utgöres av fri kost och logi. Värdet av denna löneförmån, vilket å formulären beräknats med ledning av inackorderingspris e. d. för personer i jämförlig ställning, utgjorde i medeltal för hela riket 1.27 kr. per dag och växlade i de särskilda länen mellan lägst 1.12 och högst 1.45 kr. per dag.

Genom multiplicering av de nyssnämnda å formulären uppgivna värdena för kost och logi med dagarnas antal under ett år erhållas motsvarande värden per år. Dessa ingå i den i tab. 2, kol. 4 redovisade totalavlöningen per år, vilken i medeltal för riket i dess helhet beräknats till 1010 kr.

Utöver årsavlöningen i form av kontant lön och fritt vivre utgå ännu i vissa landsdelar, särskilt i Norrland, till tjänstefolket naturapersedlar, vanligen kläder eller material till sådana.

Kvinnliga tjänare. Den kontanta årslönen för kvinnlig tjänare framgår av tab. 2, kol. 5. Riksmedeltalet utgör 423 kr.

Den kontanta genomsnittslönen för kvinnlig tjänare utgjorde år 1935 78 % av motsvarande medelsiffra för manlig tjänare mot 61 % år 1920. Differensen har sålunda under mellantiden minskats icke oväsentligt, och på vissa orter lära kvinnliga jordbrukstjänare numera t. o. m. nått upp till samma årslöner som manliga. Skillnaden mellan de manliga och de kvinnliga lönerna växlade emellertid betydligt i olika landsdelar. Störst var skillnaden (i medeltal 264—224 kr.) i de sex nordligaste länen, där kvinnornas löner endast utgjorde 55—61 % av männens, medan den minsta differensen (resp. 77, 61, 76 och 71 kr.) förekom i Stockholms, Uppsala, Örebro och Västmanlands län, där motsvarande procenttal utgjorde resp. 86, 88, 86 och 86.

Värdet av fri kost och bostad för kvinnlig tjänare uppskattas något lägre än samma förmåner för manlig. Riksmedeltalet för de kvinnliga tjänarna var 1.10 kr. per dag eller 17 öre lägre än för de manliga. Genomsnittliga årsvärdet av dessa förmåner ingår i den i tab. 2, kol. 6 redovisade totalavlöningen, vilken utgjorde 826 kr. per år i medeltal för hela riket.

Liksom beträffande manlig tjänare utgår även till kvinnlig lönen i vissa trakter av Norrland till någon del i form av kläder och andra naturapersedlar.

2. Statare.

Medan det mindre och medelstora jordbrukets viktigaste arbetskraft utgöres av ogifta tjänare i arbetsgivarens kost, äro däremot för storbruket typiska de merendels gifta arbetare, vilka i stället för kost erhålla s. k. stat av för det egna hushållet erforderliga livsfrnödenheter.

I undersökningen ha medtagits dels körkarlar (och med dem jämställda jordbruksarbetare), vilka utgöra den statavlönade personalens talrikaste men lägst kvalificerade och lägst avlönade grupp, dels kreatursskötare, vilka på grund av sin längre arbetstid och sitt mera ansvarsfulla arbete pläga erhålla något högre lön. Å frågeformuläret begärdes uppgifter om den gängse kontanta årslönen för var och en av dessa bägge arbetarkategorier, vidare om statens sammansättning och penningvärde samt slutligen om statarfamiljens bostad.

Statare: kontant årslön. Den i rikets olika län gängse kontanta årslönen redovisas i medeltal i tab. 2, kol. 8 och 11. För körkarlar uppgår lönen i genomsnitt för hela riket till 643 kr. Kreatursskötarnas kontantlön ligger i allmänhet något högre och utgör i genomsnitt för samtliga härad m. m., varifrån löneuppgifter inkommit, 736 kr. Skillnaden mellan körkarlarnas och kreatursskötarnas kontanta årslöner synes vara lägst i södra Sverige, där kreatursskötarnas genomsnittliga kontantlön med 10 % överstiger körkarlarnas, medan differensen inom övriga landsdelar är 15 à 16 %. — Utöver den fasta lönen tillkomma för kreatursskötarna stundom premier eller provisioner å ladugårdens produkter till icke oväsentliga belopp.

Statare: naturaförmåner. Statens sammansättning har under senare år till en viss grad påverkats av de i kollektivavtalen uppställda normalstaterna.

En översikt över de enligt de för tjänsteåret 1935/36 gällande lokala avtalen i hel stat ingående varukvantiteterna lämnas nedan:

	Uppland o. Östergötland	Södermanland o. Västmanland	Kalmar län	Blekinge	Skåne	Halland	Göteborgs o. Bohus samt Älvsborgs län	Skaraborgs o. Örebro län samt Värmland
Mjök, oskum. l	1 280	1 280	1 280	1 280	1 460	1 280	1 280	1 280
Råg kg	600	600	900	900	700	720	600	600
Vete »	300	300	200	200	100	180	300	300
Korn »	200	100	—	—	600	—	200 ¹	—
Vårsäd . . . »	—	—	—	—	—	—	—	450
Blandsäd . . »	200	300	250 ²	250 ³	—	450 ¹	200 ¹	—
Årter »	50	50	—	—	—	—	50 ⁴	—

Den oskummade mjölken, som i Skåne skall utlämnas med 4 l per dag och i övriga landsdelar med 3 l per dag under 6 vintermånader och 4 l per dag under 6 sommarmånader, kan efter överenskommelse vid det personliga avtalets ingående delvis utbytas mot skummad, varvid 1 l oskummad mjök i Skåne utbytes mot 2

¹ Ev. havre. — ² Ev. korn eller havre. — ³ Fodersäd. — ⁴ Ev. vete.

och i övriga landsdelar mot 3 l skummjolk. I Kalmar län och Blekinge kan arbetsgivare i stället för 1 280 l oskummad mjölk per år efter eget val utlämna 1 095 l oskummad och 730 l skummad mjölk.

I naturaförmånerna ingå dessutom potatisland, bränsle och fri bostad. Potatislandet skall i Uppland och Östergötland utgöra 15 ar (inom Östergötland arbetsgivaren dock obetaget att träffa överenskommelse med sina arbetare om mindre areal med eller utan tillägg av viss kvantitet potatis i stat), i Skåne, Halland, Göteborgs och Bohus samt Älvsborgs län 1 200 sträckfamnar (där ej annan överenskommelse träffas), i Kalmar län 1 200 sträckmeter och 6 hl potatis, i Blekinge 400 sträckmeter och 15 hl potatis, medan i Södermanland, Värmland och Västmanland samt i Skaraborgs och Örebro län potatisland och trädgårdsland tillsammans skola utgöra 15 ar. Bränsle skall utgå till husbehov. Enligt Östergötlands- och Skaraborgsavtalen kan särskild överenskommelse träffas angående bränslets mängd, om någondera parten så önskar; där ortsförhållandena sådant påkalla, kan veden utbytas mot brännrot eller stenkol. I vissa lokalavtal finnes bränslekvantiteten särskilt angiven, nämligen i Kalmar län till 15 kbm osorterad kastved (i huvudsak lövträdsved) eller däremot svarande kvantiteter annat bränsle, dock minst 5 kbm osorterad kastved (1 kbm osorterad kastved anses motsvara $1\frac{1}{3}$ kbm barrved eller ett parlass risbränsle eller 2 kbm yt-, ribb- eller grenved), i Skåne till 24 hl stenkol (eller 80 hl torv), 4 kbm björk- eller bokved och 1 lass risbränsle (eller 2 kbm barrved) samt i Halland till 60 hl torv, 5 kbm kastved och 2 lass risbränsle eller annat bränsle av därmed jämförlig myckenhet, i Södermanland och Västmanland samt Örebro län till 18 kbm osorterad kastved eller i bränslevärde motsvarande kvantitet annat förekommande bränsle, dock minst 5 kbm osorterad kastved. Slutligen finnes i lokalavtalen för Uppland, Östergötland, Skåne, Halland, Göteborgs och Bohus samt Älvsborgs län angivet, att det till bostaden hörande trädgårdslandet skall utgöra c:a 3 ar; i Kalmar län skall stataren erhålla trädgårdsland, där sådant finnes eller utan arbetsgivarens oskäliga betungande kan åstadkommas.

Enligt de erhållna uppgifterna synes statens sammansättning i verkligheten vara rätt skiftande i olika delar av landet. I allmänhet synes dock på en egendom samma stat gälla för såväl körkarlar som kreatursskötare; endast omkring 5 % av de insända frågeformulären innehöllo anteckning om, att sistnämnda starkerkategori erhållit annan — vanligen något högre — stat än körkarlarna.

I vilken utsträckning olika varuslag ingå i statlistorna (för körkarlar) belyses av tab. 3 (sid. 20).

Oskummad mjölk ingår i alla statlistor, men utbytes ej sällan till någon del mot skummad. Av brödsäd ingår råg i så gott som alla och vete i flertalet stater. Även fodersäd (havre och korn) förekommer ofta. Potatis lämnas vanligen ej i måttet utan i form av rätt att skörda viss areal av arbetsgivarens potatisland. I föreliggande berättelse ha i tab. 3 införts de å formulären redovisade medelkvantiteterna av potatis, som kommit stataren till godo antingen i form av nettoskörd å stataren anvisad del av gårdens potatisskifte eller i form av viss mängd av gårdens potatisskörd. I regel erhåller stataren även bränsle »till husbehov». — Ännu för ett årtionde sedan förekommo sill och salt ganska ofta i statlistorna men nu endast i undantagsfall. I vissa landsdelar, särskilt i Småland och Västergötland, förekomma på en del håll kvarlevor av äldre tiders mera vidsträckta naturaavlöning, såsom smör, kött, fläsk, klädespersedlar (skodon) m. m. Emellertid har så småningom en tendens gjort sig gällande att förenkla staten genom att begränsa de däri ingående varuslagen till mjölk, spannmål och potatis.

Vad slutligen statarbostaden beträffar, ha uppgifter endast begärts om det å orten vanliga rumsantalet. De inkomna svaren synas giva vid handen, att inom större delen av landet statarfamiljen innehar 1 rum och kök. Inom ungefär $\frac{1}{4}$ av de redovisningsområden, där stutare förekomma, företrädesvis belägna i Sydsverige, utgöres dock den normala statarlägenheten av 2 rum och kök.

Tab. 3. Medelkvantiteter och medelpris för vissa statvaror samt medelvärden av andra naturaförmåner.

Län och hushållnings-sällskaps-områden	Medelkvantiteter av					Medelpris för					Medelvärde per familj och år av	
	oskummad mjölk, ¹	vete,	råg,	foder-säd,	potatis,	oskummad mjölk, kr. per	vete, kr. per	råg, kr. per	foder-säd, kr. per	potatis, kr. per	bränsle,	bostad (inkl. trädgård),
	l	kg	kg	kg	kg ²	100 l	100 kg	100 kg	100 kg	100 kg	kr.	kr.
Stockholms	1 323	313	600	394	1 586	12·5	15·7	14·5	11·4	5·4	71	157
Uppsala	1 280	300	600	400	1 729	13·1	16·2	15·0	11·5	4·8	68	149
Södermanlands . . .	1 307	300	600	397	1 501	12·0	16·0	14·8	11·5	5·0	56	153
Östergötlands . . .	1 315	300	614	409	1 401	11·0	16·2	14·9	12·1	5·9	71	135
Jönköpings	1 272	229	571	336	1 257	10·5	16·9	14·7	12·0	4·8	64	136
Kronobergs	1 298	200	610	380	1 062	10·4	16·0	14·6	12·2	3·8	61	113
Kalmar	1 175	220	711	310	1 222	13·0	16·5	14·8	11·9	5·1	59	125
norra hush.-sällsk.	1 214	250	625	325	1 119	12·5	16·3	14·2	11·2	5·6	48	109
södra » » » » »	1 149	200	768	300	1 291	13·3	16·7	15·1	12·5	4·7	66	136
Gotlands	1 224	400	450	345	1 089	10·5	14·4	13·3	11·1	4·6	77	108
Blekinge	1 271	200	805	375	1 705	12·7	15·9	15·0	11·8	3·6	80	180
Kristianstads	1 317	100	700	567	2 037	12·1	16·5	15·1	13·2	3·9	82	140
Malmöhus	1 370	100	677	615	1 826	11·4	16·1	14·9	13·7	4·8	89	168
Hallands	1 274	178	750	363	1 575	10·4	15·9	14·8	12·4	4·5	84	150
Göteborgs o. Bohus	1 196	301	437	233	956	12·1	16·5	14·4	11·1	6·7	69	144
Älvsborgs	1 284	251	562	332	1 211	10·6	16·2	14·5	11·3	5·3	71	159
norra hush.-sällsk.	1 327	250	561	411	1 349	10·1	15·8	14·0	10·9	5·3	67	158
södra » » » » »	1 236	252	563	350	1 056	11·1	16·6	15·0	11·9	5·3	75	161
Skaraborgs	1 289	257	586	435	1 277	10·3	15·8	14·5	11·3	4·9	64	123
Värmlands	1 354	305	540	420	1 037	13·7	16·1	14·0	11·4	6·2	66	131
Örebro	1 348	298	561	337	1 684	12·3	16·3	15·1	11·4	5·9	60	153
Västmanlands	1 396	300	586	407	1 543	11·8	15·6	14·0	10·9	4·5	62	149
Hela riket år 1935:	1 297	240	607	417	1 431	11·4	16·0	14·7	12·0	4·9	71	143
» » » » » 1934:	1 296	236	610	421	1 447	11·0	16·2	14·8	11·7	4·3	71	140
» » » » » 1933:	1 290	232	613	416	1 375	10·7	16·4	14·7	10·2	4·4	72	137
» » » » » 1913:	.	86	639	.	.	10·0	15·0	13·0	.	.	43	64

På grundval av de värdeuppskattningar av de i statlistorna ingående posterna, som uppgiftslämnarna med få undantag avgivit och vilka skulle avse å orten rådande salupris i parti (icke gårdens bokpris), ha utförts vissa i tab. 3 framlagda beräkningar rörande dels medelpriset per enhet å de viktigaste statvarorna (inkl. potatis), dels medelvärdet per familj av bränsle och bostad. I de fall, då omräkning av de lämnade kvantitetsuppgifterna måst företagas från rymdmått till vikt eller omvänt, ha i regel använts de uppgifter om sådnesslagens vikt per hl i de olika länen, som meddelas i statistiska centralbyråns årligen utgivna årsväxtberättelser. Där prisuppgifter eller värderingar saknas, ha approximationer företagits med ledning av motsvarande uppgifter från samma trakt eller annat tillgängligt prisstatistiskt material.

Hyresuppskattningens tillförlitlighet torde mången gång kunna sättas i fråga. I vissa jordbrukstrakter torde bostäder av liknande slag knappast finnas till uthyrning, varför hyresvärdena ofta bli fingerade, och ganska allmänt torde vid värderingen de för taxeringsändamål uppgjorda uppskattningarna kommit till användning.

¹ I den redovisade medelkvantiteten av oskummad mjölk ha även inräknats de å vissa statlistor upptagna kvantiteterna skummjolk efter omräkning till oskummad mjölk, varvid såsom reduktionstal använts relationen mellan de redovisade å-priserna på oskummad och skummad mjölk.

² Skörd å stataren anvisad del av gårdens potatisskifte jämte i mått eller vikt lämnad potatis, där så förekommer.

Tab. 3 utvisar, att från hösten 1934 till hösten 1935 inga mera nämnvärda prisförändringar ägt rum i fråga om de redovisade förnödenheterna utom beträffande potatis, som stigit med c:a 60 öre per 100 kg.

Naturaförmånernas sammanlagda värde per år, vilket ingår i den i tab. 2 redovisade totalavlöningen, utgjorde i genomsnitt för undersökningsområdet i dess helhet för körkarlar 620 kr. och för kreatursskötare 621 kr. Framhållas må, att i naturaförmånerna ej inräknats vissa mera sällan förekommande eller till sitt värde svarberäkneliga förmåner, såsom fri läkarbehandling och sjukhusvård, fria försäkringsavgifter, fria skjutsar vid vissa tillfällen (kvarnskjutsar o. d.) eller den någon gång förekommande förmånen, att arbetsgivaren helt eller delvis betalar arbetarens skatter.

Statare: samtliga löneförmåner. Körkarlarnas totalavlöning per år (tab. 2, kol. 9) utgjorde i medeltal för samtliga de landsdelar, där statare förekomma, 1263 kr. Detta innebär en ökning från föregående år med 34 kr., i det att den kontanta årslönen ökats med 18 kr. och naturaförmånernas penningvärde med 16 kr.

Kreatursskötarens totalavlöning (tab. 2, kol. 12) uppgick för riket i dess helhet till i genomsnitt 1357 kr.

3. Daglönare.

Under beteckningen daglönare eller dagsverkare plägar man sammanföra de lantarbetare, som helt eller delvis erhålla sin avlöning i form av daglön, timlön eller ackordsbetalning. Medan daglönare utan naturaförmåner i anställningssätt och avlöningsform nära överensstämmer med industriarbetarna, representera daglönare med naturaförmåner i viss mån en övergångsform mellan å ena sidan de nyssnämnda, helt kontantavlönade arbetarna, å den andra tjänar-, statar- och torparklasserna.¹ Det finnes sålunda daglönare, vilka i likhet med tjänarna ha fri kost och bostad, ävensom sådana vilka åtnjuta endera av dessa förmåner.

Daglönen bestämmes i hög grad av dagsverkarens arbetsförmåga och är därför i regel olika för män och kvinnor samt för äldre och yngre arbetare. Vidare växlar dagspenningen allt efter arbetstidens längd och arbetsbehovets skiftningar under olika årstider. I frågeformuläret har uppgift begärts beträffande sommar- och vinterdaglöner för fullt arbetsföra manliga och kvinnliga dagsverkare såväl »i egen kost» som »i arbetsgivares kost». Å formuläret ha arbetarna vidare efter anställningens varaktighet uppdelats i fasta och tillfälliga arbetare. Beträffande de senare har dessutom skillnad gjorts mellan tillfälliga arbetare med fri bostad och sådana utan fri bostad.

¹ Jfr den i de lantarbetarstatistiska årsböckerna för 1922 och 1923 publicerade specialundersökningen rörande löne- och arbetsförhållandena för olika lantarbetargrupper inom det större jordbruket.

Fasta daglönare. Uppfattningen om vilka daglönare, som skola anses för fasta, synes vara ganska växlande i olika landsdelar.

I allmänhet torde såsom fasta betraktas de arbetare, vilka tagit anställning för ett år eller åtminstone för ett sommarhalvår, men särskilt i Skåne, Bergslagen och Norrland lära hit räknas även daglönare, vilkas arbetsavtal endast omfattar en tid av 1—4 månader. Medan de fasta daglönarna synas utgöra huvuddelen av bruks-egendomarnas lantarbetarpersonal, spela de en något mindre betydande roll i de egentliga jordbruksbygderna, där avtal om längre tids stadigvarande arbete ofta träffas med husmän eller egnahemsinnehavare eller med hemmavarande vuxna söner och döttrar till stutare, torpare, småbrukare m. fl.

Löneuppgifter rörande de fasta daglönarna meddelas i tab. 2, kol. 13—22.

För *manliga* arbetare i egen kost uppgick sommardaglönen till 4⁰⁰ kr. och vinterdaglönen till 3²⁰ kr. i genomsnitt för riket i dess helhet; skillnaden utgör alltså 0⁸⁰ kr. För daglönare i arbetsgivarens kost utgjorde dagspenningen i medeltal för riket 2⁸⁷ kr. på sommaren och 2¹⁸ kr. på vintern, alltså en differens på 0⁶⁹ kr. Skillnaden mellan riksmedeltalen för lönen i egen och i arbetsgivarens kost utgjorde på sommaren 1¹³ kr. och på vintern 1⁰² kr., vilka belopp alltså skulle motsvara kostens ungefärliga penningvärde.

De fasta *kvinnliga* daglönarna synas i regel utgöras av hustrur, döttrar och andra kvinnliga anhöriga till gårdens manliga arbetspersonal, med vilka muntligen avtalats om mera stadigvarande arbetshjälp. Ut-räknas genomsnittet av samtliga löneuppgifter för kvinnliga daglönare i egen kost, blir riksmedeltalet för sommardaglönen 2³⁵ kr. och för vinterdaglönen 2²⁶ kr. eller 71 % av motsvarande dagsverkspris för manliga arbetare.

Betraktas därefter löneförhållandena för kvinnliga daglönare, som åtnjuta fri kost, befinnes i medeltal för hela riket sommardaglönen utgöra 2⁰⁷ och vinterdaglönen 1⁶⁴ kr. Jämföras dessa tal med motsvarande siffror för daglön i egen kost, befinnes kostens uppskattade värde i medeltal utgöra 0⁷⁸ kr. sommartid samt 0⁶² kr. vintertid.

Tillfälliga daglönare. Det torde vara ett för det nutida rationaliserade jordbruket karakteristiskt förhållande, att antalet fasta arbetare alltmer inskränkes till det för driftens upprätthållande oundgängligen nödvändiga, vilket genom användning av arbetsbesparande maskiner och transportanordningar kan sättas lågt, medan det starkt ökade arbetsbehovet under skördetiden m. m. tillgodoses genom lejd arbetskraft.

Mellan dessa tillfälliga daglönare och de fasta daglönarna råder egentligen endast en gradskillnad, i det att, som ovan påpekats, såsom fast även kan betecknas daglönare, som allenast förbinder sig till en eller några få sommarmånaders arbete. Framhållas må också, att i allmänhet beträffande kvinnliga arbetare, vilka ofta på grund av husliga sysslor o. dyl. icke torde kunna prestera ett fullt regelmässigt utarbete, samt i vissa trakter, såsom i norra Sverige, jämväl i fråga om manliga arbetare, de olika daglönargrupperna synas vara skäligen svagt avgränsade mot varandra.

I det hösten 1935 utsända frågeformuläret hade beträffande de tillfälliga daglönarna uppgifter begärts om kontantlönen dels med och dels utan fri bostad.

Tillfälliga daglönare med fri bostad. Rörande denna till synes relativt sällan förekommande arbetargrupp ha endast ett fåtal löneuppgifter erhållits från varje län. De ha därför ej medtagits i tab. 2, utan redovisas landsdelsvis i tablån nedan.

Landsdelar	Tillfälliga daglönare med fri bostad							
	manliga				kvinnliga			
	i egen kost		i arbetsgivares kost		i egen kost		i arbetsgivares kost	
	sommar- daglön, kr.	vinter- daglön, kr.	sommar- daglön, kr.	vinter- daglön, kr.	sommar- daglön, kr.	vinter- daglön, kr.	sommar- daglön, kr.	vinter- daglön, kr.
Östra Sverige	4·12	3·22	3·07	2·33	2·96	2·33	2·23	1·73
Småland och öarna . .	3·84	3·21	2·83	2·25	2·73	2·18	1·83	1·54
Södra Sverige	4·24	3·41	3·13	2·37	2·90	2·37	2·21	1·75
Västra Sverige	3·98	3·10	2·87	2·23	3·06	2·44	2·25	1·75
Norra Sverige	5·04	4·22	3·64	2·86	3·18	2·64	2·30	1·88
Hela riket	4·16	3·34	3·05	2·36	2·97	2·39	2·19	1·74

Vid en jämförelse mellan tablåns riksmedeltal och motsvarande siffror i tab. 2 finner man, att lönerna för tillfälliga daglönare med fri bostad i allmänhet ligga emellan lönebeloppen för fasta daglönare och för tillfälliga utan fri bostad.

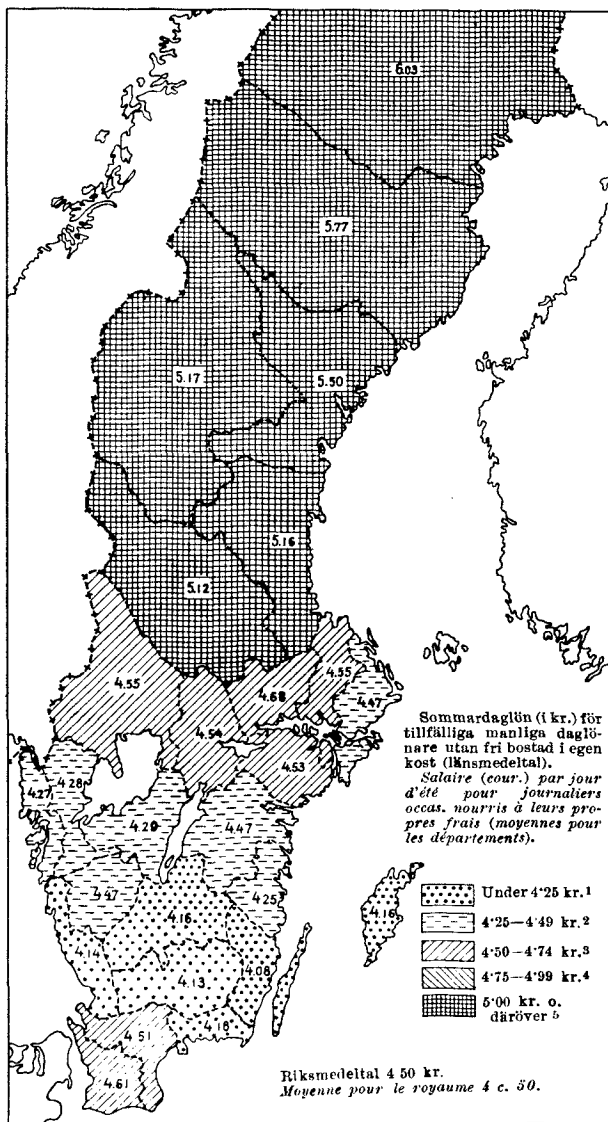
Tillfälliga daglönare utan fri bostad. Huvudparten av de tillfälliga daglönarna torde sakna förmånen av fri bostad. Dessa arbetare, för vilka länsvis redogöres i kol. 23—34 av tab. 2, erbjuda ett speciellt intresse därigenom, att deras avlöningar mera direkt röna inverkan av industriens konkurrens om arbetskraften och därför tendera att närma sig de löner, med vilka i norr skogsindustrien, i söder tegel- och sockerindustrierna be-

Genomsnittlig avlöning för tillfälliga manliga daglönare i egen kost (utan fri bostad)

Län och hushållningssällskapsområden	sommar		vinter		Län och hushållningssällskapsområden	sommar		vinter	
	pr dag, pr timme, kr.	pr timme, kr.	pr dag, pr timme, kr.	pr timme, kr.		pr dag, pr timme, kr.	pr dag, pr timme, kr.	pr dag, pr timme, kr.	pr timme, kr.
Norrbottnens	6·03	0·60	4·81	0·60	Älvsborgs	4·38	0·44	3·46	0·43
Västerbottnens	5·77	0·58	4·68	0·59	norra hush.-sällsk. . . .	4·28	0·43	3·42	0·43
Västernorrlands	5·50	0·55	4·35	0·54	södra hush.-sällsk. . . .	4·47	0·45	3·50	0·44
Jämtlands	5·17	0·52	4·58	0·57	Skaraborgs	4·29	0·43	3·22	0·40
Gävleborgs	5·16	0·52	4·36	0·55	Göteb. o. Boh. . . .	4·27	0·43	3·36	0·42
Kopparbergs	5·12	0·51	4·74	0·59	Blekinge	4·18	0·42	3·49	0·44
Västmanlands	4·68	0·47	3·56	0·45	Jönköpings	4·16	0·42	3·41	0·43
Malmöhus	4·61	0·46	3·68	0·46	Gotlands	4·16	0·42	3·26	0·41
Uppsala	4·55	0·46	3·64	0·46	Kalmar	4·15	0·42	3·43	0·43
Värmlands	4·55	0·46	3·77	0·47	norra hush.-sällsk. . . .	4·25	0·43	3·63	0·45
Örebro	4·54	0·45	3·49	0·44	södra hush.-sällsk. . . .	4·08	0·41	3·29	0·41
Södermanlands	4·53	0·45	3·54	0·44	Hallands	4·14	0·41	3·53	0·42
Kristianstads	4·51	0·45	3·64	0·46	Kronobergs	4·13	0·41	3·43	0·43
Stockholms	4·47	0·45	3·56	0·45	Hela riket	4·50	0·45	3·60	0·45
Östergötlands	4·47	0·45	3·52	0·44					

Arbetslön för tillfälliga manliga daglönare.

Salaires pour les journaliers occasionnels en 1935.

tala sin tillfälliga arbetshjälp. Den ur nämnda synpunkt mest betydelsefulla gruppen utgöres av de manliga arbetarna i egen kost. I genomsnitt för hela riket utgjorde daglönen för sådana 4.50 kr. om sommaren och 3.60 kr. om vintern. Medellönerna för tillfälliga arbetare lågo sommartiden 0.50 och vintertiden 0.40 kr. högre än lönesatserna för de arbetare, som kunna påräkna mera jämn sysselsättning under en större del av året.

Sommardaglönen för tillfällig arbetshjälp var högst i Norrbottens och Västerbottens län och lägst i Kronobergs län, såsom framgår dels av vidstående kartogram, dels av tablån å föregående sida, i vilken länen ordnats i följd efter sommardaglönens genomsnittliga höjd.

I tablån belyses även skillnaden mellan sommar- och vinterdaglönen inom oli-

ka län. Denna skillnad är givetvis i främsta rummet beroende på arbetsdagens olika längd sommar och vinter, men även andra faktorer spela in. Dividerar man daglönen med arbetstiden, finner man, som

¹ Au-dessous de 4 c. 25. — ² 4 c. 25—4 c. 49. — ³ 4 c. 50—4 c. 74. — ⁴ 4 c. 75—4 c. 99. — ⁵ 5 c. 00 et plus.

tablånen ävenledes utvisar, att sommartimlönen i vissa trakter är något högre, i andra lägre än vintertimlönen. Orsaken härtill är framför allt att söka i den olika efterfrågan på arbetskraft sommar och vinter.

För de tillfälliga manliga daglönarna i arbetsgivarens kost utgjorde i medeltal för hela riket sommardaglönen 3²⁴ kr. och vinterdaglönen 2⁵⁰ kr. Jämföras dessa siffror med motsvarande riksmåttal för arbetare i egen kost, befinnes skillnaden utgöra resp. 1²⁶ och 1¹⁰ kr., vilka belopp sålunda skulle motsvara kostens uppskattade värde sommar och vinter.

Vad kvinnliga daglönare beträffar torde sådana, vilka mera tillfälligt biträda med rotfruktsskötsel o. d., i stor utsträckning arbeta på ackord. Dock förekommer även daglönsarbete i viss utsträckning. Genomsnittliga daglönen i egen kost för riket i dess helhet utgör 3¹² kr. sommartid och 2⁵² kr. vintertid, vilket motsvarar 69 resp. 70 % av motsvarande lönesatser för manliga arbetare mot resp. 60 % år 1920.

För arbeterskor, som åtnjuta fri kost, utgör för hela riket sommardaglönen 2³² kr. och vinterdaglönen 1⁸⁶ kr. Sammanställda med lönerna för helt kontantavlönad arbeterska giva 1935 års uppgifter som genomsnittliga värden på förmånen av fri kost resp. 0⁸⁰ och 0⁶⁶ kr. per dag.

B. Skogsarbetare.

I mellersta och norra Sverige, å sydsvenska höglandet m. fl. landsdelar, där skogsbruket är en huvudnäring, sker för vissa arbetarkategorier en regelmässig växling i sysselsättning under olika årstider mellan jordbruk och skogshantering, så att arbetare på landsbygden, vilka sommartid arbetat vid jordbruket, på vintern pläga finna arbete i skogen o. s. v. Det är därför av intresse att såsom komplement till löneuppgifterna för den mera tillfälliga arbetskraften inom jordbruket även ge en översikt över skogsarbetarnas löneförhållanden. Framhållas må, att skogsarbetena i vårt land så gott som uteslutande utföras på ackord.

Alltsedan vintern 1917/1918 har socialstyrelsen årligen från jägmästarna i reviren (f. n. 98) inhämtat uppgifter rörande normala dagsförtjänster vid skogsarbete för huggare och körare (häst och karl). På grundval av dessa uppgifter, vilka pläga avse förhållandena under februari månad, ha översikter över löneförhållandena vid skogsbruket under resp. vintersäsonger utarbetats och publicerats i Sociala Meddelanden. Dessutom ha vissa år i juni månad från jägmästarna införskaffats kompletterande löneuppgifter på grundval av erfarenheterna från drivningarnas slutlikvidering. Uppgifterna avse närmast medelförtjänsterna under normala drivningsförhållanden vid arbete å kronoparker o. d. men belysa även arbetsvillkoren å enskilda skogar. En sammanfattning av de sålunda publicerade löneuppgifterna, vilka så gott som uteslutande avse arbete på ackord, lämnas i efterföljande tab. 4, i vilken löneförändringarna för

Tab. 4. Skogsarbetarnas löneförhållanden vintersäsongerna 1918/19—1935/36.

Vintern	Medelförtjänst för						Vintern	Medelförtjänst för					
	huggare			körare				huggare			körare		
	Kr. per dag	Indextal		Kr. per dag	Indextal			Kr. per dag	Indextal		Kr. per dag	Indextal	
		1918/ 19 =100	1929/ 30 =100		1918/ 19 =100	1929/ 30 =100			1918/ 19 =100	1929/ 30 =100		1918/ 19 =100	1929/ 30 =100
1918/19	11.68	100	212	29.00	100	282	1927/28	5.28	45	96	10.12	35	98
1919/20	9.99	86	181	23.73	82	231	1928/29	5.16	44	94	9.96	34	97
1920/21	10.67	91	194	23.44	81	228	1929/30	¹ 5.51	47	100	¹ 10.28	35	100
1921/22	5.00	43	91	10.17	35	99	1930/31	5.19	44	94	9.78	34	95
1922/23	5.22	45	95	10.41	36	101	1931/32	4.66	40	85	8.72	30	85
1923/24	5.47	47	99	10.80	37	105	1932/33	¹ 4.46	38	80	¹ 8.21	28	80
1924/25	5.27	45	96	10.13	35	99	1933/34	4.68	40	85	8.73	30	85
1925/26	5.37	46	97	10.39	36	101	1934/35	¹ 4.89	42	89	¹ 8.95	31	87
1926/27	5.28	45	96	10.08	35	98	1935/36	² 4.97	43	90	² 9.03	31	88

riket i dess helhet åskådliggöras från och med vintern 1918/1919, då arbetslönerna inom skogsbruket nådde sin toppunkt.

Såsom härav framgår, intogo arbetsförtjänsterna inom skogsbruket ett höjdläge under åren 1918—1920, varefter löneinkomsterna i stort sett hållit sig på en nivå, utgörande en tredjedel till hälften av toppårens. Fr. o. m. vintersäsongen 1933/1934 ha emellertid arbetsförtjänsterna företett en markerad ökning.

Löneförändringarna ha dock ställt sig ganska växlande inom olika landsdelar. Detta belyses närmare genom tab. 5, vari lämnas en översikt av skogsarbetarnas genomsnittliga arbetsförtjänster inom olika län under åren 1920/1921—1935/1936. Beträffande de i tabellen beräknade läns-siffrorna må emellertid framhållas, att dessa i åtskilliga fall grunda sig på mycket fåtaliga primäruppgifter.

Sin största betydelse har ju skogsbruket för rikets norra delar (Värmland, Dalarna och Norrland), där under normala förhållanden närmare 200 000 personer vintertid torde sysselsättas med skogsarbete. Den härstädes under tiden närmast före krigets början (vintern 1913/1914) rådande lönenivån är känd genom en av socialstyrelsen år 1916 utgiven specialundersökning, »Skogsarbetarnas levnads- och arbetsförhållanden i Värmland, Dalarna och Norrland». På grundval av de i nämnda undersökning meddelade lönesiffrorna ha i slutraderna av tab. 5 även uträknats vissa indextal belysande löneförhållandenas utveckling inom detta

¹ De ursprungliga data kompletterade medelst i juni månad införskaffade uppgifter om likvidavräkningarnas faktiska resultat.

² Enligt uppgifter avgivna efter slutlikvideringen i juni. — Enligt de i februari inkomna uppgifterna utgjorde medelförtjänsten för körare 8.74 och för huggare 4.80 kr. per dag, vilka allmänna genomsnitt sålunda beträffande huggarna ligga något och beträffande körarna avsevärt lägre än motsvarande junisiffror. Förhållandena ha emellertid gestaltat sig något olika i olika revir. I fråga om körarnas dagsförtjänster ha i 61 % av reviren ingen förändring ansetts böra vidtagas i de tidigare uppgifterna på grundval av erfarenheterna från slutlikvideringen, medan de ansetts böra sänkas i 9 % och höjas i 30 % av reviren. Vad huggarna beträffar voro motsvarande procenttal resp. 59, 10 och 31.

Tab. 5. Skogsarbetarnas arbetsförtjänster inom olika län 1920/21—1935/36.

L ä n	Medelförtjänst (i kr.) per dag vintern											
	1920 /21	1931 /32	1932 /33 ¹	1933 /34	1934 /35 ¹	1935 /36 ²	1920 /21	1931 /32	1932 /33 ¹	1933 /34	1934 /35 ¹	1935 /36 ²
	<i>Huggare</i>						<i>Körare</i>					
Stockholms	10.00	4.25	3.75	4.00	4.50	4.63	20.00	7.50	6.88	6.75	7.50	7.45
Uppsala	11.00	4.75	4.13	4.50	4.50	4.50	20.00	7.75	6.88	7.00	7.00	7.50
Södermanlands	9.50	4.25	3.75	3.65	3.90	4.13	20.00	7.00	6.00	6.25	6.70	6.75
Östergötlands	9.10	3.90	3.75	3.85	3.86	3.84	18.90	6.40	6.08	5.88	6.09	6.63
Jönköpings	8.50	3.63	3.56	3.81	4.03	3.92	18.88	6.63	6.05	6.56	6.50	6.58
Kronobergs	7.67	3.57	3.51	3.67	3.89	4.33	20.00	6.33	5.83	6.33	6.08	7.17
Kalmar	8.69	3.75	3.45	3.65	3.74	3.82	18.13	6.30	5.85	5.95	6.08	6.20
Gotlands	7.00	4.00	3.75	3.75	3.75	4.20	16.00	8.00	5.75	5.75	7.00	6.20
Blekinge	6.00	4.25	4.00	3.75	3.50	3.50	15.00	6.50	6.50	6.00	5.50	5.50
Kristianstads	6.50	3.94	3.50	3.38	3.88	3.75	20.00	7.38	6.25	6.00	5.75	5.75
Malmöhus	6.00	3.25	3.25	3.50	4.00	4.25	14.00	6.75	6.75	6.50	7.00	7.00
Hallands	9.00	4.00	3.75	3.75	4.25	4.00	17.50	6.50	6.50	6.50	7.50	8.00
Göteborgs o. Bohus	9.88	4.69	4.38	4.15	3.60	3.75	22.50	7.38	7.13	7.00	6.50	6.00
Älvsborgs	9.25	4.06	3.63	4.00	4.00	4.00	19.00	7.38	6.25	6.50	6.50	7.50
Skaraborgs	7.50	3.58	3.46	3.71	3.76	3.93	16.35	6.16	5.88	5.80	6.25	6.50
Värmlands	10.80	4.57	4.50	4.25	4.50	4.01	23.10	8.06	7.70	6.75	7.00	6.63
Örebro	8.88	4.33	4.02	4.40	4.32	3.99	17.75	6.90	6.45	6.81	7.23	7.04
Västmanlands	9.83	4.67	4.27	4.18	4.46	4.33	19.33	7.58	7.00	7.17	7.63	7.75
Kopparbergs	14.40	5.75	5.35	5.75	5.96	5.76	31.25	10.96	9.66	11.25	11.16	11.21
Gävleborgs	12.00	5.35	4.55	4.92	5.42	5.67	29.17	10.10	9.85	9.08	10.20	11.00
Västernorrlands	11.33	4.69	4.69	5.25	5.14	5.70	26.25	9.79	9.74	10.60	10.22	9.83
Jämtlands	12.88	4.47	4.20	4.71	4.96	4.48	29.06	8.94	8.05	9.71	9.75	8.62
Västerbottens	10.58	4.29	4.88	5.35	6.00	6.14	24.80	9.90	9.54	10.68	11.39	11.27
Norrbottnens	11.63	5.14	4.78	4.98	5.10	5.40	24.63	9.81	9.48	9.73	10.02	10.20
Hela riket	10.67	4.66	4.40	4.68	4.89	4.97	23.44	8.72	8.21	8.73	8.95	9.03
Indextal:												
basår 1920/21	100	44	41	44	46	47	100	37	35	37	38	39
Därfv Norra Sverige ³	11.78	5.02	4.77	5.10	5.45	5.56	26.14	9.75	9.30	9.94	10.45	10.40
Indextal:												
basår 1913/14 ³	329	140	133	142	152	155	344	128	123	131	138	137

område under åren 1913/1914—1935/1936. Av dessa framgår bl. a., att inom de nordliga skogsdistrikten de nuvarande skogsarbetarförtjänsterna innebära en ökning med mer än hälften för huggare och närmare två femtedelar för körare i förhållande till lönenivån före kriget. För reviren tillsammans syns arbetsprinsnivån vintern 1935/1936 ha legat ca 1 à 2 % högre än föregående säsong. Som även synes av tab. 5, varierade dock löneförändringarna betydligt inom särskilda landsdelar, bl. a. beroende på växlande väderleksbetingelser för skogsdrivingarna. — Jämföras länsmedelalen för vintersäsongen 1935/1936 med motsvarande vinterdaglöner vid jordbruksarbete i egen kost (tab. 2, kol. 26, sid. 15), finnes skogsarbetarlönen överstiga lantarbetarlönen med kr. 1.37 för riket i dess helhet, varemot för vissa län de båda lönesiffrorna ligga ganska nära varandra. I båda fallen torde daglönen avse en arbetsdag vintertid av

¹ Se not 1 à sid. 26. — ² Se not 2 à sid. 26. — ³ Värmland, Dalarna och Norrland. Medelförtjänsten för dessa län tillsammans utgjorde vintern 1913/14 för huggare 3.58 kr. och för körare 7.59 kr.

ungefär 8 timmar, vilket bör beaktas även vid jämförelse med de i det följande meddelade arbetslönerna för vägarbete och för industriarbete m. m.

Nämnas må i detta samband, att i vissa delar av landet äro skogsarbetarnas arbets- och löneförhållanden reglerade genom kollektivavtal, av vilka lära förefinnas ett hundratal, berörande omkring 150 arbetsgivare med c:a 31 000 skogsarbetare. Omkring 12 000 av dessa sysselsattes inom Värmlands län och västra Bergslagen, 8 000 inom Gävleborgs och 3 500 inom Kopparbergs län, medan de övriga voro fördelade på Uppsala, Örebro, Östergötlands, Västmanlands, Skaraborgs, Södermanlands, Blekinge, Älvsborgs, Kalmar, Kristianstads, Jönköpings och Kronobergs län.

I avtalen finnas i regel upptagna såväl ackordspris som dag- eller timlöner. I efterföljande tablå lämnas en sammanställning med avseende på vissa län, där kollektivavtalen äro av mera normerande betydelse, av gällande lägsta, resp. högsta mansdagsverkspris samt av ackordspris för huggning av brännved.

Lönesats enl. kollektivavtal för	Uppsala län	Södermanl. län	Värmlands län ¹	Örebro län	Västmanl. län	Kopparb. län	Gävleborgs län
mansdagsverke, kr. pr dag ²	4·00- 5·50	3·52- 4·80	4·13- 5·08	3·60- 5·00	3·84- 4·00	3·72- 5·00	4·00- 8·00
huggn. av brännved, kr. pr kbm	1·15- 1·30	1·00- 1·40	1·29- 1·77	1·13- 1·40	1·20- 1·50	1·20- 1·60	1·00- 1·75

C. Vägarbetare.

Liksom skogsarbetet utgör flerstädes även vägarbetet en inkomstkälla för den jordbrukande befolkningen. Angående vägarbetarnas löneförhållanden har socialstyrelsen sedan år 1927 från vägstyrelser och vägentreprenörer inhämtat årliga uppgifter, i regel avseende förhållandena under sommarsäsongen. Dylika uppgifter för år 1936 ha meddelats av vägstyrelserna (i vissa fall vägentreprenörer) i 366 av rikets 369 vägdistrikt.³ Liksom vid föregående undersökningstillfälle efterfrågades å det använda formuläret sedvanlig arbetsförtjänst för dels grovarbetare, dels körare (häst och karl) per timme (ev. dag) vid tidlöns- och ackordsarbete, även som hur stor del av arbetet som utförts såsom ackordsarbete.

En sammanfattning av löneuppgifterna rörande *grovarbetare* lämnas i följande tablå:

¹ Inkl. västra Bergslagen.

² Där timlön fastställts, har daglönen satts = 8 gånger denna.

³ En preliminär redogörelse för huvudresultaten av denna undersökning har lämnats i Soc. Medd. årg. 1936, sid. 718.

Timförtjänst för med vägarb. syssel- satta grovarbetare ¹	Samtliga vägdistrikt										Därav distrikt med koll.- avtal utan koll.- avtal			
	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1935	1936	1935	1936
Antal distr. m. uppg.	153	342	344	348	371	372	371	365	369	365*	124	131	245	234
Genomsnittlig tim- förtjänst (kr.):														
vid tidlönsarbete	0.68	0.70	0.70	0.72	0.73	0.72	0.72	0.72	0.72	0.73	0.77	0.77	0.69	0.70
vid ackordsarbete	0.83	0.85	.	0.89	0.87	0.85	0.83	0.84	0.87	0.88	0.93	0.94	0.82	0.84
oavsett löneform ²	.	.	.	0.79	0.79	0.78	0.77	0.77	0.77	0.79	0.83	0.84	0.74	0.76

Grovarbetarlönerna vid vägarbeten företedde sålunda en i stort sett stigande tendens t. o. m. år 1930, varefter de höllo sig i huvudsak oförändrade under år 1931 för att därefter visa någon tillbakagång. Under år 1935 framträdde en viss tendens till höjning av lönenivån, närmast beroende på ackordsförtjänsternas ökning. Under år 1936 ökades timförtjänsterna såväl vid tidlönsarbete som vid ackordsarbete. Den genomsnittliga timförtjänsten för med vägunderhållsarbete sysselsatta grovarbetare utgjorde 0.79 kr. mot 0.77 kr. föregående år. Löneutvecklingen var emellertid tämligen olikformig inom de olika orterna. Sålunda företedde 30 % av vägdistriktet oförändrade genomsnittsförtjänster sedan 1935, medan 22 % uppvisade fallande och 48 % stigande timinkomster. Flertalet av dessa förändringar synas bero på växlingar i ackordsförtjänsterna eller i ackordsarbetets relativa betydelse. Tidlönsatserna ha nämligen uppgivits vara oförändrade inom ej mindre än 72 % av vägdistriktet, men fallande inom 6 % och stigande inom 22 %, medan motsvarande procenttal för ackordsförtjänsterna voro resp. 30, 22 och 48. Arbetsförtjänsterna för vägarbetare voro i medeltal c:a 75 % högre än inom jordbruket, där tillfälliga daglönare i egen kost under sommaren 1935 i genomsnitt erhöillo 0.45 kr. per timme (sid. 23) men icke obetydligt lägre (15 %) än inom industri, hantverk m. m., även om man inskränker denna jämförelse till genomsnittliga timförtjänsten för manliga industriarbetare o. d. på landsbygden (0.93 kr. i dyrortsgrupp A; jfr tab. 15, sid. 71).

Man finner, att under år 1936 genomsnittsförtjänsterna (oavsett löneform) nått upp till samma nivå som det föregående toppåret 1930 (0.79 kr.). Ackordsförtjänsterna ligga alltså något lägre än 1930, medan tidlönerna överstigit 1930 års nivå. Medräknar man endast sådana vägdistrikt, där såväl tidlöns- som ackordsarbete förekommit, befinnes medelförtjänsten år 1936 liksom föregående år ha varit 21 % högre vid ackordsarbete än vid tidlönsarbete. Nämnas må i detta sammanhang, att enligt erhållna upplysningar i medeltal $\frac{2}{5}$ av vägunderhållsarbetet skulle utföras på

¹ Siffrorna för 1927 och 1928 avse delvis även vägbyggnadsarbetare, medan uppgifterna för de följande åren endast gälla vägunderhållsarbetare. Medeltalen för 1927—1929 äro enkla medeltal av de från resp. vägdistrikt inkomna uppgifterna om normal timförtjänst, medan medeltalen för 1930—1936 vägts efter väglängden inom resp. distrikt. Dessa avvikelser torde dock endast i ringa mån minska siffrornas jämförbarhet.

² För ett vägdistrikt föreligga endast uppgifter beträffande körarlöner.

³ Dessa siffror ha med användande av vissa uppgifter om hur stor del av arbetet, som utföres mot tidlön resp. på ackord, approximativt beräknats på grundval av uppgifterna om tid- och ackordslöner.

Tab. 6. Genomsnittliga timförtjänster inom olika län för med vägunderhållsarbete sysselsatta grovarbetare och körare.

L ä n	Timförtjänst (i kr.) för grovarbetare									Timförtjänst (i kr.) för häst och karl år 1936	
	vid tidlönsarbete			vid ackordsarbete			oavsett löneform			vid tidlönsarbete	vid ackordsarbete
	1934	1935	1936	1934	1935	1936	1934	1935	1936		
Stockholms . . .	0·82	0·85	0·88	1·14	1·19	1·13	0·91	0·92	0·94	1·24	1·42
Uppsala . . .	0·72	0·72	0·72	0·80	0·79	0·82	0·74	0·74	0·77	1·13	1·23
Södermanlands . . .	0·71	0·67	0·70	0·96	0·96	0·94	0·73	0·75	0·76	0·97	1·01
Östergötlands . . .	0·75	0·72	0·74	0·87	0·91	0·91	0·77	0·77	0·79	1·02	1·16
Jönköpings . . .	0·75	0·75	0·75	0·84	0·87	0·86	0·77	0·77	0·76	0·99	1·13
Kronobergs . . .	0·74	0·71	0·73	0·89	0·92	0·90	0·83	0·82	0·82	0·96	1·03
Kalmar . . .	0·65	0·64	0·66	0·76	0·84	0·77	0·68	0·73	0·70	1·00	1·16
Gotlands . . .	0·70	0·70	0·72	0·85	0·85	0·92	0·83	0·81	0·87	1·00	1·50
Blekinge . . .	0·67	0·65	0·66	0·85	0·81	0·82	0·74	0·71	0·71	0·83	0·89
Kristianstads . . .	0·72	0·71	0·71	0·84	0·85	0·85	0·77	0·77	0·78	0·92	1·00
Malmöhus . . .	0·72	0·72	0·73	0·83	0·88	0·87	0·74	0·74	0·75	1·18	1·38
Hallands . . .	0·72	0·72	0·72	0·81	0·94	0·82	0·73	0·75	0·74	1·10	1·75
Göteb. o. Bohus . . .	0·72	0·73	0·72	0·81	0·84	0·89	0·75	0·77	0·77	1·07	1·09
Älvsborgs . . .	0·72	0·73	0·73	0·83	0·87	0·90	0·78	0·80	0·80	0·93	1·14
Skaraborgs . . .	0·69	0·65	0·68	0·81	0·81	0·83	0·73	0·70	0·74	1·00	1·13
Värmlands . . .	0·73	0·73	0·74	0·84	0·90	0·88	0·77	0·76	0·80	1·05	1·23
Örebro . . .	0·70	0·71	0·71	0·87	0·87	0·89	0·75	0·76	0·76	0·99	1·16
Västernorrlands . . .	0·73	0·73	0·74	0·77	0·78	0·84	0·74	0·74	0·76	1·17	1·22
Kopparbergs . . .	0·69	0·70	0·70	0·85	0·87	0·89	0·77	0·78	0·80	1·14	1·27
Gävleborgs . . .	0·75	0·78	0·74	0·88	0·90	0·92	0·80	0·80	0·83	1·15	1·22
Västmanlands . . .	0·73	0·73	0·75	0·88	0·91	0·93	0·81	0·82	0·85	1·20	1·34
Jämtlands . . .	0·64	0·66	0·68	0·71	0·76	0·83	0·67	0·72	0·77	1·11	1·34
Västerbottens . . .	0·67	0·70	0·72	0·77	0·79	0·88	0·72	0·74	0·80	1·37	1·44
Norrbottnens . . .	0·76	0·78	0·81	0·88	0·89	0·93	0·84	0·84	0·89	1·45	1·59
Samtl. vägdistrikt	0·72	0·72	0·73	0·84	0·87	0·88	0·77	0·77	0·79	1·11	1·29
därav med avtal	0·77	0·77	0·77	0·91	0·93	0·94	0·82	0·83	0·84	1·15	1·39
» utan »	0·69	0·69	0·70	0·80	0·82	0·84	0·73	0·74	0·76	1·09	1·26

ackord. Både beträffande ackordsarbetets relativa betydelse och den relativa merförtjänsten vid ackordsarbete förefinnas emellertid mycket betydande olikheter mellan olika vägdistrikt.

Av tab. 6 framgår, att medellönerna inom olika län förete betydande olikheter. De högsta genomsnittliga timförtjänsterna (oavsett löneform) uppvisade under år 1936 Stockholms län (0·94 kr.), medan Blekinge och Kalmar län (0·71 resp. 0·70 kr.) kommo lägst på skalan. Lönestegringen gentemot år 1935 är mest utpräglad i Norrlandslänen.

Ett uttryck för olikformigheten i grovarbetarnas löner ger tablån överst å nästa sida.

De lägsta och de högsta genomsnittliga timförtjänsterna (oavsett löneform) utgjorde år 1935 resp. 0·45 och 1·53 kr. samt år 1936 0·46 och 1·53 kr. Om man frånräknar de båda fjärdedelar av vägdistriktet, där de högsta och de lägsta timförtjänsterna förekommo, befinnes timförtjänsten inom den återstående mellersta hälften av distriktet ha varierat mellan 0·69 och 0·83 kr. under år 1935 samt mellan 0·71 och 0·84 kr. år 1936.

	Procentuellt antal vägdistrikt, där timförtjänsten utgjorde (i kr.):											1'00 och däröver
	under 0'50	0'50- 0'54	0'55- 0'59	0'60- 0'64	0'65- 0'69	0'70- 0'74	0'75- 0'79	0'80- 0'84	0'85- 0'89	0'90- 0'94	0'95- 0'99	
Vid tidlönsarbete												
1935	1'1	5'4	1'9	19'1	9'0	23'4	20'4	7'1	4'1	4'4	0'3	3'8
1936	0'3	4'7	1'9	12'9	11'3	25'0	23'1	7'7	6'0	3'3	0'5	3'3
Vid ackordsarbete												
1935	0'3	0'7	0'3	4'9	2'8	7'4	15'8	17'2	11'6	13'0	2'1	23'9
1936	—	1'0	—	2'0	2'4	7'8	12'2	15'9	13'8	18'9	5'4	20'6
Oavsett löneform												
1935	0'8	4'0	1'7	8'5	10'7	22'9	16'1	14'7	6'2	5'9	3'4	5'1
1936	0'3	3'5	2'0	4'6	9'3	20'1	22'1	13'4	9'0	6'7	4'4	4'6

De betydande skiljaktigheterna i vägarbetarnas löner sammanhänger med, att vägarbetet ofta har en väsentligt olika karaktär inom olika distrikt. På sina håll utgör det fortfarande liksom under naturavaghållningens dagar en bisyssla för jordbruksbefolkningen. Särskilt å starkare trafikerade vägar brukar däremot vägunderhållet numera ombesörjas av mera yrkesmässiga vägarbetare, vilka i stor utsträckning äro fackligt organiserade och i ökad grad fått sina arbetsförhållanden reglerade genom kollektivavtal. År 1936 uppgåvos kollektivavtal gälla inom 131 distrikt eller 36 % av samtliga mot inom resp. 34, 31 och 29 % under åren 1935, 1934 och 1933. Att den olikformiga utbredningen av de kollektiva avtalsformerna medverkat till de här påvisade lönevariationerna framgår av tabellån å sid. 29, enligt vilken den genomsnittliga timförtjänsten för grovarbetare (oavsett löneform) under åren 1935 och 1936 utgjorde resp. 0'83 och 0'84 kr. inom de distrikt, där lönerna voro reglerade genom kollektivavtal, eller 11 à 12 % mer än inom övriga distrikt (0'74 resp. 0'76 kr.).

För år 1936 ha även införskaffats uppgifter angående betalningen för *körslor* i samband med vägarbete. I tab. 6 redovisas länsvis de genomsnittliga timförtjänsterna för enbetskörslor (en häst och körkarl) dels vid tidlönsarbete, dels vid ackordsarbete. Även i fråga om körarlönerna föreliggande betydande lokala olikheter med avseende på såväl lörens höjd som löneformen. Endast tidlönsarbete uppgives förekomma inom 123 distrikt, både tidlöns- och ackordsarbete inom 202 distrikt samt endast ackordsarbete inom 1 distrikt.

Olikformigheten i körarlönerna belyses av följande tabellån:

	Procentuellt antal vägdistrikt, där timförtjänsten för körslor utgjorde (i kr.):											1'70 och däröver
	under 0'80	0'80- 0'89	0'90- 0'99	1'00- 1'09	1'10- 1'19	1'20- 1'29	1'30- 1'39	1'40- 1'49	1'50- 1'59	1'60- 1'69		
Vid tidlönsarbete												
1935	3'6	7'0	11'7	35'3	8'7	19'7	2'7	3'0	6'3	0'7	1'3	
1936	4'0	4'0	10'8	39'7	8'9	15'4	4'0	2'8	8'3	1'2	0'9	
Vid ackordsarbete												
1935	1'6	1'1	4'4	16'8	13'0	27'2	5'4	4'4	20'1	1'6	4'4	
1936	1'5	3'9	3'0	13'8	14'8	26'6	7'4	3'9	13'3	4'4	7'4	

Den lägsta vid tidlönsarbete redovisade timförtjänsten var 0·70 och den högsta 1·90 kr. Den »mellersta hälften» av de redovisande vägdistriktet låg mellan 1·00 och 1·25 kr. Motsvarande siffror för ackordsförtjänsten voro resp. 0·65, 2·20, 1·10 och 1·50 kr. I genomsnitt för hela riket uppgick timförtjänsten vid tidlönsarbete till 1·11 och vid ackordsarbete till 1·29 kr. Då några uppgifter angående ackordsarbetets omfattning ej föreligga, kan den genomsnittliga timförtjänsten oavsett löneform ej beräknas.

Jämförbara uppgifter om körarlönerna vid tidlönsarbete för åren 1935 och 1936 ha inkommit från 287 distrikt. Av dessa ha 71 % redovisat oförändrade, 7 % sänkta och 22 % höjda löner i jämförelse med fjolåret. Uppgifter om ackordsförtjänsterna för båda åren ha inkommit från 158 distrikt, av vilka 28 % redovisat oförändrade, 26 % sänkta och 46 % höjda löner. För dessa vägdistrikt ha beräknats genomsnittliga timförtjänsterna vid tidlöns-, resp. ackordsarbete inom olika landsdelar samt i distrikt med, resp. utan kollektivavtal. Dessa medeltal återges i nedanstående tablå:

	Genomsnittlig timförtjänst för körare (häst och karl) inom vägdistrikt, från vilka uppgifter erhållits både år 1935 och 1936							Därav distrikt med koll- avtal	distrikt utan koll- avtal
	Östra Sverige	Småland och öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Hela riket			
Vid tidlönsarbete									
1935 . . . kr.	1·08	0·92	0·97	0·98	1·23	1·09	1·09	1·09	
1936 . . . »	1·09	0·97	0·97	1·01	1·27	1·12	1·15	1·10	
Höjning i % . .	0·9	5·4	0	3·1	3·3	2·8	5·5	0·9	
Vid ackordsarbete									
1935 . . . kr.	1·19	1·09	1·06	1·16	1·39	1·28	1·34	1·26	
1936 . . . »	1·21	1·16	1·10	1·20	1·40	1·31	1·40	1·28	
Höjning i % . .	1·7	6·4	3·8	3·4	0·7	2·3	4·5	1·6	

Förutom de här ovan behandlade uppgifterna angående lönerna för enbetskörslor ha från 15 distrikt i Södermanlands, Östergötlands, Blekinge, Kristianstads, Malmöhus, Hallands, Älvsborgs och Skaraborgs län inkommit uppgifter om timförtjänsten vid körslor med ett par hästar jämte körkarl. Betalningen uppgick vid tidlönsarbete till 1·25 å 1·50 kr. pr timme.

II. Löneförhållandena inom industri och hantverk, handel och transportväsen, allmän tjänst m. m.

A. Undersökningens primärmaterial.

Undersökningens innehåll. Efterföljande redogörelse innebär ett fullföljande av socialstyrelsens sedan år 1918 pågående årliga undersökningar angående löneförhållandena för förvaltnings- och arbetarpersonal inom industri och hantverk, handel och transportväsen, allmän tjänst m. m. och innehåller en översikt av löneläget i Sverige år 1935. En preliminär redogörelse härför har publicerats i juni månad 1936.¹

Insamlandet av undersökningens huvudsakliga primärmaterial, som avser faktiskt utbetalda löner inom industri och hantverk, handel och transportväsen, allmän tjänst m. m., har liksom tidigare skett genom utsändande av frågeformulär till vederbörande arbetsgivare, varvid förutsatts, att erforderligt material skulle kunna åstadkommas på frivillighetens väg. De kompletterande uppgifterna om lönesatser för hantverkare, sjöfolk och hembiträden m. fl. härröra från de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna. Lönematerialet rörande statens anläggningsarbetare har ställts till förfogande av statens järnvägars statistiska kontor samt av vattenfallsstyrelsens byggnadstekniska avdelning. De genomsnittliga veckolönerna ha beräknats med utnyttjande av löneformulärets uppgifter rörande arbetstidens längd och förläggning, kompletterade med tillhjälp av bl. a. den undersökning rörande sysselsättning och arbetstid inom näringslivet, som verkställdes inom socialstyrelsen i november 1935.²

Det frågeformulär, som använts vid införskaffande av undersökningens huvudsakliga primärmaterial, har i förminskad skala avtryckts å sid. 94 och överensstämmer nära med det, som användes vid föregående års undersökning. För förvaltningspersonalen upptog formuläret tre särskilda grupper, nämligen teknisk personal, kontorspersonal och butikspersonal, med fördelning på män och kvinnor. Å den för arbetarna avsedda delen av formuläret begärdes uppgifter angående antalet vid resp. företag anställda arbetare i medeltal under verksamhetstiden (kalenderåret 1935 eller del därav), med fördelning på män, kvinnor och minder-

¹ Soc. Medd. årg. 1936, sid. 435 o. f.

² Soc. Medd. årg. 1936, sid. 172 o. f.

åriga, ävensom angående antalet utgjorda dagsverken och arbetstimmar samt totalsumman till arbetarna utbetalad avlöning under motsvarande tidsperiod, specificerad på ordinarie tid och övertid samt efter tidlön och ackordslön. Vid beräkningen av sammanlagda löneinkomsten skulle medtagas värdet av naturaförmåner samt kontant utbetalade, i den egentliga arbetslönen ej ingående förmåner. Vidare skulle arbetsgivaren å formuläret uppgiva det antal veckor (arbetsdagar) företaget varit i gång under året och i samband därmed omfattningen och innebörden ur arbetstids-synpunkt av eventuellt förekommande driftsinskränkningar. Slutligen innehöll formuläret vissa frågor, avsedda att möjliggöra företagens fördelning på dyrortsgrupper samt deras inordnande under någon av grupperna konkurrensindustri och skyddad hemmamarknadsindustri.

Primärmaterialets omfattning. Blanketterna utsändes av socialstyrelsen i början av februari månad 1936 till sammanlagt 11 233 arbetsgivare i olika delar av riket. Det övervägande flertalet av de tillskrivna återsände de utsända frågeformulären vederbörligen ifyllda. Sammanlagt ha till styrelsen inkommit lönestatistiska uppgifter från 9 261 arbetsgivare eller 82,4 % av de tillskrivna, däribland så gott som samtliga större företag.

Allteftersom löneuppgifterna inkommo till socialstyrelsen, underkastades de omedelbart en ingående granskning, varvid bl. a. jämförelse skett med lönesatser i gällande kollektivavtal. Vid bearbetningen har det, för erhållande av ett så fullgott material som möjligt, befunnits lämpligt att av olika anledningar utgallra 308 formulär. Det till grund för undersökningen liggande primärmaterialet utgöres av uppgifter från 8 953 företag, av vilka 5 304 redovisat både förvaltningspersonal och arbetare, 1 499 enbart förvaltningspersonal och 2 150 enbart arbetare. Från dessa företag ha redovisats tillsammans 514 899 personer, av vilka 111 231 hänförts till förvaltningspersonal och 403 668 till arbetare. Av de redovisade arbetarna representera 78,3 % den egentliga industrien och återstoden eller 21,7 % grupperna samfärdsel (enskild), spårvägsdrift, byggnadsverksamhet (inkl. statliga och kommunala byggnads- och anläggningsarbeten) samt handel och varulager.

Primärmaterialets beskaffenhet. Såsom källa för kunskap om löneförhållandena inom industri och hantverk m. m. måste det erhållna primärmaterialet anses lida av vissa bristfälligheter, härflytande ur flera felkällor. I samband med den inom styrelsen verkställda granskningen har visserligen kompletterande material införskaffats, varjämte uppenbart felaktiga uppgifter korrigerats. Men speciellt för vissa näringsgrenar kvarstå likväl en del ofullständigheter, vilka framför allt göra sig gällande vid beräkningen av årslönerna inom de s. k. säsongyrkena. I det följande skall göras ett försök att närmare utreda betydelsen av de viktigaste bland angivna felkällor.

Vad först beträffar kvantitativa ofullständigheter i fråga om redovisningen av förefintlig personal inom olika näringsgrenar föreligga vissa möjligheter att siffermässigt påvisa deras omfattning genom en jämförelse mellan antalsuppgifterna i förevarande löneundersökning å ena sidan samt 1931 års företagsräkning och den årliga industristatistiken å den andra.

I fråga om de privatanställda (förvaltningspersonal inkl. butikspersonal) uppgingo dessa — såsom ovan nämnts — vid de 6 803 företag, som vid besvarande av undersökningens frågeformulär redovisat dylik personal, till 111 231 personer, varav 75 524 voro män och 35 707 kvinnor. Satt i relation till förvaltningspersonal i enskild tjänst inom av lönestatistiken berörda företagsområden, vars antal på grundval av 1931 års företagsräkning kan beräknas uppgå till omkring 200 000 personer, skulle det insamlade materialet ungefär motsvara hälften av den samhällsgrupp, vars löneförhållanden här äro föremål för undersökning.¹ Inom de olika i löneundersökningen medtagna grupperna har emellertid redovisningen skett med rätt olika grad av fullständighet. Beträffande teknisk personal och kontorspersonal är representativiteten relativt god, i det att uppgifter lämnats för omkring $\frac{2}{3}$ av de anställda, medan motsvarande andel för butikspersonalen ej mycket överstiger $\frac{1}{3}$, ehuru antalet uppgiftslämnare sedan föregående år ökats med nära 60 %.²

Beträffande arbetarpersonalen är att märka, att 1931 års företagsräkning anger antalet arbetare (exkl. butiks-, serverings- och kökspersonal), som sysselsättas vid industriellt och hantverksmässigt arbete, till 639 810. Till jämförelse må nämnas, att i industristatistiken för år 1931 redovisas 430 070 arbetare. Visserligen äro de anförda uppgifterna av något olika innebörd bl. a. i så måtto, att företagsräkningen avser personantalet vid en viss tidpunkt (25 september 1931), medan industristatistiken gäller medelantalet arbetare under verksamhetsåret, men i stort sett kan dock skillnaden (c:a 200 000 arb.) anses hänföra sig till sådan hantverks- och småindustriell rörelse samt anläggningsverksamhet o. d., som icke redovisas i industristatistiken. Trots att en liknande uppdelning av lönestatistikens material endast kan genomföras för vissa grupper av företag, är det uppenbart, att lönestatistiken i alldeles övervägande grad avser den större och medelstora industrien och endast i mindre utsträckning berör småindustri och hantverk. Vill man, i den mån så ske kan, siffermässigt fixera detta förhållande, ger en approximativ kalkyl vid handen, att i förevarande undersökning redovisade industriarbetare m. fl. motsvara nära $\frac{2}{3}$ av den större industriens personal, medan exempelvis byggnadsverksam-

¹ Härvid ha hänsyn ej tagits till i 1931 års företagsräkning redovisade ca 38 000 anställda företagsledare samt ej heller till den i företagsräkningen till ca 36 000 personer upptagna personal, som tillhör av lönestatistiken ej berörda verksamhetsområden (huvudsakligen post-, telegraf-, telefon- och radioväsen, sjöfart, bogsering, hotell-, restaurang-, kafé- och pensionatrörelse samt nöjes-, idrotts- o. d. företag).

² År 1935 redovisades sålunda 2 785 affärsföretag med tillhoppa 29 275 anställda mot resp. 1 781 företag och 21 518 anställda året därförut.

heten, som i 1931 års företagsräkning beräknas sysselsätta inemot 130 000 arbetare, i lönestatistiken företrädes av omkring tredjedelen av detta antal.

I fråga om representativiteten framträda emellertid betydande variationer inom de olika industrigrupperna. Starkast representerade äro kemisk-teknisk industri, kraft-, belysnings- och vattenverk samt textil- och beklädnadsindustri, svagast företrädda träindustri samt jord- och stenindustri.

Även om sålunda årets lönestatistiska material i stort sett kan anses representera en för statistikens huvudsyften tillräcklig andel av inom berörda arbetsområden anställd personal, får vid jämförelser med tidigare år den omständigheten ej lämnas obeaktad, att materialet vid resp. undersökningstillfällena icke i full utsträckning omfattat samma företag. De i årets lönestatistik för första gången verkställda beräkningarna angående förändringarna i arbetarantal, sysselsättningsvolym och industriens totala lönebudget, för vilka närmare redogörelse lämnas å sid. 85, tyda dock på att de inträffade förskjutningarna bland uppgiftslämnarna varit relativt små och att de ej utövat något nämnvärt inflytande på den genomsnittliga lönenivån.¹

I detta samband bör uppmärksamheten även riktas på det förhållandet, att ehuru sålunda lönestatistikens material för de särskilda åren i stort sett kan betraktas såsom härrörande från samma eller i varje fall likartade företag, föreligger alltid den möjligheten, att statistikens resultat kan röna inverkan av under en följd av år pågående förskjutningar i de representerade personalgruppernas sammansättning. För utrönande av betydelsen av dylika förskjutningar, av vilka de viktigaste sammanhånga med förändringar i personalens sammansättning med hänsyn till kön och ålder samt fördelning på olika dyrorts- och yrkesgrupper, ha i det följande vissa särskilda bearbetningar av primärmaterialet verkställts.

De efter granskningen inom socialstyrelsen kvarstående kvalitativa bristerna hos primärmaterialet sammanhånga väsentligen med det använda frågeformulärets uppställning. Mot de på grundval av formulärets uppgifter beräknade genomsnittslönerna per timme och per dag torde dock ej några vägande erinringar kunna göras. Detsamma gäller i stort sett och för flertalet näringsgrenar även i fråga om beräkningarna angående veckolönerna. Delvis annorlunda är förhållandet med den genomsnittliga årslönen, som framkommer genom division av den totala lönesumman med medelantalet arbetare under verksamhetstiden.² Alldenstund detta medeltal i regel understiger totalantalet under året faktiskt sysselsatta personer, tenderar den i lönestatistiken beräknade löneinkomsten att överstiga de under året sysselsatta arbetarnas faktiska medellön. Denna felkälla blir av mindre betydelse i fråga om de företag, som året om sysselsätta en någorlunda konstant arbetsstyrka, men särskilt i fråga om sä-

¹ Jfr även Statens offentliga utredningar 1931:20, sid. 168. — ² Jfr beträffande privatanställda sid. 42.

songföretag ger den framräknade medelförtjänsten mera ett mått på löneinkomsten för de inom dessa fack relativt fåtaliga årsarbetarna än på den arbetsinkomst, som faktiskt intjänas under yrkets normalsäsong. Med hänsyn härtill ha också i det följande inga årslöner beräknats inom mera utpräglade säsongyrken, såsom byggnadsarbete, målning, flottning, stenbrott och stenhuggerier samt torvindustri.¹

Även i ett annat hänseende kan det lönestatistiska materialet göras till föremål för vissa erinringar. De erhållna uppgifterna medge nämligen allenast ett fastställande av avlöningsbelopp för manliga, kvinnliga och minderåriga arbetare inom vissa näringsgrupper och näringsgrenar men icke för arbetare med skiljaktig sysselsättning, utbildning och kompetens, varför det icke är möjligt att exempelvis särskilja löner för yrkes- och grovarbetare. Då olika industrier sysselsätta yrkes- och grovarbetare i växlande proportioner, måste därför med frågeformulärets nuvarande innehåll även jämförbarheten mellan genomsnittslönerna för olika näringsgrenar bli till en viss grad lidande. Härtill kommer slutligen, att någon fördelning av arbetarna efter deras individuella löneinkomster ej är möjlig.²

Såsom slutresultat av omprövningen av primäruppgifternas beskaffenhet kvarstår dels att arbetare inom fabriksindustrien blivit väsentligt fullständigare redovisade än inom småindustrien och hantverket, dels att det summariska tillvägagångssättet vid löneredovisningen visserligen ej nämnvärt påverkar tillförlitligheten av de beräknade tim-, dags- och veckoförtjänsterna men däremot nödvändiggör viss försiktighet vid årslönestatistikens användning. Varsamhet påkallas även vid jämförelse mellan lönenivån inom olika näringsgrupper och näringsgrenar, på grund av att primärmaterialet ej möjliggör en sammanställning av jämförbara yrkesspecialiteter.

B. Löneförhållandena för privatanställda.

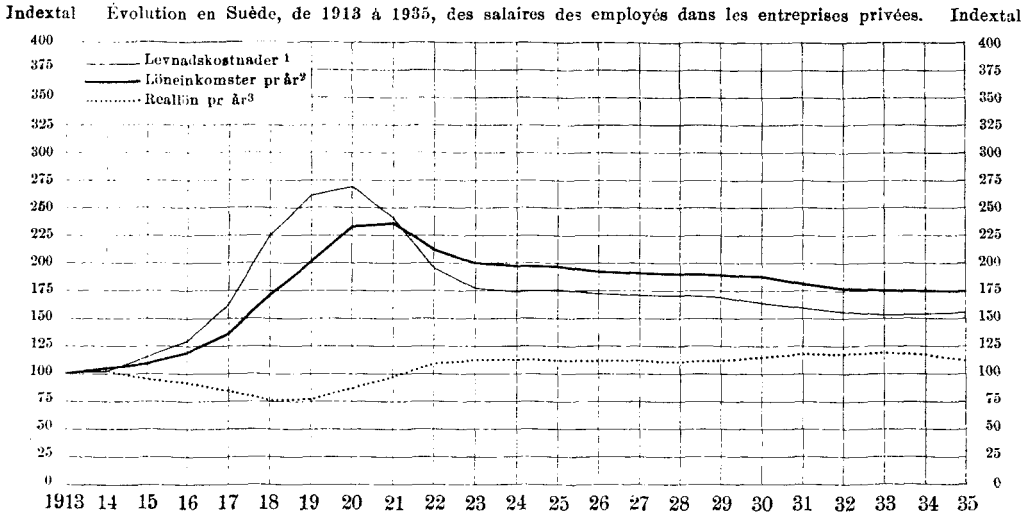
(Förvaltningspersonal o. d.)

Antal redovisade privatanställda. Såsom förut nämnts, utgjorde år 1935 förvaltningspersonalen m. fl. vid de i undersökningen ingående 6 803 företag, som redovisat dylik personal, tillsammans 111 231 personer. Härav voro 67,9 % män och 32,1 % kvinnor. Motsvarande fördelningstal för män

¹ Önskvärt vore givetvis att även för dessa näringsgrenar erhålla tillförlitliga uppgifter om års- eller säsongförtjänsten, men härför krävas ingående specialundersökningar med individuella uppgifter för varje arbetare rörande faktisk arbetstid och arbetslön. I avsaknad av dylika ha å sid. 65 anförts några siffror rörande säsongens normala längd inom vissa hithörande yrken. Genom att multiplicera den sålunda angivna arbetstiden med lönestatistikens genomsnittliga tim- eller dagsförtjänster kan en ungefärlig föreställning om de faktiska årsförtjänsterna i dessa yrken erhållas.

² Jfr Utredning och förslag rörande viss omläggning av socialstyrelsens lönestatistik. Statens offentliga utredningar 1931: 32.

Diagram II. Löneutvecklingen för privatanställda (förvaltningspersonal o. d.) åren 1913—1935.

och kvinnor utgjorde närmast föregående år resp. 69^s och 30² % samt utgångsåret 1913 resp. 77° och 23° %, vilket innebär, att kvinnornas betydelse under perioden i fråga ökats rätt väsentligt på männens bekostnad.

Löneutvecklingen i allmänhet. En första översikt av resultatet av 1935 års lönestatistiska beräkningar lämnas med avseende på i enskild tjänst anställd förvaltningspersonal o. d. i tab. 7 (avd. a), som redovisar den i genomsnitt per anställd utbetalade årsavlönings storlek för vart och ett av åren 1913—1935. Härvid ha de anställda uppdelats på män och kvinnor inom trenne huvudgrupper, nämligen teknisk personal (ingenjörer, kemister, verkmästare, förmän o. d.), kontorspersonal o. d. (exkl. direktörer, disponenter m. fl. företagsledare) samt butiks- och lagerpersonal. För var och en av dessa personalgrupper meddelas i tabellen för hela den undersökta perioden indextal för årslönen, varvid avlöningen år 1913 satts = 100 (avd. b). Därjämte har — för att underlätta ett detaljstudium av löneutvecklingen under de senaste åren — särskilda indextal beräknats, varvid år 1929 valts till basår (avd. c). De i tabellen meddelade medellönerna för män och kvinnor tillsammans ha beräknats under antagande av att personalens fördelning på yrkesgrupper och sammansättning efter kön varit densamma under hela perioden som under redogörelseåret 1935 (s. k. standardberäkning).

Tabellen visar, att de anställdas löner i genomsnitt undergått en oav-

¹ Nombre indice du coût de la vie (villes et agglomérations urbaines). — ² Salaire nominal par an. — ³ Salaire reel par an.

Tab. 7. Lönenivåns förändringar för privatanställda (förvaltningspersonal o. d.) åren 1913—1935.¹

År	M ä n			K v i n n o r			Samtliga anställda					
	Löneinkomst per år för											
	tek-nisk personal	kon-tors-personal	bu-tiks-personal	samt-liga	tek-nisk personal	kon-tors-personal	bu-tiks-personal	samt-liga	tek-nisk personal	kon-tors-personal	bu-tiks-personal	samt-liga
a) Absoluta tal, kr.												
1913	3 131	2 309	1 314	2 349	1 204	1 257	881	1 093	3 055	1 973	1 055	1 946
1914	.	.	.	² 2 400	.	.	.	² 1 160	3 089	2 100	1 198	2 002
1915	.	.	.	² 2 500	.	.	.	² 1 210	3 184	2 196	1 265	2 086
1916	.	.	.	² 2 730	.	.	.	² 1 320	3 496	2 379	1 398	2 277
1917	4 253	3 116	1 919	3 204	1 498	1 669	1 196	1 460	4 144	2 654	1 537	2 644
1918	5 195	3 950	2 421	4 007	1 865	2 192	1 548	1 905	5 063	3 389	1 959	3 332
1919	5 857	4 760	2 782	4 695	2 347	2 612	1 867	2 283	5 718	4 075	2 298	3 920
1920	6 541	5 406	3 565	5 376	2 802	3 160	2 440	2 839	6 393	4 689	2 970	4 562
1921	6 716	5 417	3 495	5 416	2 981	3 300	2 455	2 926	6 568	4 742	2 945	4 617
1922	6 105	4 802	3 134	4 849	2 847	3 032	2 274	2 699	5 976	4 237	2 679	4 159
1923	5 653	4 552	3 028	4 571	2 849	2 820	2 167	2 537	5 542	3 999	2 573	3 918
1924	5 616	4 476	3 057	4 524	2 780	2 773	2 090	2 477	5 504	3 933	2 545	3 867
1925	5 618	4 491	3 060	4 534	2 783	2 726	2 101	2 456	5 506	3 928	2 553	3 867
1926	5 595	4 249	3 082	4 399	2 852	2 700	2 070	2 430	5 486	3 755	2 547	3 767
1927	5 570	4 242	3 101	4 392	2 568	2 661	2 093	2 412	5 451	3 738	2 568	3 756
1928	5 643	4 224	3 059	4 394	2 665	2 601	2 046	2 362	5 525	3 706	2 523	3 742
1929	5 619	4 206	2 914	4 351	2 624	2 589	2 014	2 340	5 500	3 690	2 438	3 706
1930	5 590	4 135	3 065	4 332	2 551	2 535	2 083	2 339	5 470	3 625	2 546	3 692
1931	5 613	3 939	2 646	4 154	2 654	2 551	1 976	2 304	5 496	3 496	2 292	3 560
1932	5 416	3 866	2 575	4 048	2 580	2 533	1 923	2 270	5 304	3 441	2 230	3 477
1933	5 307	3 866	2 500	4 005	2 515	2 495	1 842	2 212	5 196	3 429	2 152	3 430
1934	5 276	3 891	2 435	3 999	2 511	2 474	1 807	2 186	5 166	3 439	2 103	3 417
1935	5 306	3 921	2 333	4 005	2 574	2 425	1 757	2 139	5 198	3 444	2 028	3 406
b) Indextal för penninglönen, om avlöningen år 1913 sättes = 100												
1914	.	.	.	102·2	.	.	.	106·1	101·1	106·4	110·4	102·9
1915	.	.	.	106·4	.	.	.	110·7	104·2	111·3	116·6	107·2
1916	.	.	.	116·2	.	.	.	120·8	114·4	120·6	128·8	117·0
1917	135·8	135·0	146·0	136·4	124·4	132·8	135·8	133·6	135·6	134·5	141·7	135·9
1918	165·9	171·1	184·2	170·6	154·9	174·4	175·7	174·3	165·7	171·8	180·6	171·2
1919	187·1	206·2	211·7	199·9	194·9	207·8	211·9	208·9	187·2	206·5	211·8	201·4
1920	208·9	234·1	271·3	228·9	232·7	251·4	277·0	269·7	209·3	237·7	273·7	234·4
1921	214·5	234·6	266·0	230·6	247·6	262·5	278·7	267·7	215·0	240·3	271·4	237·3
1922	195·0	208·0	238·5	206·4	236·4	241·2	258·1	246·9	195·6	214·7	246·9	213·7
1923	180·5	197·1	230·4	194·6	236·6	224·3	246·0	232·1	181·4	202·7	237·1	201·3
1924	179·4	193·9	232·6	192·6	230·9	220·6	237·2	226·6	180·2	199·3	234·6	198·7
1925	179·4	194·4	232·9	193·0	231·1	216·9	238·4	224·7	180·2	199·1	235·3	198·7
1926	178·7	184·0	234·6	187·3	236·9	214·8	235·0	222·3	179·6	190·3	234·7	193·6
1927	177·9	183·7	236·0	187·0	213·3	211·7	237·6	220·7	178·4	189·4	236·7	193·0
1928	180·2	182·9	232·8	187·1	221·3	206·9	232·2	216·1	180·9	187·8	232·5	192·3
1929	179·4	182·2	221·8	185·2	217·9	206·0	228·6	214·1	180·0	187·0	224·7	190·4
1930	178·5	179·1	233·3	184·4	211·9	201·7	236·4	214·0	179·1	183·7	234·7	189·7
1931	179·3	¹ 170·6	201·4	176·8	220·4	202·9	224·3	210·8	179·9	177·2	211·2	182·9
1932	173·0	¹ 167·4	196·0	172·3	214·3	201·5	218·3	207·7	173·6	174·4	205·5	178·7
1933	169·4	¹ 167·4	190·3	170·4	208·9	198·4	209·1	202·4	170·1	173·8	198·3	176·3
1934	168·5	¹ 168·5	183·3	170·2	208·6	196·8	205·1	200·0	169·1	174·3	193·8	175·6
1935	169·4	¹ 169·8	177·5	170·4	213·8	192·9	199·4	195·7	170·1	174·6	186·9	175·0

¹ Siffrorna för manlig kontorspersonal o. d. (och i mindre mån även för samtliga) för åren 1931—1935 ha rönt inverkan i sänkande riktning genom vissa år 1931 nyttillkomna grupper (linjepersonal vid de enskilda järnvägarna m. fl.). Frånräknas dessa, ökas medellönerna i tabellen för år 1931 till 4 244 kr., för år 1932 till 4 196 kr., för år 1933 till 4 185 kr., för år 1934 till 4 176 kr. samt för år 1935 till 4 177 kr. Motsvarande indextal bli i avd. b resp. 183·8, 181·7, 181·2, 180·9 och 180·9, i avd. c resp. 100·9, 99·8, 99·5, 99·3 och 99·3, i avd. d resp. 115·6, 116·4, 118·4, 117·4 och 116·0 samt i avd. e resp. 107·2, 108·1, 109·9, 109·0 och 107·6.

² Approximativt beräknade siffror.

Tab. 7 (forts.). Lönenivåns förändringar för privatanställda (förvaltningspersonal o. d.) åren 1913—1935.¹

År	M ä n				K v i n n o r				Samtliga anställda			
	Löneinkomst per år för											
	tek- nisk perso- nal	kon- tors- perso- nal	bu- tiks- perso- nal	samt- liga	tek- nisk perso- nal	kon- tors- perso- nal	bu- tiks- perso- nal	samt- liga	tek- nisk perso- nal	kon- tors- perso- nal	bu- tiks- perso- nal	samt- liga

c) Indextal för penninglönen, om avlöningen år 1929 sättes = 100

1930	99.5	98.3	105.2	99.6	97.2	97.9	103.4	100.0	99.4	98.2	104.4	99.6
1931	99.9	¹ 93.7	90.8	95.4	101.1	98.5	98.1	98.4	99.9	94.7	94.0	96.1
1932	96.4	¹ 91.9	85.4	93.0	98.3	97.8	95.4	97.0	96.4	93.3	91.4	93.8
1933	94.4	¹ 91.9	85.8	92.0	95.8	96.4	91.4	94.5	94.4	92.9	88.3	92.6
1934	93.9	¹ 92.5	83.6	91.9	95.7	95.6	99.7	93.4	93.9	93.2	86.3	92.2
1935	94.4	¹ 93.2	80.1	92.0	98.1	93.7	87.2	91.4	94.5	93.3	83.2	91.9

d) Indextal för reallönen, om avlöningen år 1913 sättes = 100

1914	.	.	.	100.2	.	.	.	104.0	99.1	104.3	108.2	100.9
1915	.	.	.	92.5	.	.	.	96.3	90.6	96.8	101.4	93.2
1916	.	.	.	89.4	.	.	.	92.9	88.0	92.8	99.1	90.0
1917	83.8	83.3	90.2	84.2	76.8	82.0	83.8	82.4	83.7	83.0	87.4	83.9
1918	73.7	76.0	81.9	75.8	63.8	77.5	78.1	77.4	73.7	76.3	80.2	76.1
1919	71.7	79.0	81.1	76.6	74.7	79.6	81.2	80.0	71.7	79.1	81.1	77.2
1920	77.7	87.0	100.9	85.1	86.5	93.4	103.0	96.6	77.8	88.3	101.8	87.1
1921	89.0	97.3	110.4	95.7	102.7	108.9	115.6	111.1	89.2	99.7	112.6	98.4
1922	100.0	106.7	122.3	105.9	121.3	123.7	132.4	126.6	100.3	110.1	126.6	109.6
1923	102.0	111.4	130.2	109.3	133.7	126.7	139.0	131.1	102.4	114.5	134.0	113.7
1924	103.1	111.4	133.7	110.7	132.7	126.8	136.3	130.2	103.5	114.6	134.8	114.2
1925	101.9	110.5	132.3	109.7	131.3	123.2	135.4	127.7	102.4	113.1	133.7	112.9
1926	103.3	107.0	136.4	108.9	137.7	124.9	136.6	129.3	104.4	110.7	136.4	112.5
1927	104.0	107.4	138.0	109.3	124.7	123.8	138.9	129.1	104.3	110.8	138.4	112.9
1928	105.4	107.0	136.1	109.4	129.4	121.0	135.8	126.4	105.8	109.8	136.0	112.4
1929	106.2	107.8	131.2	109.6	129.0	121.9	135.3	126.7	106.5	110.7	133.0	112.7
1930	108.9	109.2	142.2	112.4	129.2	123.0	144.2	130.4	109.2	112.0	143.1	115.7
1931	112.7	¹ 107.3	126.6	111.2	138.6	127.6	141.1	132.6	113.1	111.4	132.9	115.1
1932	110.9	¹ 107.3	125.6	110.4	137.4	129.2	139.9	133.1	111.3	111.8	131.7	114.5
1933	110.8	¹ 109.4	124.4	111.4	136.5	129.7	136.7	132.3	111.2	113.6	129.6	115.2
1934	109.4	¹ 109.4	120.3	110.5	135.4	127.8	133.2	129.3	109.8	113.2	125.9	114.0
1935	108.6	¹ 108.9	113.8	109.3	137.0	123.7	127.8	125.4	109.1	111.9	119.8	112.2

e) Indextal för reallönen, om avlöningen år 1929 sättes = 100

1930	102.5	101.3	108.4	102.6	100.2	100.9	106.6	103.0	102.4	101.2	107.6	102.7
1931	106.2	¹ 99.5	96.5	101.4	107.5	104.7	104.3	104.7	106.2	100.7	99.9	102.1
1932	104.4	¹ 99.5	95.7	100.8	106.5	106.0	103.4	105.1	104.4	101.0	99.1	101.6
1933	104.3	¹ 101.5	94.8	101.7	105.9	106.4	101.0	104.4	104.4	102.6	97.4	102.2
1934	103.0	¹ 101.5	91.7	100.9	105.0	104.9	98.4	102.5	103.1	102.3	94.7	101.2
1935	102.3	¹ 101.0	86.7	99.7	106.3	101.4	94.5	99.0	102.4	101.1	90.1	99.6

bruten ökning till och med år 1921, då lönenivån i genomsnitt för samtliga personalgrupper låg 137 % högre än år 1913. Sedermera ha penninglönerna gått väsentligt tillbaka, så att stegringen 1913—1935 uppgick till omkring 75 % av utgångsårets siffra. Ett närmare studium av tabellen

¹ Se not 1 å föreg. sida.

ger emellertid vid handen, att löneförskjutningarna företett betydande olikheter inom skilda områden. Medan exempelvis lönen för den lägst avlönade gruppen, butiks- och lagerpersonal, stigit mest eller med 87 %, ha tekniker och kontorister fått sina löner ökade med resp. 70 och 75 %. Ökningen har i allmänhet varit högre för kvinnorna (96 %) än för männen (70 %).

Reallöne- och standardberäkningar. Nu utförda beräkningar hänföra sig emellertid uteslutande till penninglönerna och avse således endast de nominella förändringar i årslönerna, som inträffat under redogörelseperioden. Ett försök till beräkning av i vad mån dessa fluktuationer i penninglönerna äro reella och således innebära förfogande över en större eller mindre kvantitet varor och tjänster, har därför även verkställts i tab. 7 (avd. d och e) genom en sammanställning av nyssnämnda löneindex tal med socialstyrelsens indexsiffror för levnadskostnadernas stegring, omräknade med år 1913 som bas (i stället för 1 juli 1914).¹ Kalkylen, som grafiskt åskådliggöres i diagram II (sid. 38) ger vid handen, att den genomsnittliga reallönen för samtliga redovisade anställda skulle under redogörelseåret ligga omkring 12 % över 1913 års nivå. Huru reallönens utveckling tett sig för de olika personalgrupper, i vilka undersökningsmaterialet i förevarande statistik uppdelats, belyses närmare i tabellen.

Beträffande de i tab. 7 redovisade lönefluktuationerna bör emellertid beaktas, dels att siffrorna på grund av beräkningssättet närmast återspegla förhållandena vid resp. års mitt och dels att den genomsnittliga lönenivån även påverkas bl. a. av växlingar i materialets fördelning på olika dyrorts- och åldersgrupper. Det måste därför anses vara av intresse att, i den mån materialet det medger, söka eliminera även inverkan av dylika faktorer. Till den under redovisningsperioden eventuellt förändrade ålderssammansättningen kan dock f. n. ingen som helst hänsyn tagas. Uppmärksammas måste därför att — särskilt inom sådana grupper av anställda, där avståndet mellan begynnelse- och slutlön är stort och tjänsteåldern merendels medför successiva löneuppflyttningar — årsmedeltalens förändringar kunna återspegla icke blott faktiska löneförhöjningar eller lönenedsättningar utan även växlingar i personalens åldersfördelning.

För undersökning av i vad mån växlingarna i primärmaterialets fördelning på olika dyrortsgrupper påverka de privatanställdas genomsnittslöner ha — med utgångspunkt från socialstyrelsens dyrortsgrupperingar och med år 1920 som basår — i efterföljande tab. 8 uträknats nya index tal såväl för penninglöner som för reallöner under förutsättning av oförändrad sammansättning icke blott i avseende å yrke och kön utan

¹ Härvid bör dock beaktas, att sistnämnda index tal närmast avser tjänstemän och arbetare med en medelinkomst av 2 000 kr. år 1914 och ej tar hänsyn till de särdrag konsumtionen kan förete inom högre avlönade yrkes- och inkomstgrupper.

Tab. 8. Lönenivåns och levnadskostnadernas förändringar åren 1920—1935 för privatanställda (förvaltningspersonal o. d.).

Indextalen äro beräknade på grundval av personalens sammansättning år 1935 a) med hänsyn tagen till fördelningen på dyrortsgrupper b) utan hänsyn tagen till fördelningen på dyrortsgrupper.

Index tal (1920 = 100)	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935
	Löneinkomst per år	100	89	84	83	83	81	81	81	80	78	75	74	73	72
. a)	100	89	84	83	83	81	81	81	80	78	75	74	73	72	72
. b)	101	91	86	85	85	83	82	82	81	81	78	76	75	75	75
Levnadskostnader	90	72	66	65	65	64	64	64	63	61	59	58	57	57	58
. a)	111	124	127	128	128	127	127	127	127	128	127	128	128	128	124
. b)	113	126	131	131	130	129	129	129	129	133	133	131	132	131	129

även med hänsyn till dyrortsgrupp (a-siffror). Till jämförelse ha motsvarande indextal i tab. 7 omräknats med samma år till basår (b-tal).

En jämförelse mellan a- och b-talen visar, att de förra genomgående äro något lägre än de senare, vilket tyder på, att en del av den tidigare konstaterade stegringen i lönenivån är en återspeglning av det förhållandet, att de högre dyrortsgrupperna numera innesluta en något större andel av lönestatistikens material än tidigare varit fallet. För redogörelseåret 1935 utgjorde differensen mellan a- och b-talen — om man begränsar sig till reallönen — 5 enheter, varigenom den korrigerade stegringssiffran för reallönen under perioden 1920—1935 sjunker från 29 till 24 %.

Löneinkomster per år inom olika personalgrupper. I det föregående ha statistiskt åskådliggjorts de allmänna förskjutningarna i lönenivån för privatanställda. De medeltal, med vilka man därvid rört sig, dölja emellertid stora olikheter i de faktiskt utgående lönebeloppen, beroende på betydande olikheter i utbildning, arbetsuppgifter, ställning till yrket, tjänsteår, levnadsålder och kön o. s. v. Primärmaterialen för den årliga lönestatistiken medger emellertid icke någon mera ingående undersökning av sambandet mellan ovannämnda faktorer och lönevillkoren, utan möjliggör endast en summarisk jämförelse i lönehänseende mellan vissa mer eller mindre homogena grupper. Material till en i vissa hänseenden mera ingående belysning av löneförhållandena för hithörande personal ger däremot en i en tidigare årgång av lönestatistisk årsbok publicerad sammanställning av från personalhåll meddelade individuella uppgifter.¹

Resultatet av en sammanställning på grundval av den årliga lönestatistikens primärmaterial meddelas i tab. 9, där de anställda fördelas i tre personalgrupper, nämligen teknisk personal, kontorspersonal o. d. samt butikspersonal, och inom var och en av dessa på män och kvinnor. För att därjämte möjliggöra en inblick i löneförhållandena för kontorspersona-

¹ Jfr Lönestatistisk årsbok för Sverige 1931, sid. 49 o. f. En mer aktuell bild av lönedifferentieringen för privatanställda kan förväntas, när den undersökning föreligger färdig, som socialstyrelsen genom kungl. brev den 25 september 1936 erhållit uppdrag att utföra för 1936 års lönekommitté.

Tab. 9. Genomsnittslöner för olika grupper av privatanställda (förvaltningspersonal o. d.) år 1935.

(a = samtliga anställda, b = egentlig kontors- resp. butikspersonal, c = vaktmästare, springpojkar o. d., d = övrig personal.¹)

Yrkesgrupper (siffrorna inom klammer [] an- giva antalet företag)	Medelantal anställda un- der år 1935		Genomsnittlig löne- inkomst under år 1935 kr.			Löneökning (+) eller löneminskning (-) i procent								
	Män	Kv.	Män	Kv.	S:a	1913—1935			1920—1935			1934—1935		
						Män	Kv.	S:a	Män	Kv.	S:a	Män	Kv.	S:a
Teknisk perso- nal [3 462] . .	20 370	841	5 306	2 574	5 198	+ 69	+ 114	+ 70	- 19	- 8	- 19	+ 0.6	+ 2.5	+ 0.6
därav:														
ingenjörer, ritare o. d., verkmästare, förmän	9 123	384	6 202	2 154	6 038	+ 0.0	+ 1.5	+ 0.1
	11 247	457	4 580	2 927	4 515	+ 0.7	+ 2.7	+ 0.7
Kontorsper- sonal o. d. [5 536]	41 366	19 379	3 921	2 425	3 444	+ 70	+ 93	+ 75	- 27	- 23	- 27	+ 0.8	- 2.0	- 0.7
a	27 557	18 931	4 604	2 461	3 731	- 0.5	- 1.9	- 1.8
b	4 917	449	1 779	934	1 709	+ 1.0	- 2.8	+ 0.3
c	8 892	.	2 987	.	2 987	+ 1.5	.	+ 1.5
d														
Därav inom:														
Industri [3 654]	17 211	9 917	3 833	2 185	3 231	+ 73	+ 94	+ 63	- 22	- 21	- 26	+ 0.2	- 1.0	- 0.6
a	14 636	9 545	4 254	2 234	3 457	- 0.3	- 0.8	- 0.9
b	2 575	372	1 439	936	1 376	+ 2.9	- 2.2	+ 1.9
c														
Handel [1 492]	5 128	5 231	3 828	2 288	3 050	+ 71	+ 99	+ 59	- 29	- 26	- 34	+ 0.3	- 3.6	- 2.1
a	4 460	5 158	4 185	2 307	3 178	- 1.1	- 3.7	- 3.0
b	668	73	1 437	929	1 387	+ 6.0	- 7.1	+ 4.9
c														
Samfärd- sel [197]	11 639	161	3 215	2 887	3 210	+ 48	+ 100	+ 49	- 44	- 22	- 43	+ 1.7	+ 5.9	+ 1.7
a	2 552	158	4 151	2 927	4 080	+ 0.9	+ 4.6	+ 0.5
b	195	3	1 333	780	1 345	+ 2.0	+ 2.6	+ 2.2
c	8 892	.	2 987	.	2 987	+ 1.5	.	+ 1.5
d														
Banker [146]	5 711	2 076	5 232	3 160	4 680	+ 108	+ 119	+ 106	- 18	- 18	- 17	+ 1.1	+ 0.7	+ 1.0
a	4 760	2 076	5 710	4 936	+ 1.1	+ 0.6	+ 1.1
b	951	.	2 841	.	2 841	- 0.5	.	- 0.3
c														
Försäk- ringsf. [67]	1 677	1 994	5 543	3 180	4 259	+ 79	+ 100	+ 78	- 11	- 15	- 14	+ 0.9	+ 0.7	+ 0.9
a	1 149	1 994	7 116	3 180	4 619	+ 1.2	+ 0.7	+ 1.1
b	528	.	2 116	.	2 116	+ 0.4	.	+ 0.4
c														
Butikspers- sonal [2 785]	13 788	15 487	2 333	1 757	2 028	+ 78	+ 99	+ 87	- 35	- 28	- 32	- 4.2	- 2.8	- 3.1
a	9 027	14 493	3 128	1 830	2 328	- 2.3	- 2.3	- 1.9
b	4 761	994	826	685	802	- 2.0	- 2.0	- 2.0
c														
Samtliga [6 803]	75 524	35 707	4 005	2 139	3 406	+ 70	+ 96	+ 75	- 26	- 25	- 25	- 2.0	- 3.5	- 3.6

len inom olika näringsgrenar har i tabellen åtskillnad gjorts mellan industri, handel och samfärdsel samt bank- och försäkringsrörelse. Kontorspersonal o. d. har dessutom uppdelats i egentlig kontorspersonal (b), vaktmästare, springpojkar o. d. (c) samt övrig personal (d). På motsvarande sätt har butikspersonalen fördelats i försäljningspersonal (b) samt vaktmästare, springpojkar o. d. (c). Även för teknisk personal har verkställts en liknande uppdelning, nämligen i dels ingenjörer, kemister, ritare e. d., dels verkmästare och förmän.

¹ I huvudsak linjepersonal vid enskilda järnvägar.

Av de i tabellen redovisade näringsgrupperna företer samfärdseln den lägsta genomsnittliga lönenivån för den manliga egentliga kontorspersonalen (b-gruppen) och industrien för den kvinnliga, medan försäkringsanstalterna haft den i medeltal högst avlönade manliga och kvinnliga personalen. Även för den till kontorspersonalen hänfödda vakt- och budpersonalen (c-gruppen) råder i lönehänseende en avsevärd skillnad mellan olika näringsgrupper, såsom närmare framgår av tabellen, låt vara att skiljaktigheterna till väsentlig del torde återgå på olikheter i fråga om ålder m. m. — En mellanställning i lönehänseende mellan den egentliga kontorspersonalen och vaktgruppen intager linjepersonalen vid enskilda järnvägar, som redovisats som särskild grupp (d-gruppen).

I fråga om löneutvecklingen inom olika näringsgrenar föreligga för tidigare år siffror endast för samtliga kontorsanställda o. d. (a-gruppen). Beträffande den genomsnittliga inkomstökningen för de särskilda personalgrupperna under perioden 1913—1935 hänvisas till tabellen. Vid en jämförelse åter med 1920—21 års topplöner kan en sänkning av inkomstnivån konstateras inom samtliga grupper. Denna minskning synes beträffande manlig kontorspersonal varit störst inom samfärdsel samt beträffande kvinnlig personal inom handeln, minst däremot i fråga om manliga och kvinnliga anställda vid försäkringsanstalter. Inkomstreduktionerna ägde väsentligen rum under åren 1922 och 1923, medan lönenivån under de följande tolv åren företer tämligen små förändringar. — Den tendens till lönesänkning, som genomsnittssiffrorna för samtliga privatanställda för de senaste åren synas antyda, kan bero på förändrad sammansättning av personalbeståndet.¹

Löneinkomster inom olika dyrortsgrupper. En på grundval av 1935 års officiella dyrortsgruppering utförd redovisning av de privatanställdas löner inom olika dyrortsgrupper lämnas i efterföljande tablå.

Ortsgrupp	Levnadskostnader (riksmedeltal = 1 000)		Genomsnittlig löneinkomst per år (kr.)		Indextal (medeltal i D-grupp = 1 000)		
	t. o. m.	medeltal	män	kvinnor	löneinkomst per år män	kvinnor	levnads- kostnader
A	930	870	3 790	1 696	975	943	806
» B	931—990	960	4 234	1 772	1 090	986	889
» C	991—1 050	1 020	3 925	1 718	1 010	956	944
» D	1 051—1 110	1 080	3 886	1 798	1 000	1 000	1 000
» E	1 111—1 170	1 140	3 468	1 753	892	975	1 056
» F	1 171—1 230	1 200	3 642	1 868	937	1 039	1 111
» G	1 231 o. däröver	1 360	4 455	2 306	1 146	1 283	1 259

Tablån ger vid handen, att personalens löner visserligen påverkas av dyrortsförhållandena, men att andra faktorer synas utöva ett bestämmande inflytande på lönesättningen. En del ojämnheter i tablåns sifferserier torde dock sammanhänga med att speciella uppgifter icke alltid kunnat avgivas i sådana fall, då vissa tjänstemän äro placerade på annan ort än den, som utgör stationsort för personalens huvudmassa.

¹ För 1935 års vidkommande är sänkningen väsentligen beroende på den betydande utökning av butikspersonalen, som ägt rum i årets lönestatistik (jfr sid. 35, not 2) och som i större utsträckning än tidigare härrör från mindre företag. En beräkning på grundval av samma företag 1934 och 1935 ger nämligen vid handen, att lönenivån för butikspersonalen ej sjunkit utan tvärtom undergått en mindre stegring (för män 2,3, för kvinnor 0,1 och för hela personalen 1,2 %).

Tab. 10. Genomsnittliga löneinkomster år 1935 för privatanställda (förvaltningspersonal o. d.) inom olika dyrortsgrupper.

Grupper av förvaltningspersonal	Antal redovisade anställda	Genomsnittlig löneinkomst i kronor per år vid företag inom dyrortsgrupp						Genomsnittlig ink. (kr. per år) vid			
		A	B	C	D	E	F	G (inkl. Stock-holm)	Stock-holm	ej dyrorts-grupp-liga perade företag	
<i>Män.</i>											
Teknisk personal	20 370	4 353	4 912	5 037	5 196	4 810	5 259	5 853	6 022	5 942	5 306
därav ingenjörer, ritare o. d.	9 123	5 821	6 667	6 524	6 179	5 159	5 922	6 329	6 589	7 602	6 202
verkmästare, förmän	11 247	3 701	3 934	4 183	4 323	4 473	4 637	5 372	5 446	4 768	4 580
Kontorspersonal o. d.	41 366	3 351	3 740	3 449	3 605	3 405	3 464	4 650	4 900	3 746	3 921
därav egentlig kontorspersonal	27 557	3 526	3 989	3 794	3 960	3 817	3 919	5 260	5 628	4 913	4 604
inom industri	14 636	3 543	4 013	3 832	4 020	3 802	4 002	4 903	5 083	4 683	4 254
» handel	4 460	2 808	3 166	3 440	3 601	3 854	3 697	4 558	4 736	4 000	4 185
» samfärdsel	2 552	.	1 908	2 855	3 155	3 993	3 650	3 887	4 484	4 211	4 151
» banker	4 760	7 294	7 294	5 251	5 710
» försäkringsföretag	1 149	7 186	7 186	6 932	7 116
vaktmästare, springpojkar o. d.	4 917	1 434	1 486	1 284	1 401	1 202	1 169	1 960	2 069	2 356	1 779
övrig hithörande personal ¹	8 892	2 987	2 987
Butikspersonal	13 788	2 103	2 097	1 972	1 898	1 970	2 076	2 734	2 942	1 840	2 333
därav försäljare o. d.	9 027	2 342	2 526	2 559	2 663	2 760	2 860	3 581	3 785	2 687	3 128
springpojkar o. d.	4 761	665	624	648	640	630	701	1 031	1 150	694	826
Samtliga	75 524	3 790	4 234	3 925	3 886	3 468	3 642	4 455	4 625	3 842	4 005
<i>Kvinnor.</i>											
Teknisk personal	841	2 262	1 943	2 234	2 295	2 239	2 297	2 983	3 157	2 884	2 574
därav ingenjörer, ritare o. d.	384	1 952	1 867	2 078	1 727	1 969	1 571	2 618	2 798	1 816	2 154
verkmästare, förmän	457	2 342	1 976	2 394	2 628	2 650	2 748	3 435	3 586	3 444	2 927
Kontorspersonal o. d.	19 379	1 794	1 844	1 929	1 946	1 965	2 029	2 647	2 782	2 895	2 425
därav egentlig kontorspersonal	18 931	1 812	1 860	1 977	1 990	1 993	2 114	2 665	2 800	2 899	2 461
inom industri	9 545	1 813	1 867	1 973	1 959	1 955	2 141	2 456	2 576	2 921	2 234
» handel	5 158	1 733	1 703	1 993	2 089	2 074	2 054	2 454	2 533	2 201	2 307
» samfärdsel	158	.	1 300	1 775	2 057	2 850	2 710	2 828	3 005	3 273	2 927
» banker	2 076	3 706	3 706	2 926	3 160
» försäkringsföretag	1 994	3 191	3 191	3 122	3 180
vaktpersonal, springflickor o. d.	448	636	909	878	1 209	705	819	1 033	1 143	1 213	934
Butikspersonal	15 487	1 126	1 309	1 438	1 565	1 568	1 666	1 891	1 965	1 565	1 757
därav försäljare o. d.	14 493	1 127	1 350	1 487	1 614	1 626	1 722	1 981	2 040	1 669	1 830
springflickor o. d.	994	973	588	512	569	572	555	758	871	541	685
Samtliga	35 707	1 696	1 772	1 718	1 798	1 753	1 868	2 306	2 425	2 651	2 139

På samma sätt differentierade lönesiffror för olika huvudgrupper av anställda meddelas i tab. 10 här ovan. Lönenivåerna för dessa kategorier synas i något olika grad påverkas av en förskjutning i levnadskostnaderna. För mera homogena personalgrupper, exempelvis manliga verkmästare och förmän, kvinnlig kontorspersonal samt manlig och kvinnlig försäljningspersonal, framträda dock ganska tydliga lönevariationer i enlighet med resp. företags lokalisering.

¹ Linjepersonal vid enskilda järnvägar (lokförare, konduktörer, eldare, stationskarlar, banvakter o. d.).

C. Löneförhållandena för arbetare inom industri och hantverk, handel och transportväsen, allmän tjänst m. m.

a. Antal redovisade arbetare.

Antalet redovisade arbetare vid 1935 års löneundersökning utgör, såsom tidigare omnämnts och även framgår av tab. 14, tillhoppa 403 668 fördelade på 7 454 företag emot 363 000 arbetare och 6 958 företag år 1934. De i kap. D (sid. 85) verkställda beräkningarna rörande sysselsättningsvolyms förändringar göra det möjligt att approximativt ange, att ungefär hälften av tillväxten i arbetarantalet sammanhänger med konjunkturutvecklingen under redogörelseåret, medan den återstående ökningen får tillskrivas strävandena från socialstyrelsens sida att utöka antalet uppgiftslämnare i syfte att förbättra materialets representativitet.

Av de för år 1935 redovisade arbetarna voro 77·3 % vuxna män, 15·0 % vuxna kvinnor och 6·7 % minderåriga av båda könen (i regel under 18 år), medan återstående 1·0 % ej fördelats efter ålder och kön. Motsvarande procenttal uppgingo föregående år till resp. 77·0, 15·9, 6·0 och 1·1 samt år 1913 till resp. 65·9, 10·4, 8·5 och 15·2. Förutsätter man, att sistnämnda antal ej specificerade fördelade sig proportionellt på de övriga redovisade grupperna, finner man, att männens andel av totalantalet arbetare ej undergått någon nämnvärd förändring under perioden 1913—1935, men att kvinnorna relativt taget ej oväsentligt ökats på de minderårigas bekostnad.

b. Löneutvecklingen i allmänhet.

I efterföljande tab. 11 meddelas genomsnittssiffror för löneinkomster per arbetstimme, dag och år dels för redogörelseåret 1935 och dels för vart och ett av åren 1913—1934, varvid särskilda lönesiffror beräknats för män, kvinnor och minderåriga. För arbetarpersonalen i dess helhet har därvid, liksom förut beträffande förvaltningspersonalen (se sid. 38), medellönerna standardberäknats under antagande av oförändrad sammansättning under hela perioden med avseende på kön (= 1935). I avsaknad av mera fullständiga uppgifter om medellönen för tidigare år inom olika dyrortsgrupper ha däremot några korrigeringar med hänsyn till förskjutningar i arbetarpersonalens fördelning på olika dyrortsgrupper icke kunnat ifrågakomma.

För belysande av löneutvecklingen sedan tiden före världskriget förefinnes direkt jämförelsematerial endast i fråga om dags- och årsinkomster. I syfte att kunna jämföra även timförtjänster vid olika tidpunkter har en approximativ beräkning av den genomsnittliga arbetslönen per utförd arbetstimme verkställts på grundval av föreliggande uppgifter an-

Tab. 11. Lönenivåns förändringar för arbetare inom industri och hantverk, handel och transportväsen, allmän tjänst m. m. Åren 1913—1935.

År	M ä n			Kvinnor			Minderåriga			Samtliga arbetare		
	L ö n e i n k o m s t p e r											
	timme	dag	år	timme	dag	år	timme	dag	år	timme	dag	år
a) Absoluta tal, kr.												
1913	0.45	4.32	1 241	0.24	2.34	651	0.18	1.76	485	0.40	3.85	1 088
1914	0.47	.	.	0.25	.	.	0.19	.	.	0.42	3.88	1 090
1915	0.49	.	.	0.26	.	.	0.21	.	.	0.44	4.12	1 171
1916	0.53	5.14	1 479	0.28	2.73	755	0.23	2.18	600	0.47	4.57	1 295
1917	0.66	6.28	1 773	0.35	3.27	854	0.29	2.71	727	0.59	5.58	1 544
1918	0.96	8.94	2 502	0.50	4.60	1 113	0.41	3.77	971	0.85	7.93	2 160
1919	1.28	11.48	3 186	0.68	6.11	1 634	0.50	4.48	1 186	1.14	10.19	2 783
1920	1.65	13.23	3 607	0.98	7.86	2 136	0.69	5.65	1 456	1.48	11.90	3 207
1921	1.63	13.12	3 363	0.96	7.70	1 820	0.66	5.80	1 193	1.46	11.77	2 949
1922	1.18	9.52	2 570	0.73	5.90	1 498	0.48	3.82	912	1.06	8.58	2 272
1923	1.12	9.11	2 482	0.69	5.53	1 490	0.46	3.66	983	1.01	8.20	2 205
1924	1.14	9.12	2 592	0.70	5.60	1 519	0.47	3.76	983	1.03	8.22	2 297
1925	1.18	9.36	2 651	0.71	5.68	1 539	0.48	3.92	1 047	1.06	8.43	2 350
1926	1.19	9.57	2 707	0.72	5.61	1 567	0.49	3.76	1 049	1.07	8.58	2 397
1927	1.20	9.57	2 753	0.72	5.64	1 601	0.49	3.79	1 073	1.08	8.58	2 440
1928	1.22	9.67	2 697	0.73	5.71	1 614	0.49	3.73	1 035	1.10	8.67	2 397
1929	1.25	9.99	2 846	0.74	5.80	1 637	0.51	3.92	1 099	1.12	8.94	2 518
1930	1.29	10.40	2 865	0.75	5.95	1 671	0.51	3.95	1 096	1.16	9.29	2 598
1931	1.29	10.26	2 767	0.75	5.88	1 582	0.49	3.87	1 016	1.15	9.16	2 443
1932	1.27	10.12	2 597	0.74	5.86	1 583	0.47	3.71	967	1.14	9.04	2 310
1933	1.22	9.75	2 612	0.73	5.75	1 555	0.47	3.67	970	1.09	8.73	2 317
1934	1.22	9.79	2 715	0.73	5.75	1 609	0.47	3.64	1 010	1.09	8.76	2 408
1935	1.24	10.12	2 770	0.74	5.84	1 661	0.48	3.73	1 036	1.12	9.03	2 462
b) Index tal för penninglönen, om avlöningen år 1913 sättes = 100												
1914	104.4	.	.	104.2	.	.	105.6	.	.	105.0	100.8	100.2
1915	108.9	.	.	108.3	.	.	116.7	.	.	110.0	107.0	107.6
1916	117.8	119.0	119.2	116.7	116.7	116.0	127.8	123.9	123.7	117.5	118.7	119.0
1917	146.7	145.4	142.9	145.8	139.7	131.2	161.1	154.0	149.9	147.5	144.9	141.9
1918	213.3	206.9	201.6	208.3	196.6	171.0	227.8	214.2	200.2	212.5	206.0	198.6
1919	284.4	265.7	256.7	283.3	261.1	251.0	277.8	254.5	244.5	285.0	264.7	255.8
1920	366.7	306.2	290.7	408.3	335.9	328.1	383.3	315.3	300.2	370.0	309.1	294.8
1921	362.2	303.7	271.0	400.0	329.1	279.6	366.7	301.1	246.0	365.0	305.7	271.0
1922	262.2	220.4	207.1	304.2	252.1	230.1	266.7	217.0	188.0	265.0	222.9	208.8
1923	248.9	210.9	200.0	287.5	236.3	228.9	255.6	208.0	192.4	252.5	213.0	202.7
1924	253.3	211.1	208.9	291.7	239.3	233.8	261.1	213.6	202.7	257.5	213.5	211.1
1925	262.2	216.7	213.6	295.8	242.7	236.4	266.7	222.7	215.9	265.0	219.0	216.0
1926	264.4	221.5	218.1	300.0	239.7	240.7	272.2	213.6	216.3	267.5	222.9	220.3
1927	266.7	221.5	221.8	300.0	241.0	245.9	272.2	215.3	221.2	270.0	222.9	224.3
1928	271.1	223.8	217.3	304.2	244.0	247.9	272.2	211.9	213.4	275.0	225.2	220.3
1929	277.8	231.2	229.3	308.3	247.9	251.4	283.3	222.7	226.6	280.0	232.2	231.4
1930	286.7	240.7	230.9	312.5	254.3	256.7	283.3	224.4	226.0	290.0	241.3	233.3
1931	286.7	237.4	223.0	312.5	251.3	243.0	272.2	219.9	209.4	287.5	237.9	224.5
1932	282.2	234.3	229.3	308.3	250.4	243.2	261.1	210.8	199.4	285.0	234.8	212.3
1933	271.1	225.7	210.4	304.2	245.7	238.9	261.1	208.5	200.0	272.5	226.8	213.0
1934	271.1	226.6	218.9	304.2	245.7	247.2	261.1	206.8	208.2	272.5	227.5	221.3
1935	275.6	234.3	223.2	308.3	249.6	255.1	266.7	211.9	213.6	280.0	234.5	226.3
c) Index tal för penninglönen, om avlöningen år 1929 sättes = 100												
1930	103.2	104.1	100.7	101.4	102.6	102.1	100.0	100.8	99.7	103.6	103.9	100.8
1931	103.2	102.7	97.2	101.4	101.4	96.6	96.1	98.7	92.4	102.7	102.4	97.0
1932	101.6	101.3	91.3	100.0	101.0	96.7	92.2	94.6	88.0	101.8	101.1	91.7
1933	97.6	97.6	91.8	98.6	99.1	95.0	92.2	93.6	88.3	97.3	97.7	92.0
1934	97.6	98.0	95.4	98.6	99.1	98.3	92.2	92.9	91.9	97.3	98.0	95.6
1935	99.2	101.3	97.3	100.0	100.7	101.4	94.1	95.2	94.3	100.0	101.0	97.8

Tab. 11 (forts.). Lönenivåns förändringar för arbetare inom industri och hantverk, handel och transportväsen, allmän tjänst m. m. åren 1913—1935.

År	M ä n			K v i n n o r			M i n d e r å r i g a			S a m t l i g a a r b e t a r e		
	L ö n e i n k o m s t p e r											
	timme	dag	år	timme	dag	år	timme	dag	år	timme	dag	år
d) Index tal för reallönen, om avlöningen år 1913 sättes = 100												
1914	102.4	.	.	102.1	.	.	103.4	.	.	102.9	98.8	98.2
1915	94.7	.	.	94.2	.	.	101.4	.	.	95.7	93.1	93.6
1916	90.6	91.5	91.7	89.7	89.7	89.2	98.3	95.3	95.2	90.4	91.3	91.6
1917	90.5	89.7	88.2	90.0	86.3	81.0	99.4	95.0	92.5	91.0	89.5	87.6
1918	94.8	92.0	89.6	92.6	87.4	76.0	101.2	95.2	89.0	94.4	91.5	88.2
1919	109.0	101.8	98.4	108.6	100.0	96.2	106.4	97.5	93.7	109.2	101.4	98.0
1920	136.3	113.8	108.1	151.8	124.9	122.0	142.5	117.2	111.6	137.5	114.9	109.6
1921	150.3	126.0	112.4	166.0	136.5	116.0	152.1	125.0	102.1	151.4	126.9	112.4
1922	131.4	113.0	106.2	156.0	129.3	118.0	136.8	111.3	96.4	135.9	114.3	107.1
1923	140.6	119.1	113.0	162.4	133.5	129.3	144.4	117.4	108.7	142.7	120.3	114.5
1924	145.6	121.3	120.0	167.6	137.5	134.1	150.1	122.8	116.4	148.0	122.7	121.3
1925	149.0	123.1	121.4	168.1	137.9	134.3	151.5	126.5	122.7	150.6	124.4	122.7
1926	153.7	128.8	126.8	174.4	139.4	139.9	158.3	124.2	125.7	155.5	129.6	128.1
1927	155.9	129.5	129.7	175.4	141.0	143.8	159.2	125.9	129.4	157.9	130.3	131.1
1928	158.5	130.9	127.1	177.9	142.7	145.0	159.2	123.9	124.8	160.8	131.7	128.8
1929	164.4	136.8	135.7	182.4	146.7	148.8	167.7	131.8	134.1	165.7	137.4	136.9
1930	174.8	146.8	140.8	190.6	155.0	156.5	172.8	136.8	137.8	176.8	147.1	142.2
1931	180.3	149.4	140.2	196.5	158.0	152.8	171.2	138.3	131.8	180.8	149.6	141.2
1932	180.9	150.2	134.1	197.7	160.5	155.9	167.4	135.1	127.8	182.7	150.5	136.1
1933	177.2	147.5	137.6	198.8	160.6	156.1	170.7	136.3	130.7	178.1	148.2	139.2
1934	176.0	147.1	142.1	197.5	159.6	160.4	169.6	134.3	135.2	176.9	147.7	143.7
1935	176.6	150.2	143.1	197.6	160.0	163.6	170.9	135.9	136.9	179.4	150.3	145.1

e) Index tal för reallönen, om avlöningen år 1929 sättes = 100												
1930	106.3	107.3	103.7	104.4	105.7	105.2	103.0	103.8	102.8	106.7	107.1	103.9
1931	109.7	109.2	103.3	107.7	107.8	102.7	102.1	104.9	98.3	109.1	108.9	103.1
1932	110.1	109.7	98.9	108.3	109.5	104.8	99.8	102.5	95.3	110.3	109.5	99.4
1933	107.8	107.8	101.4	109.0	109.5	104.9	101.8	103.4	97.4	107.4	107.9	101.6
1934	107.1	107.5	104.7	108.3	108.8	107.9	101.1	101.9	100.9	106.8	107.5	104.9
1935	107.4	109.7	105.4	108.3	109.1	119.9	102.0	103.1	102.1	108.3	109.4	105.9

gående löneinkomsten per dag och med ledning av från arbetstidsundersökningar, kollektivavtal m. m. erhållna siffror rörande arbetsdagens längd. Å andra sidan har för åren 1921—1925, för vilka uppgifter om antalet utgjorda dagsverken ej inhämtats, daglönerna beräknats genom att multiplicera den genomsnittliga timförtjänsten med normalantalet arbetstimmar per dag, d. v. s. 8. På detta sätt ha index tal för tim-, dags- och årsförtjänster kunnat beräknas för varje år under perioden 1913—1935.

I anslutning härtill ha vissa beräkningar utförts för att belysa prisutvecklingens betydelse för arbetslönens faktiska höjd. Ett bedömande av löneutvecklingen förutsätter nämligen en jämförelse i första hand mellan penninglönerna och rådande prisläge. Genom omräkning av penninglönerna med socialstyrelsens levnadskostnadsindex (jfr ovan) erhållas reallöner, utvisande förändringarna i arbetslönernas köpkraft. I syfte att giva en föreställning om löneförändringarna ur arbetskostnadssyn-

Tab. 12. Arbetslönernas och levnadskostnadernas förändringar åren 1913—1935.

Samtliga arbetare.

Indextal (1913=100)	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935
Löneinkomst:																
per timme . .	370	365	265	253	258	265	268	270	275	280	290	288	285	273	273	280
» dag . . .	309	306	223	213	214	219	223	223	225	232	241	238	235	227	228	235
» år	295	271	209	203	211	216	220	224	220	231	233	225	212	213	221	226
Levnadskostnader	269	241	195	177	174	176	172	171	171	169	164	159	156	153	154	156
Reallön:																
per timme . .	138	151	136	143	148	151	156	158	161	166	177	181	183	178	177	179
» dag	115	127	114	120	123	124	130	130	132	137	147	150	151	148	148	150
» år	110	112	107	115	121	123	128	131	129	137	142	141	136	139	144	145

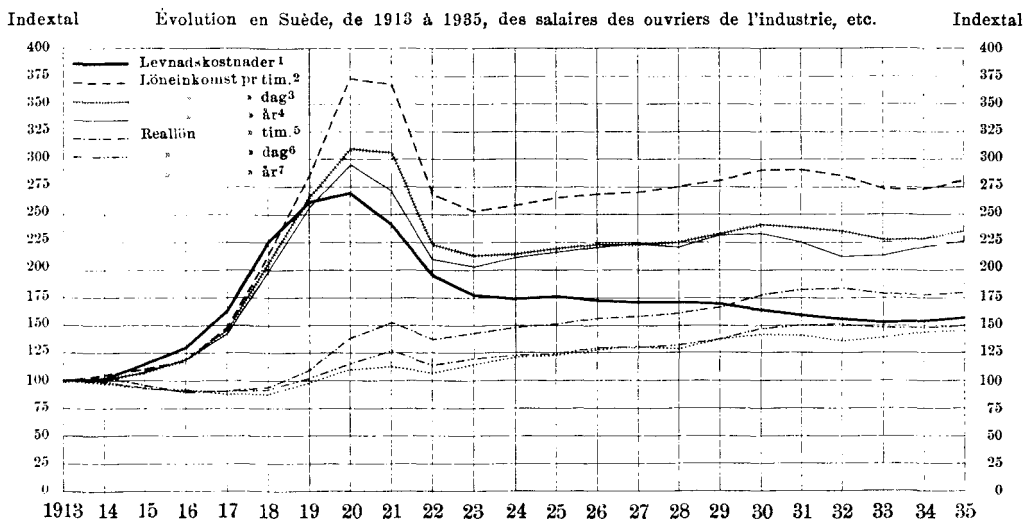
punkt har därjämte jämförelse skett med kostnaden för övriga produktiva hjälpmedel och med produktprisen i allmänhet.

Av tab. 11 framgår, att stegringen i den genomsnittliga timförtjänsten för samtliga redovisade arbetare från 1913 till 1935 beräknats till 180 %. Liksom för förvaltningspersonalen kan även för arbetarna konstateras en tendens till utjämning i lönenivån för män och för kvinnor. Från 1913 till 1935 ha sålunda timlönerna för kvinnliga arbetare stigit med i genomsnitt 208 %, medan männens löneinkomst per timme räknat under motsvarande tid ökats med 176 %. Begränsar man undersökningen till den egentliga industrien, sådan denna redovisas i kommerskollegii årliga industristatistik, och alltså utesluter arbetare inom allmän tjänst, samfärdsel, byggnadsverksamhet etc., framträder denna tendens än starkare, i det att stegringsciffran för timförtjänsten för män sjunker till 162 %, medan motsvarande siffra för kvinnor blir oförändrad (208 %).

Sedan år 1920, då den nominella timförtjänsten låg som högst, har den minskats med i genomsnitt 24 %. Största delen av denna sänkning i lönenivån ägde rum år 1922, medan tillbakagången påföljande år inskränkte sig till några få procent. Sedan år 1924 hade nedgången icke endast avstannat utan t. o. m. förbytts i en mindre stegring, som fortsatte ända fram till år 1930. Under de därpå följande tre åren undergick den genomsnittliga timförtjänsten en mindre sänkning. Löneläget förblev oförändrat under år 1934, men under redogörelseåret 1935 har lönenivån åter begynt att stiga.

Dagsförtjänsten har, såsom tab. 11 även utvisar, företett en likartad utveckling som timlönen, men fluktuationerna ha i regel varit avsevärt mindre. Medan timförtjänsten från 1913 till 1935 beräknats ha stigit med 180 %, stannade dagsinkomsten vid ett belopp, som med 135 % översteg 1913 års siffra. Orsaken till ifrågavarande skiljaktighet är i huvudsak att söka i minskad genomsnittlig arbetstid per dag. Vid jämförelse med år 1913 inverkar väsentligen, att med år 1920 infördes åttatimmarsdag med bibehållande av i huvudsak oförändrad dagsförtjänst, varige-

Diagram III. Löneutvecklingen för industriarbetare m. fl. åren 1913—1935.

nom denna kom att utslås på ett mindre antal arbetstimmar än tidigare. Särskilt för åren 1931—1933 tillkommo av den ekonomiska krisen föranledda inskränkningar i arbetstiden, som även vid oförändrade timlöner verkat sänkande på den faktiska dagsförtjänsten.

Ännu större betydelse i lönehänseende ha dylika inskränkningar i antalet arbetstimmar fått i fråga om den genomsnittliga årsförtjänsten, för vilken tabellen redovisar en stegring mellan åren 1913 och 1933 med 113 %, medan löneinkomsten per dag under samma tid ökades åtskilligt mer eller med 127 %. Under de därpå följande åren har emellertid en viss utjämning ägt rum mellan dessa stegringstal på grund av den ökade sysselsättningen, varigenom årsförtjänstens stegring t. o. m. 1935 i förhållande till år 1913 uppgår till 126 % (mot 135 % för dagsförtjänsten).

I tab. 12 ha för vinnande av större överskådlighet sammanförts indextal, som — under förutsättning av oförändrad proportion av manliga, kvinnliga och minderåriga arbetare — ange den genomsnittliga stegringen av nominal- och reallönen per timme, per dag och per år, kompletterade med socialstyrelsens ovannämnda indextal för levnadskostnadernas förändringar.

Det framgår av tabellen, vars siffror grafiskt åskådliggjorts i diagram III här ovan, att ända till och med år 1918 stegringen av såväl tim- som daglöner var mindre än levnadskostnadsökningen, vilket innebär, att mot-

¹ Nombre indice du coût de la vie (villes et agglomérations urbaines). — ² Salaire nominal par heure. — ³ Salaire nominal par jour. — ⁴ Salaire nominal par an. — ⁵ Salaire réel par heure. — ⁶ Salaire réel par jour. — ⁷ Salaire réel par an.

Tab. 13. Arbetslönernas och arbetskostnadernas förändringar åren 1913—1935.
(Manliga arbetare inom den egentliga industrien.)

Indextal (1913=100)	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935
Löneinkomst:																
per timme . . .	362	347	247	236	240	247	251	253	256	262	269	269	262	258	258	262
» år	282	251	189	182	194	199	204	209	202	217	219	210	195	197	208	213
Reallön per år .	105	104	97	103	111	113	119	122	118	128	134	132	125	129	135	137
Löneinkomst per timme omräkn. med:																
industripro- duktindex . . .	108	143	131	134	141	146	155	159	162	171	188	212	213	213	208	210
råvaruindex . .	98	179	168	161	160	160	177	183	178	194	228	251	240	242	235	232

svarande reallöner under denna period voro lägre än utgångsåret 1913, men att från och med år 1919 förhållandet blivit det motsatta. Även årslönerna ha varit underkastade en liknande utveckling, fastän jämvikt mellan löner och levnadskostnader i detta fall inträdde först ett år senare eller 1920. Sedan sålunda de tre reallöneserierna — ehuru delvis under olika år — ånyo passerat basårets löneläge (100), ha de fortsatt att stiga under den återstående delen av undersökningsperioden — med undantag allenast för enstaka år.

För redogörelseåret 1935 beräknas reallönen ligga i fråga om årslöner 45, timlöner 79 och daglöner 50 % över 1913 års nivå. — Begränsar man, som förut skett i fråga om penninglönerna, undersökningen till att avse endast den egentliga industrien, finner man, att reallönens stegringsiffror bli lägre eller för årslöner 41, för timlöner 71 och daglöner 44 % sedan förkrigstiden.

Enär stegringen är betydligt större för arbetsinkomsten per timme än beträffande förtjänsten per år, kan löneutvecklingen antagas ha medfört en större fördyring av produktionens arbetskostnader än som motsvarar uppgången i arbetarnas köpkraft. För att mera direkt visa, huru förändringarna i prisrelationerna påverkat utvecklingen av lönerna ur arbetar-, resp. företagenssynpunkt, ha i ovanstående tab. 13 indextalen för den genomsnittliga årsförtjänsten för manliga arbetare inom den egentliga industrien omräknats över levnadskostnadsindex, medan samtidigt arbetarnas genomsnittliga timförtjänster dividerats med kommerskollegii indexserier för industriproduktpris resp. råvarupris.¹

En jämförelse mellan sifferserierna visar, att den reala årsförtjänsten för manliga industriarbetare stigit med 37 % till år 1935 i förhållande till år 1913, medan timförtjänsten omräknad med industriprodukt- resp. råvaruprisen under motsvarande tid visat en stegring med resp. 110 och 132 %.

Det torde emellertid böra framhållas, att i det föregående anförda genomsnittstal icke kunna göra anspråk på annat än att giva en ungefärlig

¹ Jfr Statens offentliga utredningar 1931: 20, sid. 166.

bild av förändringarna i löner och prisutveckling. Härtill kommer, att beträffande särskilda orter och industrigrenar speciella förhållanden kunna åstadkomma betydande avvikelser från de allmänna genomsnittstalen. För närmare upplysning härom hänvisas till följande kapitel.

c. Löneinkomster per timme.

Genomsnittliga timförtjänster. Givetvis inrymma de i det föregående meddelade genomsnittstalen för timlönerna rätt betydande olikheter i de faktiskt utgående lönebeloppen. Förutom efter ålder och kön samt dyrtidsförhållanden (jfr sid. 68) växla lönevillkoren allt efter de anställdas olika yrken, och även inom samma yrke variera lönerna bl. a. med hänsyn till arbetarens kompetens och ställning till yrket. I viss utsträckning ha kollektivavtalen verkat normerande och utjämnande. Men de ännu kvarvarande olikheterna i de faktiska lönebeloppen äro betydande, att döma bl. a. av en inom socialstyrelsen utförd undersökning över lönernas »spridning» i fråga om arbetare i allmän tjänst.¹ På grund av det summariska primärmaterialet för förevarande undersökning måste man emellertid här begränsa sig till den jämförelse mellan medellönerna för män, kvinnor och minderåriga inom olika näringsgrenar och näringsgrupper, som meddelas i tab. 14. I fråga om manliga arbetare ger diagram IV (sid. 66) en åskådlig överblick över timlönens storlek inom de näringsgrenar, för vilka jämförelseuppgifter föreligga för år 1913. — Beträffande de i tab. 14 meddelade lönesiffrorna för minderåriga arbetare bör särskilt beaktas, att de icke utan vidare kunna läggas till grund för en jämförelse mellan lönenivån inom olika näringsgrenar, enär åtskilliga skiljaktigheter torde föreligga med hänsyn bl. a. till de redovisade arbetarnas medelålder. Medan de vid spårvägs- och omnibusdrift, övriga kommunala verk och byggnadsarbeten samt skeppsvarv m. fl. anställda minderåriga, vilka haft de högsta genomsnittliga löneinkomsterna per timme, merendels torde vara ynglingar, som nalkas adertonårsåldern och mången gång utföra en vuxen mans arbete, synes inom glasindustrien m. fl. näringsgrenar, där lönenivån är avsevärt lägre, i betydande utsträckning sysselsättas yngre personer.

Såsom i översiktstabellen över lönenivåns förändringar meddelats, har den genomsnittliga timförtjänsten för samtliga redovisade arbetare, oavsett ålder och kön år 1935 beräknats till 1¹² kr., varav enligt tab. 14 1⁰⁸ kr. (96⁴ %) intjänats på ordinarie tid och återstoden utgjort ersättning för övertidsarbete, värde av åtnjutna naturaförmåner m. m. För vuxna manliga arbetare har medellönen (1²⁴ kr.) legat över men för kvinnor (0⁷⁴ kr.) och minderåriga (0⁴⁸ kr.) avsevärt under den genomsnittliga timförtjänsten för samtliga arbetare. Den ordinarie timförtjänsten utgjorde i genom-

¹ Se härom: Sveriges officiella statistik: socialstatistik. Anställnings- och avlöningsförhållandena för lägre personal i allmän tjänst (utg. 1931).

Tab. 14. Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1935.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbete- rare under verk- sams- hets- tiden	Genomsnittlig löneinkomst											
		Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare	per timme						per år				
			ordinarie tid	inkl. över- tid, natu- raförmän- ner o. d.	per dag (inkl. över- tid, na- tura- för- männer o. d.), kr.	per vecka (inkl. över- tid, na- tura- för- männer o. d.), kr.	ordinarie tid, kr.	inkl. över- tid, natu- raförmän- ner o. d. kr.	per år	inkl. över- tid, natu- raförmän- ner o. d. kr.	per år	inkl. över- tid, natu- raförmän- ner o. d. kr.	per år
<i>Malmbrytning o. metallin- dustri</i> (1006)	110 923	2 314	62.0	9.51	53.03	2 503	2 645	216	
män	94 109	2 323	63.3	1.00	1.28	1.18	1.22	10.22	56.60	2 672	2 830	215	
kvinnor	4 416	2 276	58.0	0.65	0.88	0.78	0.80	6.86	37.27	1 749	1 819	281	
minderåriga	9 375	2 234	52.4	0.38	0.59	0.49	0.50	3.93	22.15	1 091	1 111	195	
Gruvor o. anrikningsverk (48)	7 293	2 037	70.2	11.06	59.19	2 768	2 863	198	
män	7 033	2 031	71.7	1.02	1.55	1.41	1.44	11.33	60.45	2 827	2 924	191	
minderåriga	241	2 219	37.1	0.42	0.66	0.51	0.53	4.16	24.12	1 128	1 168	183	
Därav i													
mellersta Sverige . . . (37)	4 489	2 177	66.5	8.38	47.26	2 253	2 322	204	
män	4 283	2 174	68.1	0.80	1.20	1.07	1.10	8.60	48.42	2 311	2 381	200	
minderåriga	206	2 246	35.0	0.40	0.60	0.47	0.49	3.89	22.65	1 051	1 096	200	
norra Sverige (11)	2 804	1 814	77.3	16.23	79.09	3 592	3 729	200	
män	2 750	1 808	78.3	1.62	2.13	2.02	2.09	16.48	80.00	3 631	3 770	193	
minderåriga	35	2 058	50.6	0.61	0.93	0.77	0.78	5.82	32.87	1 587	1 598	209	
Järn-, stål- o. kopparverk (43)	19 728	2 330	73.6	10.61	51.58	2 450	2 587	225	
män	18 639	2 339	74.9	0.82	1.19	1.10	1.14	11.03	53.13	2 524	2 666	227	
minderåriga	987	2 188	46.7	0.41	0.70	0.54	0.56	4.38	24.87	1 184	1 226	218	
Järn- o. stålmanufaktur (219)	16 564	2 303	56.9	8.45	47.24	2 317	2 412	224	
män	13 732	2 318	57.8	0.95	1.23	1.12	1.14	9.24	51.55	2 538	2 648	219	
kvinnor	1 037	2 273	56.5	0.56	0.76	0.68	0.69	5.50	34.33	1 518	1 563	293	
minderåriga	1 795	2 211	50.4	0.38	0.61	0.49	0.50	3.96	21.81	1 089	1 102	248	
Mekaniska verkstäder (489)	51 193	2 353	60.4	9.52	55.38	2 578	2 748	223	
män	43 457	2 361	61.8	1.02	1.29	1.19	1.23	10.06	58.39	2 715	2 906	219	
kvinnor	872	2 308	45.5	0.63	0.81	0.71	0.75	5.95	34.21	1 611	1 710	255	
minderåriga	3 840	2 266	52.6	0.36	0.60	0.48	0.49	3.87	22.23	1 089	1 109	191	
Skeppsvarv (32)	7 775	2 373	76.9	10.01	57.91	2 685	2 891	.	
män	7 222	2 378	77.1	1.06	1.28	1.24	1.27	10.46	60.39	2 794	3 015	.	
minderåriga	538	2 301	75.9	0.41	0.59	0.55	0.55	4.28	25.36	1 251	1 268	.	
Övriga verkstäder . . . (457)	43 418	2 349	57.3	9.43	54.92	2 557	2 722	.	
män	36 235	2 357	58.5	1.02	1.29	1.18	1.23	9.98	57.99	2 699	2 884	.	
kvinnor	856	2 306	46.5	0.63	0.81	0.71	0.75	5.96	34.27	1 613	1 713	.	
minderåriga	3 302	2 260	48.5	0.35	0.60	0.47	0.48	3.80	21.71	1 061	1 083	.	
Elektriska verkstäder . (59)	9 758	2 326	57.7	9.15	53.04	2 510	2 650	246	
män	6 806	2 356	52.6	1.16	1.39	1.29	1.31	10.64	61.95	2 919	3 096	273	
kvinnor	1 545	2 286	72.2	0.74	0.95	0.90	0.91	7.19	41.71	1 991	2 080	264	
minderåriga	1 407	2 225	67.2	0.42	0.54	0.50	0.50	3.94	22.35	1 102	1 117	195	
Metallmanufaktur . . . (103)	5 314	2 312	51.1	8.08	46.38	2 228	2 310	207	
män	3 794	2 342	51.0	1.03	1.24	1.14	1.15	9.39	54.20	2 601	2 699	212	
kvinnor	595	2 274	54.8	0.64	0.93	0.80	0.81	6.60	37.28	1 798	1 852	304	
Guld- och silvervarufabri- ker (45)	1 073	2 271	35.8	8.73	51.00	2 444	2 490	204	
män	648	2 288	44.6	1.24	1.53	1.37	1.39	11.04	65.24	3 109	3 157	192	
kvinnor	244	2 245	22.5	0.74	1.00	0.80	0.82	6.39	37.25	1 784	1 830	.	

Tab. 14 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1935.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbete- tare under verk- sam- hets- tiden	Genomsnittlig löneinkomst																
		Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare		per timme						per dag (inkl. över- tid, na- tura- för- mån- er o. d.)		per vecka (inkl. över- tid, na- tura- för- mån- er o. d.)		per år				
		antal	där- av på ac- kord %	tid- lön, kr.	ac- kord, kr.	i ge- nom- snitt, kr.	inkl. över- tid, natu- raför- mån- er o. d. kr.	in- dex- tal 1913 = 100	ordinarie tid	inkl. över- tid, natu- raför- mån- er o. d. kr.	ordinarie tid, kr.	inkl. över- tid, natu- raför- mån- er o. d. kr.	ordinarie tid, kr.	inkl. över- tid, natu- raför- mån- er o. d. kr.	in- dex- tal 1913 = 100			
																ordinarie tid, kr.	inkl. över- tid, natu- raför- mån- er o. d. kr.	ordinarie tid, kr.
Flottnings (17)	2 209		52 1										8 26	49 07				
män	2 181		51 9	0 79	1 04	0 92	0 93	233	8 31	49 38								
Sågverk o. hyvlertier (337)	19 271	2 054	61 0						7 34	42 59	1 748	1 897	194					
män	17 426	2 055	63 1	0 78	0 96	0 90	0 96	229	7 65	44 38	1 815	1 975	187					
minderåriga	1 485	2 037	37 8	0 44	0 56	0 48	0 49	223	3 90	22 44	977	1 008	187					
Snickeri- o. möbelfabriker (272)	9 918	2 295	33 7						7 46	43 18	2 020	2 112	203					
män	8 807	2 305	35 4	0 89	1 07	0 95	0 98	239	7 92	46 03	2 149	2 247	199					
minderåriga	965	2 217	20 0	0 41	0 52	0 44	0 44	244	3 49	19 43	960	976	222					
Annan trävaruindustri (32)	798	2 258	51 8						8 25	47 40	2 233	2 342	253					
män	543	2 215	51 6	1 05	1 30	1 18	1 21	269	9 62	54 44	2 565	2 685	214					
Pappers- och grafisk indu- stri (492)	43 977	2 334	49 3						9 18	53 04	2 398	2 615	222					
män	36 432	2 341	52 7	1 20	1 10	1 15	1 21		9 96	57 51	2 580	2 832	218					
kvinnor	4 782	2 310	38 2	0 72	0 78	0 75	0 76		6 06	35 23	1 690	1 761	258					
minderåriga	2 354	2 268	17 1	0 41	0 59	0 44	0 44		3 52	20 39	981	999	204					
Pappersmassfabriker (97)	16 738	2 290	63 1						9 31	53 00	2 325	2 554	205					
män	15 914	2 294	64 2	0 99	1 11	1 07	1 13	263	9 45	53 80	2 358	2 591	200					
minderåriga	414	2 138	17 1	0 46	0 67	0 49	0 51	255	4 01	22 49	1 044	1 086	195					
Pappersbruk o. pappfabri- ker (67)	14 184	2 347	72 8						8 29	47 99	2 174	2 387	223					
män	11 941	2 371	72 9	0 92	1 05	1 02	1 08	277	8 89	51 57	2 322	2 565	222					
kvinnor	1 662	2 208	80 5	0 56	0 71	0 68	0 70	304	5 43	30 91	1 495	1 537	263					
minderåriga	581	2 255	49 7	0 43	0 58	0 50	0 51	283	4 06	23 26	1 120	1 156	229					
Finpappersbruk (11)	4 551	2 356	81 4						8 27	47 90	2 192	2 389						
män	3 671	2 376	82 2	1 04	1 03	1 03	1 09		8 97	52 04	2 363	2 595						
kvinnor	699	2 249	80 0	0 59	0 72	0 70	0 72		5 64	32 24	1 553	1 608						
minderåriga	181	2 371	70 2	0 42	0 54	0 50	0 52		4 11	24 54	1 183	1 226						
Grovpappersbruk (56)	9 633	2 342	68 5						8 31	48 04	2 165	2 386						
män	8 270	2 368	68 5	0 89	1 07	1 02	1 07		8 85	51 36	2 302	2 551						
kvinnor	963	2 178	80 8	0 55	0 70	0 67	0 68		5 27	29 94	1 452	1 485						
minderåriga	400	2 202	39 6	0 43	0 61	0 50	0 51		4 03	22 68	1 091	1 124						
Annan pappersindustri (99)	4 125	2 350	15 5						6 92	40 77	1 952	2 023	247					
män	1 892	2 374	12 2	1 13	1 84	1 22	1 25	245	10 03	59 07	2 812	2 960	226					
kvinnor	2 026	2 355	21 4	0 69	0 97	0 75	0 77	296	6 10	35 97	1 727	1 806	258					
Tapetfabriker (13)	377	2 357							7 57	44 61	2 122	2 209						
män	290	2 381		1 04		1 04	1 06		8 59	50 89	2 409	2 513						
kvinnor	38	2 304		0 68		0 68	0 69		5 45	31 64	1 531	1 579						
Annan hithörande indu- stri (86)	3 748	2 349	17 1						6 86	40 38	1 934	2 010						
män	1 102	2 372	15 5	1 16	1 84	1 27	1 30		10 40	61 20	2 922	3 077						
kvinnor	1 988	2 356	21 8	0 69	0 97	0 75	0 77		6 11	36 06	1 730	1 810						
Grafisk industri (229)	8 930	2 387	3 4						11 36	66 79	3 091	3 363	278					
män	7 185	2 394	2 7	1 49	1 95	1 50	1 57	238	12 79	75 18	3 467	3 783	238					
kvinnor	1 094	2 381	9 0	0 82	0 89	0 83	0 85	258	6 88	40 40	1 918	2 020	267					
minderåriga	651	2 328	1 1	0 41	0 47	0 41	0 42	263	3 36	19 68	951	984	248					

Tab. 14 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1935.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbeta- re under verk- samt- hets- tiden	Genomsnittlig löneinkomst													
		Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare	per timme								per dag (inkl. över- tid, natu- ra- för- mån- er o. d.), kr.	per vecka (inkl. över- tid, natu- ra- för- mån- er o. d.), kr.	per år		
			ordinarie tid				inkl. över- tid, natu- raförmän- ner o. d.						ordi- narie tid, kr.	inkl. över- tid, natu- raförmän- ner o. d.	
			antal	där- av på ac- kord %	tid, kr.	ac- kord, kr.	i ge- nom- snitt, kr.	in- dex- tal 1913 =100	kr.	in- dex- tal 1913 =100				kr.	in- dex- tal 1913 =100
Grafiska anstalter . . . (27)	1 091	2 480	7.9							9.63	57.00	2 564	2 850		
män	717	2 497	2.4	1.33	1.82	1.34	1.42			11.98	70.74	3 149	3 537		
kvinnor	245	2 533	25.3	0.70	0.76	0.72	0.74			6.10	37.26	1 737	1 863		
minderåriga	129	2 285	4.2	0.39	0.45	0.39	0.40			3.24	18.34	892	917		
Bok- och accidenstryckerier . . . (136)	5 378	2 386	3.9							10.83	63.58	2 964	3 182		
män	4 228	2 399	4.1	1.41	1.97	1.44	1.50			12.21	71.75	3 332	3 589		
kvinnor	732	2 342	4.4	0.85	1.16	0.86	0.88			7.07	41.13	1 965	2 056		
minderåriga	418	2 326	0.4	0.43	0.53	0.43	0.44			3.48	20.54	993	1 027		
Tidningstryckerier . . . (66)	2 461	2 349	0.1							13.37	78.44	3 612	3 987		
män	2 240	2 350	0.1	1.68		1.68	1.77			14.18	83.36	3 830	4 229		
kvinnor	117	2 301		0.89		0.89	0.92			7.44	42.40	2 014	2 120		
minderåriga	104	2 386		0.36		0.36	0.38			3.01	17.92	859	896		
Livsmedelsindustri . . . (657)	27 434	2 339	14.8							9.22	54.34	2 475	2 699	234	
män	17 779	2 369	5.1	1.22	1.74	1.25	1.34			10.82	64.12	2 904	3 185	232	
kvinnor	8 397	2 287	35.9	0.75	0.88	0.80	0.84			6.64	38.83	1 803	1 926	261	
minderåriga	1 249	2 254	15.5	0.41	0.53	0.43	0.44			3.43	19.86	968	992	216	
Kvarnar (52)	1 639	2 332	1.9							10.28	59.89	2 817	2 986	229	
män	1 506	2 336	0.5	1.28	1.03	1.27	1.33	289		10.69	62.16	2 924	3 101	235	
Pressjästfabriker (7)	201	2 364	0.3							11.98	70.11	3 235	3 506	278	
män	189	2 368	0.3	1.43		1.43	1.52	353		12.28	71.94	3 317	3 597	268	
Bagerier (131)	3 906	2 301	3.5							10.32	60.02	2 882	2 973	264	
män	2 372	2 322		1.49		1.49	1.53	312		12.22	71.66	3 453	3 560	253	
kvinnor	1 404	2 268	8.5	0.93	0.90	0.93	0.95	328		7.59	43.64	2 093	2 155	262	
Mjukbrödsbagerier . . . (96)	2 168	2 344								11.38	67.22	3 245	3 347		
män	1 697	2 338		1.53		1.53	1.57			12.52	73.80	3 572	3 681		
kvinnor	424	2 356		0.92		0.92	0.96			7.60	45.15	2 173	2 257		
Spisbrödsbagerier . . . (31)	1 183	2 261								10.04	57.74	2 769	2 840		
män	567	2 279		1.44		1.44	1.47			11.79	68.40	3 277	3 354		
kvinnor	610	2 246		1.03		1.03	1.06			8.47	48.33	2 320	2 376		
Käxfabriker (4)	555	2 221	25.0							6.50	36.46	1 734	1 795		
män	108	2 301		1.15		1.15	1.17			9.48	54.62	2 544	2 701		
kvinnor	370	2 203	33.4	0.67	0.90	0.76	0.76			6.11	34.14	1 629	1 675		
Råsockerbruk och raffinaderier . . . (26)	4 261	2 386	8.5							8.49	51.40	2 411	2 514	202	
män	3 686	2 411	5.5	1.05	1.46	1.07	1.10	289		8.92	54.25	2 540	2 651	203	
kvinnor	456	2 218	36.6	0.68	0.89	0.75	0.77	350		6.02	34.92	1 667	1 718	280	
Råsockerbruk (21)	2 108	2 450	3.1							8.63	52.18	2 501	2 609		
män	2 041	2 452	3.1	1.04	1.48	1.05	1.08			8.74	52.88	2 535	2 644		
kvinnor	59	2 400	1.7	0.63	0.76	0.63	0.65			5.06	31.07	1 490	1 553		
Raffinaderier och komb. fabriker (5)	2 153	2 323	14.1							8.36	50.60	2 323	2 420		
män	1 645	2 361	8.6	1.07	1.45	1.10	1.13			9.14	56.04	2 547	2 660		
kvinnor	397	2 191	42.3	0.69	0.89	0.77	0.80			6.17	35.50	1 693	1 743		

Tab. 14 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1935.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Genomsnittlig löneinkomst													
	Medel- antal arbete- rare under verk- sams- hets- tiden	Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare	per timme						per dag (inkl. över- tid, natu- räför- mäner o. d.)	per vecka (inkl. över- tid, natu- räför- mäner o. d.)	per år			
			ordinarie tid			inkl. över- tid, natu- räför- mäner o. d.	inkl. över- tid, natu- räför- mäner o. d.	ordinarie tid, kr.			inkl. över- tid, natu- räför- mäner o. d.	inkl. över- tid, kr.	inkl. över- tid, natu- räför- mäner o. d.	
			antal	där- av på ac- kord %	tid- lön, kr.									ac- kord, kr.
Choklad- o. karamellfabr. (52)	3 491	2 322	27.3	6.86	36.96	1 760	1 840	271	
män	779	2 364	8.5	1.21	1.44	1.23	1.28	272	10.34	60.49	2 341	3 015	227	
kvinnor	2 117	2 323	36.4	0.64	0.83	0.71	0.72	313	5.83	33.80	1 618	1 681	260	
minderåriga	595	2 261	19.8	0.36	0.45	0.38	0.38	271	3.00	17.40	857	867	221	
Bryggerier och läskedrycks- fabriker (161)	5 259	2 321	8.2	11.24	64.69	2 703	3 244	251	
män	4 283	2 333	6.6	1.20	2.19	1.26	1.51	290	12.17	70.12	2 889	3 512	234	
kvinnor	901	2 263	16.4	0.83	1.20	0.89	0.95	317	7.43	42.91	1 983	2 143	268	
Brännerier och destillerings- verk (6)	356	2 256	11.74	65.29	2 747	3 264	.	
män	297	2 266	.	1.32	.	1.32	1.54	.	12.50	69.66	2 946	3 483	.	
kvinnor	60	2 205	.	0.80	.	0.80	0.99	.	7.95	43.69	1 763	2 180	.	
Bryggerier (136)	4 375	2 332	8.8	11.21	64.56	2 708	3 239	.	
män	3 621	2 343	7.7	1.18	2.19	1.26	1.49	.	12.08	69.63	2 882	3 395	.	
därav utkörare	1 089	2 317	27.1	0.96	2.20	1.29	1.81	.	14.47	81.80	2 982	4 182	.	
övriga	2 532	2 353	0.2	1.24	1.42	1.24	1.36	.	11.06	64.30	2 843	3 191	.	
kvinnor	683	2 275	15.5	0.82	1.21	0.88	0.94	.	7.39	42.67	1 976	2 134	.	
Mineralvatten- och läske- drycksfabriker (19)	528	2 272	8.9	11.14	65.33	2 626	3 265	.	
män	365	2 289	0.5	1.28	2.06	1.28	1.64	.	12.87	75.33	2 910	3 765	.	
därav utkörare	139	2 324	.	1.19	.	1.19	2.08	.	16.65	97.02	2 752	4 851	.	
övriga	226	2 275	0.7	1.32	2.06	1.33	1.36	.	10.58	62.05	2 973	3 100	.	
kvinnor	158	2 237	26.8	0.86	1.19	0.95	0.97	.	7.41	43.65	2 099	2 182	.	
Tobaksfabriker (10)	2 107	2 289	84.0	8.64	50.54	2 288	2 523	.	
män	493	2 279	58.4	1.22	1.67	1.49	1.64	.	12.91	75.01	3 351	3 748	.	
kvinnor	1 550	2 295	94.3	0.70	0.88	0.87	0.95	.	7.47	43.85	1 995	2 189	.	
Slakterier och konservfabri- ker (100)	3 548	2 306	9.9	9.65	56.46	2 672	2 801	253	
män	2 378	2 369	1.6	1.36	1.37	1.36	1.40	304	11.33	66.47	3 148	3 313	254	
kvinnor	1 043	2 184	29.3	0.83	0.89	0.85	0.86	374	6.54	38.11	1 817	1 873	.	
Slakterier och charkuteri- fabriker (82)	2 488	2 369	0.2	10.91	64.24	3 062	3 208	.	
män	2 019	2 386	0.1	1.41	2.08	1.41	1.45	.	11.74	69.16	3 291	3 454	.	
kvinnor	439	2 296	0.4	0.95	1.18	0.95	0.97	.	7.62	44.75	2 169	2 234	.	
Konservfabriker (18)	1 060	2 159	34.7	6.56	37.76	1 762	1 845	.	
män	359	2 275	10.3	1.06	1.32	1.09	1.11	.	8.94	51.13	2 361	2 518	.	
kvinnor	604	2 103	52.4	0.62	0.89	0.76	0.77	.	5.72	33.16	1 559	1 611	.	
Annan livsmedelsindustri (118)	3 022	2 447	1.9	7.88	49.26	2 153	2 447	219	
män	2 093	2 469	1.0	1.05	1.34	1.05	1.15	245	9.10	57.12	2 555	2 839	213	
Mejerier o. margarinfabr. (100)	2 750	2 469	0.4	7.94	50.13	2 181	2 495	.	
män	1 943	2 482	0.4	1.05	1.56	1.06	1.16	.	9.13	57.73	2 577	2 873	.	
Annan hithör. industri (18)	272	2 229	17.7	7.15	40.34	1 870	1 965	.	
män	150	2 310	8.4	1.01	1.18	1.02	1.04	.	8.60	49.15	2 275	2 412	.	
Textil- och beklädnadsindu- stri (454)	50 899	2 253	50.1	6.03	34.51	1 633	1 711	235	
män	15 466	2 298	31.8	0.90	1.05	0.95	0.99	.	7.95	45.75	2 139	2 280	205	
kvinnor	30 207	2 245	62.7	0.63	0.71	0.68	0.69	.	5.48	31.34	1 501	1 552	242	
minderåriga	5 143	2 160	32.1	0.38	0.53	0.48	0.48	.	3.38	19.12	927	936	220	

Tab. 14 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1935.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbeta- re under verk- samt- hets- tiden	Genomsnittlig löneinkomst													
		Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare		per timme								per år			
				ordinarie tid				inkl. över- tid, natu- raförmän- ner o. d.				per dag (inkl. över- tid, natu- raför- män- ner o. d.), kr.		per vecka (inkl. över- tid, natu- raför- män- ner o. d.), kr.	
		antal	där- av på ac- kord, %	tid- lön, kr.	ac- kord, kr.	i ge- nom- snitt, kr.	kr.	in- dex- tal 1913 =100	kr.	in- dex- tal 1913 =100	ordinarie tid, kr.	inkl. över- tid, kr.	in- dex- tal 1913 =100	inkl. över- tid, kr.	in- dex- tal 1913 =100
Spinnerier, väverier o. d. (243)	35 211	2 255	51.1	5.89	33.71	1 594	1 669	237	
män	13 103	2 301	31.4	0.85	1.01	0.90	0.93	266	7.54	43.36	2 020	2 152	213		
kvinnor	18 465	2 244	68.4	0.54	0.69	0.64	0.65	283	5.18	29.58	1 420	1 466	226		
minderåriga	3 560	2 148	35.0	0.38	0.54	0.43	0.44	275	3.40	19.28	927	942	220		
Bomullsindustri (61)	15 086	2 237	54.3	6.00	33.98	1 608	1 685	.		
män	6 362	2 305	33.0	0.84	0.98	0.89	0.92	.	7.44	42.67	1 993	2 124	.		
kvinnor	7 096	2 206	76.4	0.52	0.68	0.65	0.66	.	5.23	29.58	1 413	1 457	.		
minderåriga	1 628	2 116	44.9	0.38	0.53	0.45	0.45	.	3.55	19.53	946	962	.		
Linne-, hamp- och jute- industri (13)	2 554	2 233	55.3	6.09	33.96	1 618	1 690	.		
män	1 001	2 275	30.7	0.82	1.00	0.88	0.92	.	7.45	42.15	1 964	2 095	.		
kvinnor	1 312	2 229	78.4	0.51	0.71	0.67	0.68	.	5.45	30.41	1 477	1 515	.		
minderåriga	241	2 081	32.0	0.39	0.58	0.45	0.46	.	3.66	19.80	943	958	.		
Ylleindustri (57)	7 998	2 286	45.9	5.87	33.33	1 570	1 661	.		
män	3 184	2 324	29.4	0.85	0.96	0.88	0.92	.	7.49	42.91	1 992	2 139	.		
kvinnor	4 144	2 265	62.2	0.53	0.66	0.61	0.62	.	5.03	28.39	1 357	1 415	.		
minderåriga	670	2 233	24.8	0.36	0.53	0.40	0.41	.	3.23	18.31	897	911	.		
Trikåfabriker (62)	6 712	2 255	55.0	5.47	32.61	1 550	1 598	.		
män	1 300	2 250	41.1	0.87	1.16	0.99	1.02	.	7.88	46.25	2 200	2 292	.		
kvinnor	4 612	2 274	62.5	0.57	0.70	0.65	0.66	.	5.16	30.67	1 468	1 510	.		
minderåriga	736	2 156	30.1	0.37	0.57	0.43	0.43	.	3.19	19.95	914	929	.		
Band-, gardin- o. bindgarns- fabriker (31)	1 945	2 279	41.7	6.00	34.87	1 652	1 710	.		
män	710	2 283	28.7	0.92	1.09	0.97	1.00	.	8.02	45.86	2 187	2 283	.		
kvinnor	998	2 296	55.6	0.56	0.70	0.64	0.65	.	5.19	29.94	1 452	1 488	.		
minderåriga	237	2 200	20.5	0.39	0.53	0.42	0.42	.	3.36	18.64	920	927	.		
Färgerier, blekerier o. im- pregneringsfabriker . (19)	916	2 296	23.6	6.58	38.62	1 689	1 847	.		
män	546	2 339	6.1	0.86	1.05	0.87	0.92	.	7.62	46.29	1 957	2 151	.		
kvinnor	303	2 270	57.4	0.57	0.61	0.60	0.62	.	4.99	27.97	1 341	1 397	.		
minderåriga	48	1 982	13.9	0.42	0.49	0.43	0.44	.	3.34	17.41	853	870	.		
Skrädderier o. sömnadsfabri- ker (181)	13 943	2 250	48.6	6.39	36.59	1 753	1 817	219		
män	2 116	2 291	33.7	1.25	1.28	1.26	1.29	253	10.31	59.62	2 840	2 993	201		
kvinnor	10 457	2 249	51.7	0.72	0.76	0.74	0.75	341	6.00	34.34	1 643	1 693	273		
minderåriga	1 370	2 196	26.1	0.40	0.53	0.43	0.43	307	3.40	19.15	949	949	237		
Hatt- och mössfabriker . (30)	1 745	2 225	58.5	6.02	34.82	1 669	1 719	246		
män	247	2 214	40.4	1.24	1.46	1.33	1.35	225	10.60	60.39	2 913	2 968	191		
kvinnor	1 285	2 240	65.5	0.69	0.73	0.72	0.73	270	5.67	33.04	1 579	1 632	267		
Läder-, hår- och gummivaru- fabriker (192)	15 474	2 139	48.3	7.25	41.59	1 978	2 025	220		
män	8 562	2 163	48.1	1.02	1.28	1.14	1.16	.	8.97	51.31	2 450	2 514	198		
kvinnor	4 829	2 106	57.7	0.67	0.82	0.76	0.77	.	5.80	33.55	1 585	1 612	218		
minderåriga	2 078	2 118	27.9	0.40	0.61	0.46	0.46	.	3.48	19.86	964	965	259		

Tab. 14 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1935.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbeta- re under verk- sams- hets- tiden		Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare		Genomsnittlig löneinkomst											
					per timme					per dag (inkl. över- tid, natu- raför- måner o. d.), kr.		per vecka (inkl. över- tid, natu- raför- måner o. d.), kr.		per år		
					ordinarie tid		inkl. över- tid, natu- raförmå- ner o. d.						ordi- narie tid, kr.		inkl. över- tid, natu- raförmåner o. d.	
			där- av på ac- kord %		tid- lön. kr.	ac- kord, kr.	i ge- nom- snitt, kr.	kr.	in- dex- tal 1913 =100					kr.	in- dex- tal 1913 =100	
Garverier (30)	1 981	2 302	47.6	8.20	47.38	2 307	2 368	210			
män	1 592	2 311	52.0	0.96	1.27	1.12	1.14	271	9.10	53.19	2 563	2 634	227			
Päls- o. skinnvarufabriker (25)	684	2 062	28.2	7.05	41.40	.	1 963	238			
män	247	2 086	8.2	1.24	1.31	1.24	1.24	238	9.42	55.08	2 567	2 719	201			
kvinnor	394	2 047	35.8	0.77	0.80	0.78	0.79	293	6.09	35.66	.	1 617	248			
Skofabriker (87)	7 596	2 027	54.9	6.98	40.06	1 893	1 929	221			
män	3 933	2 043	60.1	1.04	1.28	1.19	1.20	240	8.87	50.37	2 414	2 446	187			
kvinnor	2 698	2 014	56.9	0.65	0.85	0.77	0.78	252	5.65	32.75	1 528	1 563	196			
minderåriga	960	1 998	27.2	0.35	0.58	0.41	0.42	280	3.02	17.61	823	825	224			
Gummivarufabriker (9)	2 846	2 215	49.1	7.63	43.24	2 048	2 115	253			
män	1 409	2 232	33.3	1.05	1.37	1.16	1.19	313	9.63	53.91	2 541	2 648	203			
kvinnor	1 036	2 193	73.8	0.67	0.80	0.77	0.78	.	6.13	35.85	1 676	1 711	.			
Annann hithörande industri (41)	2 367	2 256	32.6	6.87	39.79	1 894	1 957	169			
män	1 381	2 266	31.5	0.96	1.20	1.04	1.05	214	8.40	49.04	2 305	2 394	172			
Kemisk-teknisk industri (167)	10 828	2 268	33.5	8.30	47.25	2 210	2 342	262			
män	7 394	2 305	30.3	1.08	1.29	1.14	1.19	.	9.62	55.33	2 579	2 743	236			
kvinnor	2 718	2 165	48.4	0.67	0.76	0.71	0.74	.	5.88	32.24	1 527	1 595	262			
minderåriga	716	2 285	13.0	0.42	0.61	0.44	0.45	.	3.59	20.82	1 012	1 035	243			
Färg-, olje- o. parfymfabr. (63)	2 794	2 366	7.2	8.02	46.78	2 168	2 335	252			
män	1 703	2 399	3.6	1.11	1.76	1.13	1.19	290	9.75	57.23	2 633	2 847	237			
kvinnor	755	2 297	16.9	0.69	0.96	0.74	0.77	367	6.19	35.16	1 663	1 766	299			
Färg- o. forniasfabriker (21)	452	2 337	4.1	8.35	48.09	2 236	2 427	.			
män	344	2 344	1.4	1.09	1.50	1.10	1.16	.	9.40	54.74	2 520	2 737	.			
kvinnor	70	2 386	16.9	0.64	1.02	0.71	0.72	.	5.83	32.54	1 666	1 727	.			
Olje-, tvål-, ljus- o. parfym- fabriker (42)	2 342	2 371	7.7	7.96	46.53	2 156	2 317	.			
män	1 359	2 411	4.0	1.11	1.78	1.14	1.19	.	9.83	57.87	2 658	2 874	.			
kvinnor	685	2 289	16.9	0.70	0.96	0.74	0.77	.	6.23	35.44	1 663	1 770	.			
Konstgödningsfabriker (9)	778	2 383	40.9	10.85	63.01	2 916	3 146	227			
män	728	2 381	42.6	1.15	1.51	1.31	1.36	283	11.18	64.87	3 005	3 244	221			
Sprängämnesfabriker (9)	1 221	2 267	75.5	9.62	56.07	2 626	2 768	227			
män	888	2 298	75.0	1.10	1.43	1.36	1.40	292	11.15	65.35	3 055	3 227	252			
Tändsticksfabriker (10)	2 671	2 056	56.6	6.99	36.69	1 733	1 798	237			
män	1 592	2 099	42.9	0.91	1.05	0.97	1.00	270	8.05	43.00	2 029	2 111	200			
kvinnor	1 022	2 000	80.0	0.54	0.69	0.66	0.68	324	5.44	27.78	1 319	1 358	228			
minderåriga	57	1 884	39.0	0.45	0.54	0.49	0.49	306	3.95	19.88	918	932	220			
Annann kemisk-teknisk ind. (76)	3 364	2 331	22.6	8.40	49.02	2 309	2 440	209			
män	2 483	2 354	22.2	1.10	1.20	1.13	1.17	254	9.42	55.40	2 598	2 758	216			
Samtl. industrigrupper (4 067)	316 249	2 268	50.3	0.91	1.07	0.99	1.03	.	8.36	47.63	2 207	2 346	.			
män	230 213	2 282	50.7	1.03	1.19	1.11	1.16	.	9.50	53.98	2 494	2 667	.			
kvinnor	57 048	2 242	54.9	0.67	0.76	0.72	0.74	.	5.81	33.43	1 587	1 650	.			
minderåriga	25 037	2 191	36.2	0.39	0.57	0.46	0.47	.	3.65	20.77	1 005	1 021	.			

Tab. 14 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1935.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbete- rare under verk- sam- hets- tiden	Genomsnittlig löneinkomst											
		Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare		per timme					per år				
		antal	där av på ac- kord %	ordinarie tid			inkl. över- tid, natu- raförmä- ner o. d.		per dag (inkl. över- tid, natu- raför- månar o. d.), kr.	per vecka (inkl. över- tid, natu- raför- månar o. d.), kr.	inkl. över- tid, natu- raförmä- ner o. d.		
				tid- lön, kr.	ac- kord, kr.	i ge- nom- snitt, kr.	kr.	in- dex- tal 1913 =100			ordi- narie tid, kr.	in- dex- tal 1913 =100	
<i>Byggnadsverksamhet</i> (1623)	27 090		42.7					12.55	72.27				
män	26 501		43.2	1.23	2.08	1.60	1.61	12.70	73.17				
minderåriga	546		16.3	0.55	1.03	0.63	0.63	4.87	27.47				
<i>Egentl. byggnadsarbete</i> (834)	18 894		39.0					12.57	71.08				
män	18 626		39.1	1.21	2.16	1.59	1.60	12.65	72.16				
<i>Husbyggnadsarbete</i> (785)	15 317		39.3					13.11	75.12				
män	15 078		39.3	1.25	2.29	1.66	1.67	13.20	75.67				
<i>Väg- o. vattenbyggnadsar- bete</i> (49)	3 577		38.0					10.27	57.37				
män	3 548		38.3	1.07	1.61	1.28	1.29	10.31	57.65				
<i>Installationsarbete</i> . . (189)	4 818		54.6					12.27	73.74				
män	4 763		54.8	1.24	1.79	1.54	1.57	12.36	74.30				
<i>Elektriska installationsar- beten</i> (68)	1 292		41.4					12.01	72.34				
män	1 265		41.7	1.25	1.85	1.51	1.53	12.17	73.39				
<i>Rörledningsarbeten</i> . (121)	3 526		59.8					12.36	74.27				
män	3 498		59.9	1.23	1.77	1.56	1.59	12.42	74.65				
<i>Målning och glasmästeri</i> (600)	3 378		44.3					12.88	73.37				
män	3 112		48.1	1.31	2.27	1.78	1.78	13.63	77.51				
<i>Statliga verk o. byggnads- arbeten m. m.</i> (194)	19 824	2 126	47.9					10.12	57.62	2 526	2 708		
män	18 483	2 124	47.5	1.10	1.39	1.24	1.31	10.41	59.32	2 591	2 780		
kvinnor	927	2 148	51.0	0.74	0.99	0.87	0.92	7.09	39.82	1 850	1 967		
minderåriga	414	2 164	58.7	0.46	0.58	0.53	0.54	4.24	24.50	1 140	1 170		
<i>Mek. o. elektr. verkstäder samt skeppsvarv</i> (50)	6 242	2 194	66.6					11.96	65.47	3 077	3 275		
män	5 753	2 188	69.6	1.34	1.55	1.49	1.56	12.54	68.45	3 215	3 425		
kvinnor	278	2 220	8.7	0.74	1.02	0.77	0.80	6.55	35.46	1 671	1 773		
minderåriga	210	2 311	63.2	0.39	0.57	0.50	0.51	3.96	23.58	1 160	1 179		
<i>Elektriska linjearbeten och kraftverk</i> (14)	4 395	1 716	14.0					10.21	57.36	1 906	2 152		
män	4 339	1 718	14.0	1.09	1.59	1.16	1.26	10.27	57.79	1 919	2 167		
<i>Sågverk o. d.</i> (19)	1 221		70.9					6.90	40.22				
män	1 132		71.2	0.74	0.89	0.85	0.90	7.16	41.79				
<i>Ban- o. byggnadsarbeten</i> (40)	6 494	2 319	44.1					9.18	54.33	2 575	2 715		
män	6 456	2 319	44.0	1.00	1.28	1.12	1.17	9.20	54.45	2 580	2 721		
<i>Intendenturverkstäder, föråd o. d.</i> (71)	1 472	2 157	46.0					9.29	53.01	2 457	2 610		
män	813	2 189	27.9	1.31	1.37	1.33	1.41	10.94	62.36	2 398	3 076		
kvinnor	648	2 117	70.0	0.74	0.99	0.91	0.97	7.32	41.73	1 927	2 050		
<i>Kommunala verk o. byggnads- arbeten m. m.</i> ¹ (245)	20 179	2 246	21.5					12.42	69.67	3 251	3 484	272	
män	20 090	2 245	21.5	1.39	1.77	1.48	1.56	12.46	69.86	3 259	3 493	268	
minderåriga	89	2 319	6.1	0.55	1.19	0.59	0.60	4.73	27.64	1 358	1 382	300	

¹ Detaljerad årlig lönestatistik för kommunalarbetare i orter, anslutna till Svenska städernas förhandlingsorganisation, meddelas i nämnda organisations årliga verksamhetsberättelse.

Tab. 14 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1935.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbeta- rare under verk- sams- hets- tiden	Genomsnittlig löneinkomst											
		Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare	per timme						per dag (inkl. över- tid, natura- för- månar o. d.), kr.	per vecka (inkl. över- tid, natura- för- månar o. d.), kr.	per år		
			ordinarie tid	inkl. över- tid, natu- raförmån- er o. d.	kr.	in- dex- tal 1913 = 100	ordinarie tid, kr.	inkl. över- tid, natu- raförmån- er o. d.			kr.	in- dex- tal 1913 = 100	
													antal
Kraft-, belysnings- och vatten- verk (142)	6 517	2 278	18·8	11·65	65·53	3 077	3 280	.
män	6 490	2 278	18·8	1·29	1·80	1·39	1·45	.	11·68	65·70	3 085	3 288	.
minderåriga	27	2 218	4·3	0·52	0·86	0·54	0·54	.	4·27	24·07	1 178	1 204	.
Byggnads- o. anläggningsar- beten (91)	9 357	2 270	31·8	12·11	69·21	3 239	3 459	.
män	9 300	2 269	32·0	1·31	1·76	1·46	1·53	.	12·15	69·45	3 250	3 471	.
minderåriga	57	2 370	7·5	0·59	1·28	0·64	0·64	.	5·12	30·52	1 502	1 526	.
Spårvägsdrift (12)	4 305	2 148	1·8	14·38	76·93	3 523	3 846	.
män	4 300	2 148	1·8	1·65	1·92	1·65	1·79	.	14·40	77·01	3 526	3 850	.
Handel o. varulager . (1 016)	9 584	2 368	4·3	9·26	54·65	2 601	2 724	249
män	7 242	2 372	3·6	1·25	1·63	1·26	1·30	317	10·44	61·74	2 946	3 075	250
kvinnor	1 964	2 354	7·5	0·74	0·71	0·74	0·76	345	6·15	36·03	1 713	1 785	289
minderåriga	378	2 358	.	0·37	0·78	0·37	0·37	264	2·98	17·58	875	875	210
Samfärdsl (292)	9 935	2 282	42·1	12·10	70·76	3 037	3 347	291
män	9 282	2 292	44·9	1·06	1·87	1·44	1·53	.	12·52	72·48	3 151	3 472	287
minderåriga	653	2 146	.	0·66	.	0·66	0·74	.	5·88	40·51	1 418	1 563	291
Järnvägsdrift (71)	2 522	2 344	14·8	6·89	40·84	2 025	2 034	173
män	2 493	2 344	15·0	0·82	1·14	0·87	0·88	232	6·93	41·01	2 038	2 047	171
Omnibusföretag ¹ (113)	2 121	2 259	9·68	59·99	2 595	2 766	.
män	1 524	2 315	.	1·33	.	1·33	1·41	.	10·98	65·48	3 061	3 209	.
minderåriga	597	2 125	.	0·70	.	0·70	0·79	.	6·21	42·99	1 477	1 633	.
Åkerirörelse (49)	746	2 428	3·2	9·87	58·83	2 759	2 939	227
män	719	2 430	3·3	1·19	1·45	1·20	1·24	288	10·17	60·63	2 845	3 023	232
Lastning o. lossning (59)	4 546	2 236	82·4	16·83	94·89	.	.	.
män	4 546	2 236	82·4	1·11	1·95	1·86	1·97	318	16·83	94·89	.	.	.
Tvättinrättningar (17)	807	2 369	19·4	7·37	44·24	2 125	2 216	.
män	197	2 389	3·2	1·36	1·14	1·36	1·40	.	11·02	66·63	3 196	3 353	.
kvinnor	604	2 366	24·9	0·73	0·88	0·77	0·78	.	6·18	37·09	1 785	1 855	.
minderåriga	6	2 083	.	0·61	.	0·61	0·62	.	4·97	25·97	1 268	1 299	.
Så övriga grupper (3 387)	87 419	2 190	34·2	1·20	1·75	1·39	1·44	.	11·50	65·96	2 846	3 056	.
män	81 795	2 187	35·2	1·24	1·79	1·43	1·49	.	11·90	68·12	2 960	3 182	.
kvinnor	3 495	2 300	21·7	0·74	0·91	0·78	0·81	.	6·40	37·23	1 763	1 845	.
minderåriga	2 086	2 128	16·4	0·54	0·70	0·57	0·59	.	4·67	28·37	1 209	1 277	.
Samtliga grupper (7 454)	403 668	2 251	46·9	0·98	1·18	1·08	1·12	280	9·03	61·54	2 312	2 462	226
män	312 008	2 257	46·7	1·10	1·30	1·20	1·24	276	10·12	57·63	2 587	2 770	223
kvinnor	60 543	2 245	52·9	0·68	0·76	0·72	0·74	308	5·84	33·65	1 597	1 661	255
minderåriga	27 123	2 187	34·7	0·41	0·58	0·47	0·48	267	3·73	21·30	1 016	1 036	214

¹ Då löneläget är skäligen olika vid mindre och vid större företag, har här nedan verkställts en fördelning av hithörande företag efter antalet anställda vuxna män:

Företag	Antal företag	Antal anställda	Genomsnittlig löneinkomst för vuxna män i kr. per timme	dag	vecka	år
med mindre än 5 anställda	55	129	0·98	7·66	46·44	2 362
med 5—10	18	137	1·02	7·83	47·72	2 462
med 10 och fl.	40	1 238	1·49	11·60	68·89	3 377

ökning. Enligt riksavtalet vid snickeri-, möbel- och övriga träförädlingsfabriker infördes en ny lönegrupp för standardhustillverkning, varvid dithörande arbetare fingo 5 öre högre minimitidlön än förut; i övrigt rubbades ej timlöner. Kvarnindustriens riksavtal prolongerades med höjning av veckolöner i Stockholm med 1 krona och i ett par ortsgupper med 50 öre; därjämte uppflyttades några arbetsplatser i högre ortsgupp. För de grafiska facken reviderades ortsgupperingen till överensstämmelse med den nya officiella dyrortsindelningen, vilket medförde höjda löner på ett antal platser; vidare ökades minimilöner generellt med 2 %. Vid telegrafverkets linjearbeten höjdes de fasta arbetarnas löner med 3 till 4 öre. För tillfälliga linjearbetare fastställdes timlöner inom de särskilda linjesektionerna, innebärande ej oväsentlig ökning av förut tillämpade löner.¹

Undersöker man, i vad mån tendensen till stegring av avtalslöner under redogörelseåret även påverkat de faktiska timförtjänsterna, framträder i tab. 14 (i jämförelse med motsvarande tabell i årsboken för 1934) beträffande manliga arbetare ökning från år 1934, särskilt inom följande näringsgrenar: väg- och vattenbyggnadsarbete (10 %), päls- och skinnvarufabriker (10 %), husbyggnadsarbete (9 %), flottning (8 %), tvättinrättningar (8 %), rörledningsarbete (5 %) samt kalkbruk och cementvarufabriker (4 %). För kvinnornas del märkes ökning av timförtjänsterna inom skofabriker (4 %), tvättinrättningar (4 %), choklad- och karamellfabriker (3 %) samt »annan» pappersindustri (3 %).

Det finnes emellertid näringsgrenar, där arbetarpersonalen måst vidkännas lägre genomsnittliga timförtjänster än föregående år. Så är fallet för männens vidkommande vid färg- och fernissfabriker (6 %), kolgruvor (5 %) samt »annan» livsmedelsindustri (3 %). För kvinnornas del redovisas sänkning av timförtjänsten inom grafisk industri (3 %), tändsticksfabriker (3 %), handel och varulager (3 %) samt jord- och stenindustri (2 %).

Ackords- och tidlön. Vid en lönestatistisk undersökning av de genomsnittliga timförtjänsternas höjd inom olika företagsgrupper bör beaktas även deras samband med avlöningsformen och särskilt utbredningen av ackordsarbete.

Beträffande arbetstidens användning ger tab. 14 vid handen, att i genomsnitt för samtliga redovisade arbetare 46,9 % av antalet arbetstimmar beräknas ha använts för ackordsarbete. Under ackordsarbete inbegripes därvid även arbete mot premielön, tonlön o. d. lönesystem, genom vilka lönen i väsentlig mån göres beroende av arbetsprestationen eller arbetsprodukten. Tabellen visar, att riksmedeltalet för männen (46,7 %) låg obetydligt under, men för kvinnorna (52,9 %) rätt avsevärt över det allmänna genomsnittet. Inom de särskilda i tabellen redovisade arbetargrupperna växlade motsvarande tal från så gott som ingenting till över 90 %. För att mera överskådligt belysa, inom vilka arbetsområden ackordsarbetet dominerar, ha i tablan å nästa sida sammanställts de yrken och fack, inom vilka ackordstimmar under redogörelseåret uppgått till minst hälften av totala timantalet.

Avlöningsformens betydelse för löneläget inom olika näringsgrenar sammanhänger med att arbetsförtjänsterna i regel ställa sig väsentligt olika, allt eftersom avlöningsformen är tid- eller ackordslön. Vid en

¹ För närmare upplysningar hänvisas till de kvartalsredogörelser för ingångna kollektivavtal, som meddelas i Sociala Meddelanden (årg. 1935 sid. 227, 697, årg. 1936 sid. 251).

Ackordsyrken.

	Ackords- tim., %		Ackords- tim., %		Ackords- tim., %
<i>Män.</i>		Tobaksfabriker	58·4	Tändsticksfabriker	80·0
Torvindustri	82·4	Järn- o. stålmanufaktur	57·8	Gummivarufabriker	73·8
Lastning o. lossning	82·4	Installationsarbete	54·8	Porslins-, kakel- o. lergods- fabriker	72·8
Sprängämnesfabriker	75·0	Elektriska verkstäder	52·6	Elektriska verkstäder	72·2
Järn-, stål- o. kopparverk Pappersbruk o. pappfabri- ker	74·9	Garverier	52·0	Statens intendenturverk- städer, förråd o. d.	70·0
	72·9	Flottning	51·9	Spinnerier, väverier o. d.	68·4
Gruvor o. anrikningsverk	71·7	»Annan» trävaruindustri	51·6	Hatt- och mössfabriker	65·5
Statliga sågverk o. d.	71·2	Byggnadsämnesindustri	51·1	Skofabriker	56·9
Statliga mek. o. elektriska verkstäder	69·6	Metallmanufaktur	51·0	Järn- o. stålmanufaktur	56·5
Pappersmassfabriker	64·2			Metallmanufaktur	54·8
Sågverk o. hyvlerier	63·1	<i>Kvinnor.</i>		Skrädderier o. sömnadsfa- briker	51·7
Mekaniska verkstäder	61·8	Tobaksfabriker	94·3		
Skofabriker	60·1	Pappersbruk o. pappfabri- ker	80·5		

närmare undersökning om timlönernas växlingar i tab. 14, till vilken hänvisas för närmare detaljer, bör dock beaktas, att de högre ackords- och tidlönsförtjänsterna företrädesvis avse företag å större och dyrare orter, medan de lägre i ganska stor utsträckning härröra från sådana företag, som äro förlagda till landsbygden.¹ För samtliga i tabellen redovisade arbetargrupper var den genomsnittliga timförtjänsten vid tidlönsarbete 0·98 kr., medan den vid ackordsarbete uppgick till 1·18 kr. eller 20·4 % mera. Motsvarande tal för vuxna män voro resp. 1·10 och 1·30 kr. (överskott 18·2 %) samt för kvinnliga arbetare resp. 0·68 och 0·76 kr. (överskott 11·8 %). Dessa allmänna genomsnitt påverkas emellertid, förutom av det skiftande antalet tidlöns- och ackordsarbetare, även av fluktuationerna i arbetsförtjänsterna per timme inom olika industrigrupper.

Den för hela undersökningsområdet eller för en viss del därav erhållna genomsnittliga tidlönen och motsvarande ackordslön avse vidare ej sällan olika arbetargrupper och äro därför ej alltid jämförbara. Med nuvarande primärmaterial för industriella lönestatistiken kan denna felkälla endast till en del elimineras därigenom, att man begränsar undersökningen till arbetargrupper, som i större omfattning arbetat både på ackord och tidlön (i genomsnitt för varje grupp minst 20 och högst 80 % av arbetstiden på ackord). Efter sådan bearbetning av de i tab. 14 publicerade uppgifterna finner man, att merförtjänsten vid ackordsarbete växlar för män mellan 2—79 % och för kvinnor mellan 4—45 %. Ordnar man dessa procenttal i tvenne stigande serier och söker gränserna för deras mittersta hälfter (genom bortskärande av första och sista fjärdedelen eller »kvartilen»), befinnas de på sådant sätt beräknade normala överskottsvariationerna utgöra för män 18—32 % och för kvinnor 19—34 %.

¹ Beträffande arbetslönerna inom olika dyrtorsgrupper hänvisas till sid. 68 o. f.

d. Löneinkomster per dag, vecka och år.

Antal utgjorda arbetstimmar. I syfte att närmare belysa, i vad mån lönerna inom olika näringsgrenar sammanhånga med olikheter i arbetstidens längd, har med ledning av i tab. 14 meddelade siffror verkställts en bearbetning av primärmaterialets uppgifter om arbetstimmarnas antal per dag, per vecka och per år under redogörelseåret. Beräkningarna, som omfatta 97,1 % av samtliga i lönestatistiken redovisade arbetare, visa, att den genomsnittliga arbetstiden per arbetare (inberäknat övertid¹) år 1935 uppgått till per dag 8,1, per vecka 46,1 och per år 2 251 timmar (mot resp. 8,0, 45,6 och 2 224 timmar året därförut).²

För ett närmare klarläggande, hur motsvarande siffror variera för de olika i undersökningen ingående industrigrenarna, hänvisas till tabellen.

I fråga om de s. k. säsongyrkena, för vilka av förut angivna skäl årsförtjänstuppgifter ej publicerats, skola här ur tillgängliga källor anföras några siffror rörande arbetssäsongens normala längd inom vissa hithörande yrken bl. a. för att möjliggöra en beräkning av den normala medelförtjänsten per år eller säsong. En nu över ett årtionde gammal undersökning av arbetssäsongens längd inom byggnadsfacket utvisar, att byggnadsarbetarnas arbetstid skulle i genomsnitt utgöra c:a 1 800 timmar eller ungefär $\frac{3}{4}$ av den möjliga arbetstiden.³ För det byggnadsfacket närliggande målaryrket torde den faktiska arbetstiden vara något kortare eller normalt c:a 1 600 timmar per år. För arbetare inom sten- och torvindustri lär den faktiska arbetstiden per år vara än mera inskränkt, och torde den normala säsongen ej böra sättas högre än till resp. 180 och 100 arbetsdagar. I fråga om sockerfabrikernas arbetspersonal bör skiljas mellan de säsongarbetare, som någon tid på hösten anställas för råsockertillverkningen, och den personal, som under hela eller större delen av året sysselsättes vid råsockrets raffinering samt med olika lager- och transportarbeten etc. För de förra eller de s. k. kampanjarbetarna beräknades den normala arbetssäsongen under åren 1927—1929 innefatta 40—47 dagsverken (skift) per år.⁴

Löneinkomster per dag. I tab. 14 föreligga även beräkningar om den genomsnittliga löneinkomsten per dagsverke för samtliga i lönestatistiken redovisade näringsgrenar. Det på grundval av nämnda tabell utarbetade diagram IV (sid. 66) utvisar jämväl de genomsnittliga löneinkomsterna per dag för vuxna manliga arbetare inom de näringsgrenar, för vilka jämförelseuppgifter föreligga för år 1913.

För samtliga i årets lönestatistik redovisade näringsgrenar utgjorde genomsnittliga löneinkomsten per dagsverke för män 10,12 kr. och för kvinnor

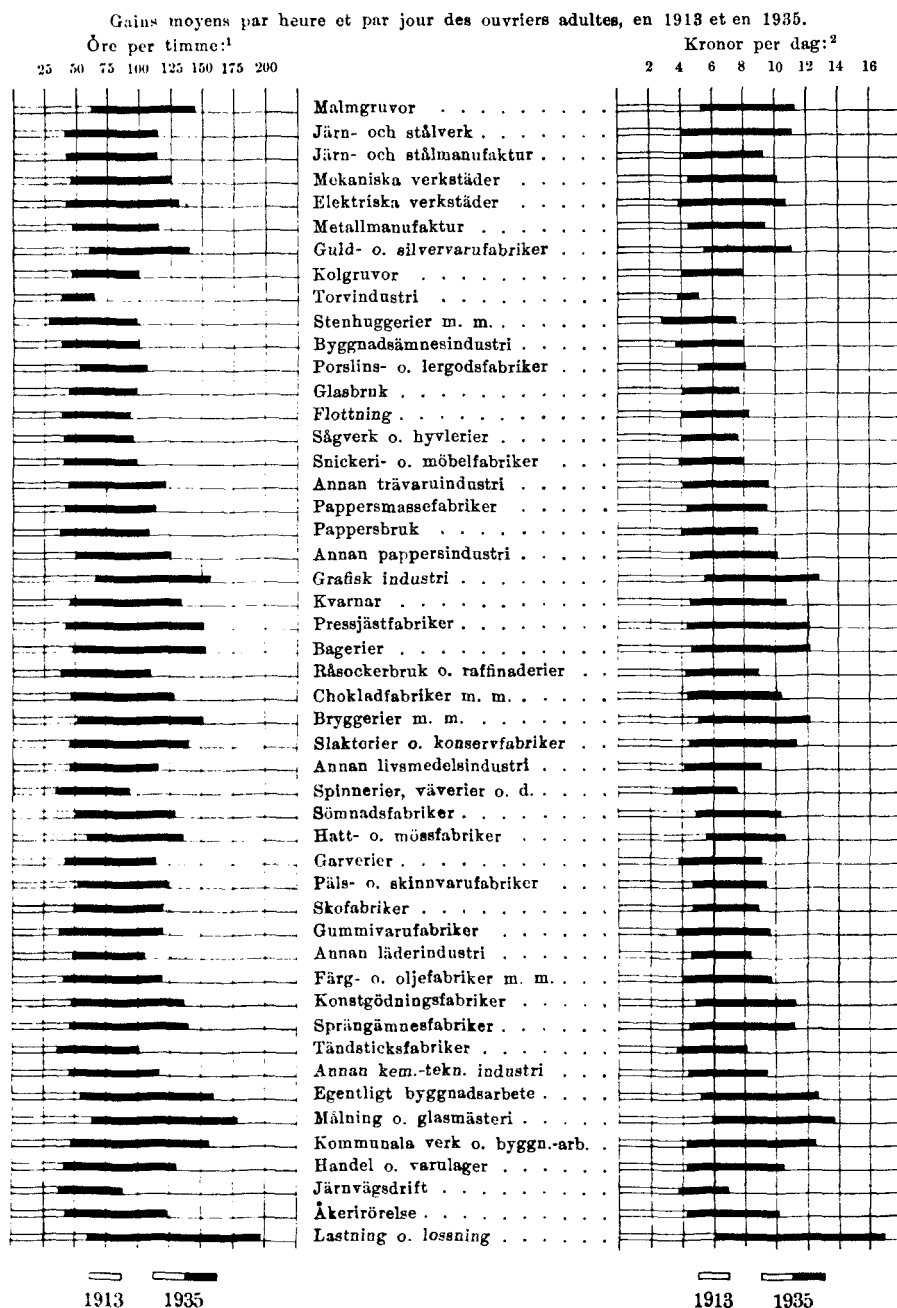
¹ Övertidsarbetets andel av den totala arbetstiden utgjorde under 1935 2,0 %. Motsvarande procental under vart och ett av åren 1929—1934 uppgick till resp. 2,0, 1,8, 1,5, 1,3, 1,5 och 1,9.

² Dessa siffror torde giva ett något för högt uttryck för den genomsnittliga arbetstiden under året. På grund av redovisnings sättet komma de närmast att avse sådana arbetare, som varit i arbete oavbrutet under året eller den del därav företagen varit i gång (jfr sid. 36).

³ Statens offentliga utredningar 1922: 2, sid. 180.

⁴ , , , 1930: 35, , 196.

Diagram IV. Genomsnittliga löneinkomster åren 1913 och 1935 per arbetstimme och per arbetsdag för vuxna manliga arbetare.

5·84 kr. mot resp. 9·79 och 5·75 kr. föregående år. Begränsar man undersökningen till den egentliga industrien, bli de **genomsnittliga dagsförtjänsterna** lägre eller för 1935 för män 9·50 kr. och för kvinnor 5·81 kr. mot resp. 9·18 och 5·71 kr. år 1934.

Löneinkomster per vecka. I tab. 14 har även uträknats den normala veckoinkomsten, varvid som sådan ansetts den **genomsnittliga arbetsförtjänsten** per vecka under den tid, arbetaren sysselsatts inom vederbörande företag.

Tabellen visar, att den normala veckoinkomsten år 1935 i genomsnitt för samtliga redovisade näringsgrenar uppgick till för män 57·63 kr. och för kvinnor 33·65 kr. mot resp. 56·10 och 32·57 kr. föregående år. För den egentliga industrien voro motsvarande veckolöner år 1935 resp. 53·98 och 33·43 kr. samt år 1934 resp. 52·55 och 32·30 kr.

Löneinkomster per år. Enär såsom ovan framhållits för arbetare med säsonganställning den faktiska genomsnittsinkomsten per år ej kan med nöjaktig noggrannhet beräknas (jfr sid. 36), har man funnit lämpligt att för vissa säsongyrken endast meddela uppgifter om arbetsförtjänster per vecka och per dag. För övriga arbetargrupper återfinnas i tab. 14 beräknade genomsnittliga årslöner, av vilka här nedan återges några sammanfattningssiffror.

För samtliga undersökta grupper ger tabellen vid handen, att den genomsnittliga totala arbetsförtjänsten under år 1935 var för män 2 770 och för kvinnor 1 661 kr. mot resp. 2 715 och 1 609 kr. föregående år. Tages endast hänsyn till arbete å ordinarie tid (och bortses från naturaförmåner), uppgick medelförtjänsten för år 1935 till resp. 2 587 och 1 597 kr. (mot resp. 2 542 och 1 548 kr. år 1934), medan återstoden eller resp. 183 och 64 kr. (mot resp. 173 och 61 kr. år 1934) utgjorde värdet av åtnjutna naturaförmåner, ersättning för övertidsarbete o. d. — Vid begränsning till den egentliga industrien bli siffrorna lägre för männen, i det att den totala arbetsförtjänsten utgjorde år 1935 för män 2 667 och för kvinnor 1 650 kr. samt år 1934 för män 2 578 och för kvinnor 1 595 kr.

Årslönernas fluktuationer inom olika näringsgrenar 1913—1935. I tab. 14 meddelas jämväl indextal för årsförtjänsternas stegring sedan 1913, i den mån jämförelsematerial för detta år föreligger.

Såsom av redogörelsen över den allmänna löneutvecklingen redan framgått, nådde den genomsnittliga stegringen av årsinkomsten för såväl män som kvinnor under här behandlade period sin högsta punkt år 1920. En närmare granskning visar, att utvecklingen varit likartad för det övervägande flertalet näringsgrenar, men att för ett mindretal grupper höjdpunkten nåddes först påföljande år. Sedan toppåret (1920 resp. 1921) har en sänkning av årsförtjänsterna ägt rum, vilken för närvarande kan upp-

skattas till i genomsnitt 23 % för män och 22 % för kvinnor. Inkomstreduktionen har emellertid ställt sig olika inom de särskilda i lönestatistiken redovisade näringsgrenarna.

En jämförelse mellan siffrorna i tab. 14 och tillgängliga uppgifter för år 1920 (resp. 1921) ger vid handen, att årsförtjänsterna för vuxna manliga arbetare sedan toppåret minskats mest inom följande näringsgrenar, nämligen skofabriker (43 %), kakel-, sten- och lergodsfabriker (42 %), guld- och silvervarufabriker (40 %), »annan» läder-, hår- och gummivaruindustri (40 %), sågverk och hyvlerier (39 %), tegelbruk (38 %), kristall- och smäglasbruk (38 %), skrädderier och sömnadsfabriker (38 %) samt kolgruvor (37 %). För de kvinnliga arbetarna har lönereduktionen sedan toppåret varit störst inom skofabriker (41 %), spinnerier och väverier (29 %), skrädderier och sömnadsfabriker (28 %), handel och varulager (28 %), bryggerier och läskedrycksfabriker (23 %), tändsticksfabriker (20 %) samt bagerier (17 %).

Undersöker man, vilka arbetargrupper under perioden 1920 (1921)—1935 minst utsatts för lönenedsättning, visar ett jämförande studium av det lönestatistiska materialet, att de manliga arbetarna vid pressjästfabriker samt kommunala byggnads- och anläggningsarbeten fått sin årslön reducerad med omkring 10 % under perioden i fråga. Förhållandevis låga äro även lönereduktionerna för manliga arbetare vid tidningsstryckerier (12 %), grafiska anstalter (13 %), mineralvatten- och läskedrycksfabriker (14 %), elektriska verkstäder (14 %), slakterier och charkuterier (15 %), sprängämnesfabriker (15 %) samt mekaniska verkstäder (16 %). För arbeterskorna påträffas de minsta förändringarna inom grafisk industri (9 %), »annan» pappersindustri (10 %), choklad- och karamellfabriker (10 %), malm-brytning och metallindustri (11 %), hatt- och mössfabriker (11 %) samt färg-, olje- och parfymfabriker (14 %).

e. Arbetslöner inom olika dyrortsgrupper, inom konkurrens- och hemmamarknadsindustri samt å olika orter.

Arbetslöner inom olika dyrortsgrupper. De till lönestatistiken redovisade arbetslönerna ha, såsom förut antytts, rönt inflytande av arbetsplatsens förläggning i dyrortshänseende. För att undersöka hur långt sambandet mellan löner och levnadskostnader sträcker sig för här redovisade arbetargrupper, jämföras i det följande de genomsnittliga löneförhållandena inom de olika dyrortsgrupperna (efter 1935 års dyrortsgruppering), och denna jämförelse utsträcker även till de särskilda näringsgrenarna. I likhet med föregående års lönestatistik ha därvid de sju i den officiella dyrortsgrupperingen utskilda grupperna (A, B, C, D, E, F och G) redovisats var för sig, ehuru de i vissa tabeller sammandragits till tre, nämligen grupperna A—C, D—F och G.¹ Därvid bör emel-

¹ Ortsgrupperna A och B omfatta i stort sett landsbygd, grupperna C, D och E flertalet städer och tätare bebyggda sambällen, grupp F en del större städer och industrisambällen samt grupp G Stockholm (med förstäder), Göteborg och ett fåtal dyrorter i norra Sverige. Såsom framgår av tabellerna, ha vid redovisningen efter dyrortsgrupper järnvägspersonal och vissa andra kategorier av anställda och arbetare måst uteslutas, enär primäruppgifternas art ej möjliggör en sådan uppdelning. Sådana lönesiffror, som gälla blott ett mindre antal (färre än 150) personer, och vilka därför knappast kunna tillmätas mera allmän betydelse, ha i tabellen betecknats med mediealstil.

lertid beaktas, att den år 1935 företagna dyrortsgrupperingen medfört vissa förändringar, som försvåra jämförelser med tidigare år.

Beträffande manliga (m) och kvinnliga (kv) arbetare ger en jämförelse mellan lönenivån inom olika dyrortsgrupper följande resultat:

Ortsgrupp	Levnadskostnader (riksmedeltal=1 000)		Genomsnittlig löneinkomst år 1935 för vuxna arbetare				Indextal (medeltal i D:grupp =1 000)				levnads- kostna- der
	grupp- gränser	medel- tal	kr. per år		kr. per timme		per år		per timme		
			m	kv	m	kv	m	kv	m	kv	
A t. o. m. 930	870	2 087	1 358	0·93	0·60	792	890	802	870	806	
> B 931—990	960	2 351	1 446	1·04	0·65	893	948	897	942	889	
> C 991—1 050	1 020	2 487	1 485	1·12	0·66	944	973	966	957	944	
> D 1 051—1 110	1 080	2 634	1 526	1·16	0·69	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	
> E 1 111—1 170	1 140	2 853	1 542	1·25	0·69	1 083	1 010	1 078	1 000	1 056	
> F 1 171—1 230	1 200	2 949	1 646	1·31	0·74	1 120	1 079	1 129	1 072	1 111	
> G 1 231 o. däröver	1 360	3 628	1 937	1·64	0·85	1 377	1 269	1 414	1 232	1 259	

Medeltalen för de särskilda ortsgrupperna visa både för män och för kvinnor en stegring av löneinkomsterna från billigaste till dyraste ortsgrupp i fråga om såväl årslöner som timlöner. Förhållandet mellan lönenivå och levnadskostnader inom de olika dyrortsgrupperna åskådliggöres närmare genom i tablån inlagda indextal. Till bas för dessa har valts medellönen och medelindextalet för levnadskostnaderna i ortsgrupp D, bl. a. för att minska verkningarna av det förhållandet, att den till stads-samhällena lokaliserade industrien upptar den övervägande delen (c:a $\frac{3}{4}$) av den kvinnliga arbetarstammen, medan de manliga arbetarna mera jämnt fördela sig på land och stad.

En föreställning om i vad mån liknande divergenser i lönehänseende även framträda för särskilda näringsgrupper och viktigare näringsgrenar, erhålles genom tab. 15. Tabellen utvisar, att lönedifferenser mellan olika dyrortsgrupper göra sig gällande även inom de särskilda näringsgrenarna, om också i växlande grad.

För att ge en siffermässig överblick av förhållandet mellan lönenivån inom olika dyrortsgrupper meddelas i sista avdelningen av tab. 15 indextal för medeltimlönen inom dyrortsgrupperna E, F och G, när motsvarande medellön inom de tre grupperna A, B och C tillsammans sätts lika med 100. I genomsnitt för samtliga redovisade arbetare visar tabellen, att den standardberäknade medellönen i den högsta ortsgruppen (G) ligger 52 % högre för män och 33 % högre för kvinnor än medeltalet för grupp A—C, medan motsvarande skillnad i levnadskostnadshänseende torde kunna uppskattas till omkring 40 %. Begränsar man G-gruppen till enbart Stockholm, stiger skillnaden mellan lönenivåerna till 68 % för män och 39 % för kvinnor och mellan levnadskostnadslägena till c:a 50 %. — En åskådlig bild av sambandet mellan löner och levnadskostnader ges i diagram V å sid. 72, som visar timlönerna inom olika näringsgrenar, sedan dessa fördelats på de tre dyrortsgrupperna A—C, D—F och G.

Vid en mera ingående jämförelse mellan löneläget inom olika närings-

Tab. 15. Genomsnittliga löneinkomster år 1935 per arbetstimme

Näringsgrenar (m = män kv = kvinnor)	Antal redo- visade arbetare	Genomsnittlig löneinkomst (inklusive övertid, naturaförmåner o. d.) i kr. per timme vid företag inom dyrortsgrupp									Löneindextal, om medellönen inom ortsgroup A—C sättes = 100		
		A	B	C	D	E	F	G	Samt- liga	E	F	G	
Malmbrytning och metallindustri . . . m	94 109	0·97	1·06	1·15	1·17	1·24	1·28	1·52	1·22	117	121	143	
kv	4 416	0·62	0·58	0·72	0·67	0·73	0·74	0·92	0·80	120	121	151	
därav:													
Gruvor och anrikningsverk m	7 033	0·90	1·00	1·37	.	1·58	.	2·21	1·44	144	.	201	
mellersta Sverige m	4 288	0·90	1·00	1·37	.	1·09	.	.	1·10	100	.	.	
norra Sverige m	2 750	.	.	1·38	.	1·82	.	2·21	2·09	132	.	160	
Järn-, stål- och kopparverk m	18 639	0·92	1·07	1·18	1·16	1·20	1·68	.	1·14	109	153	.	
Järn- och stålmanufaktur m	13 732	1·02	1·04	1·04	1·20	1·19	1·25	1·63	1·14	116	121	158	
Mek. och elektriska verkstäder m	50 263	0·92	1·08	1·08	1·17	1·24	1·24	1·45	1·24	118	118	138	
Metallmanufaktur m	3 794	0·95	1·07	1·04	1·03	1·24	1·06	1·39	1·15	123	105	138	
Jord- och stenindustri m	21 514	0·90	0·98	1·03	1·00	1·28	1·15	1·47	0·98	136	122	156	
kv	1 390	0·54	0·49	0·67	0·59	0·70	0·69	0·75	0·64	121	119	129	
därav:													
Kolgruvor m	1 345	0·99	0·99	.	.	.	
Stenbrott och stenhuggerier m	5 277	0·84	0·91	1·00	1·05	1·33	1·14	2·00	0·98	151	130	227	
Byggnadsämnesindustri m	8 744	0·91	1·00	0·97	1·00	1·30	1·15	1·55	1·00	137	121	163	
Porälsins-, kakel- och lergodsfabriker m	1 800	0·97	0·91	1·10	1·13	1·15	1·13	1·22	1·06	114	112	121	
Glasbruk m	3 429	0·90	1·00	1·14	0·95	.	1·46	1·38	0·98	.	152	165	
därav:													
Kristall- och småglasbruk m	2 144	0·89	0·96	.	0·95	.	1·46	.	0·91	.	162	.	
Träindustri m	28 957	0·81	0·94	0·99	1·03	1·05	1·05	1·32	0·97	114	114	143	
kv	309	0·61	0·48	0·64	0·76	0·63	0·76	0·88	0·74	111	133	154	
därav:													
Sågverk och hyvlerier m	17 426	0·77	0·94	0·99	1·03	0·97	1·02	1·24	0·96	104	110	133	
Snickeri- och möbelfabriker m	8 807	0·84	0·93	1·00	1·03	1·09	1·05	1·33	0·98	120	115	146	
Pappers- och grafisk industri . . . m	36 432	0·97	1·09	1·16	1·20	1·19	1·31	1·62	1·21	109	120	149	
kv	4 782	0·64	0·69	0·70	0·71	0·69	0·73	0·88	0·76	101	107	129	
därav:													
Pappersmassfabriker m	15 914	0·99	1·12	1·16	1·18	1·09	1·07	.	1·13	97	96	.	
Pappersbruk och pappfabriker m	11 941	0·97	1·07	1·13	1·32	1·02	1·21	1·16	1·08	97	115	110	
kv	1 662	0·64	0·69	0·73	0·84	0·62	0·78	0·79	0·70	91	115	116	
Kartongvarufabr., bokbinderier o. d. . m	1 392	1·08	1·12	0·97	1·01	1·14	1·18	1·39	1·25	107	110	130	
kv	2 026	0·66	0·68	0·59	0·64	0·71	0·73	0·83	0·77	109	112	128	
Grafisk industri m	7 185	.	1·00	1·25	1·29	1·41	1·49	1·67	1·57	118	125	140	
kv	1 094	.	0·50	0·64	0·72	0·69	0·68	0·93	0·85	115	113	155	
Livsmedelsindustri m	17 779	1·04	1·06	1·13	1·18	1·29	1·43	1·61	1·34	119	132	149	
kv	8 397	0·59	0·64	0·72	0·80	0·74	0·81	0·94	0·84	107	117	136	
därav:													
Kvarnar m	1 506	1·10	1·01	1·21	1·18	1·44	1·37	1·51	1·33	126	120	132	
Bagerier m	2 372	.	1·07	1·21	1·36	1·47	1·59	1·62	1·53	123	133	135	
kv	1 404	.	1·06	0·81	0·97	0·84	0·88	1·05	0·95	102	107	128	
Råsockerbruk och raffinaderier m	3 686	1·06	1·09	1·02	1·08	1·12	.	1·26	1·10	106	.	119	
Choklad- och karamellfabriker kv	2 117	.	0·47	0·64	0·60	0·62	0·71	0·76	0·72	98	113	121	
Bryggerier och läskedrycksfabriker . m	4 283	1·01	1·21	1·22	1·29	1·33	1·49	1·70	1·51	112	125	143	
ukökare m	1 228	1·14	1·39	1·38	1·53	1·52	1·84	2·19	1·84	114	138	165	
övriga m	3 055	0·89	1·17	1·17	1·18	1·25	1·33	1·53	1·37	110	117	134	
kv	901	0·58	0·79	0·78	0·79	0·82	0·86	1·07	0·95	108	113	141	
Tobaksfabriker m	493	.	.	1·27	1·32	1·48	1·54	1·84	1·64	117	121	145	
kv	1 550	.	.	0·78	0·79	0·83	0·89	1·03	0·95	106	114	132	
Slakterier och konserverfabriker . . . m	2 378	0·93	1·00	1·14	1·12	1·34	1·41	1·67	1·40	128	134	159	
Textil- och beklädnadsindustri . . . m	15 466	0·84	0·88	0·96	0·96	1·01	1·01	1·27	0·99	115	115	144	
kv	30 207	0·60	0·64	0·60	0·66	0·65	0·71	0·78	0·69	105	115	126	
därav:													
Spinnerier, väverier o. d. m	13 103	0·83	0·88	0·95	0·92	0·96	0·97	1·10	0·93	109	110	125	
kv	18 465	0·58	0·64	0·59	0·64	0·64	0·68	0·89	0·65	103	110	111	
Skrädderier och sömnadsfabriker . . . m	2 116	0·92	0·84	1·12	1·15	1·13	1·31	1·53	1·29	116	135	158	
kv	10 457	0·63	0·61	0·62	0·68	0·65	0·77	0·85	0·75	105	124	137	
Hatt- och mössfabriker kv	1 285	0·56	.	.	0·70	0·77	0·71	0·80	0·73	138	127	143	

¹ Härav ha 4 017 manliga arbetare vid enskilda järnvägar och omnibusföretag ej kunnat fördelas på dyrorts-fördelar sig återstoden på dyrortsgrupper på följande sätt: män gr. A 11·8 %, gr. B 15·8 %, gr. C 13·8 %, gr. D 11·6 %, gr. E 8·5 %, gr. F 25·7 %, gr. G 30·5 %.

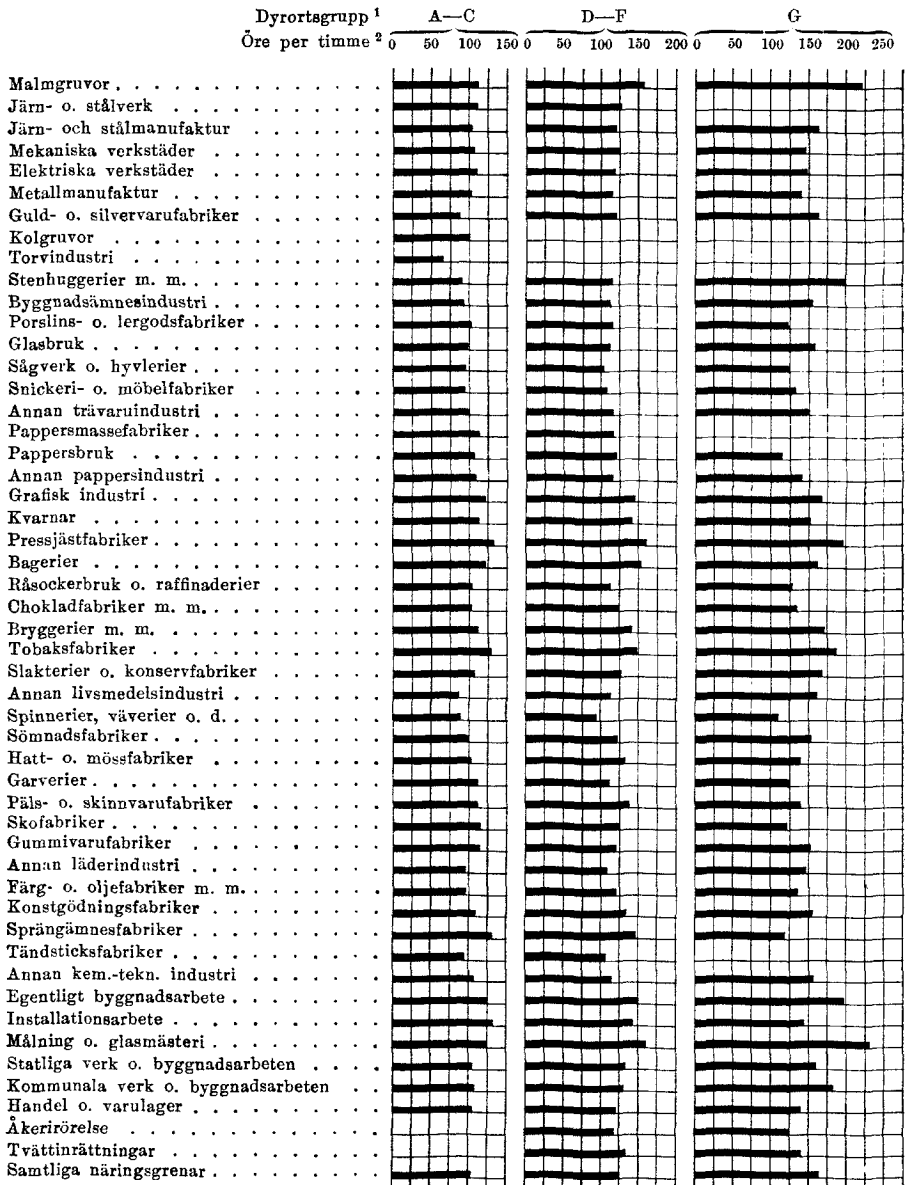
för industriarbetare m. fl. inom olika dyrortsgrupper.

Näringsgrenar (m = män kv = kvinnor)	Antal redovisade arbetare	Genomsnittlig löneinkomst (inklusive övertid, naturaförmåner o. d.) i kr. per timme vid företag inom dyrortsgrupp								Löneindextal, om medellönen inom ortsgrupp A—C sättes = 100			
		A	B	C	D	E	F	G	Samtliga	E	F	G	
Läder-, hår- och gummivarufabriker	m	8 562	0·99	1·13	1·08	1·16	1·17	1·26	1·40	1·16	108	117	130
	kv	4 829	0·72	0·78	0·74	0·74	0·71	0·78	0·88	0·77	93	103	116
däruv:													
Garverier	m	1 592	0·92	1·22	1·11	1·18	0·98	1·10	1·24	1·14	87	97	110
Skofabriker	m	3 933	1·02	1·01	1·24	1·14	1·17	1·29	1·21	1·20	104	114	107
Gummivarufabriker	m	1 409	1·02	1·20	.	1·19	.	1·23	1·51	1·19	.	109	134
	kv	1 036	0·81	0·85	.	0·68	.	0·72	0·94	0·78	.	86	112
Kemisk-teknisk industri	m	7 394	0·80	1·03	1·07	1·31	1·16	1·21	1·44	1·19	113	117	140
	kv	2 718	0·51	0·64	0·71	0·74	0·70	0·73	0·85	0·74	109	114	133
däruv:													
Färg-, olje- och parfymfabriker	m	1 703	0·60	0·89	0·97	1·16	1·26	1·11	1·34	1·19	133	117	141
	kv	755	.	.	0·66	0·66	0·67	0·69	0·86	0·77	105	108	133
Konstgödningsfabriker	m	728	.	.	1·03	1·30	1·35	1·33	1·55	1·36	125	123	144
Tändsticksfabriker	m	1 592	0·81	0·93	1·03	1·06	1·06	.	.	1·00	113	.	.
	kv	1 022	0·64	0·62	0·71	0·73	0·71	.	.	0·68	111	.	.
Samtliga industrigrupper	m	230 213	0·92	1·03	1·10	1·14	1·21	1·23	1·53	1·16	119	121	150
	kv	57 048	0·60	0·66	0·66	0·69	0·68	0·74	0·86	0·74	106	116	134
Byggnadsverksamhet	m	26 501	0·99	1·17	1·40	1·36	1·44	1·54	1·93	1·61	116	124	156
däruv:													
Egentligt byggnadsarbete	m	18 626	0·99	1·17	1·38	1·35	1·48	1·54	1·97	1·60	119	124	159
Installationsarbete	m	4 763	0·94	.	1·40	1·30	1·35	1·46	1·70	1·57	103	111	130
Målning och glasmåsteri	m	3 112	0·97	1·15	1·48	1·45	1·53	1·71	2·32	1·78	122	137	186
Statliga verk och byggnadsarbeten													
m. m.	m	18 483	0·98	1·00	1·12	1·15	1·30	1·43	1·59	1·31	125	135	153
	kv	927	.	0·64	0·69	0·88	0·94	0·94	1·00	0·92	140	140	149
däruv:													
Mek. o. elektriska verkstäder samt skeppsvarv	m	5 753	.	1·06	1·31	1·43	1·39	1·57	1·68	1·56	116	131	140
	kv	278	.	0·52	0·73	0·84	.	0·83	0·89	0·80	.	128	137
Elektr. linjearbeten och kraftverk	m	4 339	1·03	1·08	1·12	1·15	1·23	1·23	1·51	1·26	112	112	137
Sågverk o. d.	m	1 122	0·81	0·78	0·93	0·98	.	0·94	.	0·90	.	111	.
Ban- och byggnadsarbeten	m	6 456	1·01	0·98	1·14	1·12	1·19	1·28	1·49	1·17	113	122	142
Intendenturverkstäder, förråd o. d.	m	813	1·27	1·27	1·17	1·23	1·38	1·31	1·58	1·41	114	108	131
	kv	648	.	0·82	0·65	0·88	0·94	0·95	1·06	0·97	132	134	149
Kommunala verk o. byggnadsarbeten													
m. m.	m	20 090	1·27	1·08	1·04	1·23	1·29	1·33	1·83	1·56	121	124	171
däruv:													
Kraft-, belysnings- och vattenverk	m	6 490	1·27	1·08	1·16	1·26	1·32	1·36	1·75	1·45	116	119	154
Byggnads- och anläggningsarbeten m	m	9 300	.	1·22	0·96	1·20	1·22	1·25	1·84	1·53	126	129	190
Spårvägsdrift	m	4 300	1·48	1·54	1·86	1·79	.	.	.
Handel och varulager	m	7 242	0·87	1·01	1·07	1·10	1·19	1·21	1·41	1·30	114	116	136
	kv	1 964	0·53	0·50	0·63	0·62	0·66	0·71	0·79	0·76	110	118	132
Samfärdsel	m	9 282	2·37	2·07	1·54	1·90	1·98	1·98	1·81	1·53	111	111	101
däruv:													
Lastning och lossning	m	4 546	2·37	2·07	1·54	1·90	2·02	2·02	1·99	1·97	113	113	111
Tvättinrättningar	m	197	.	.	.	1·18	1·26	1·50	1·41	1·40	.	.	.
	kv	604	.	.	.	0·64	0·63	0·71	0·80	0·78	.	.	.
Samtliga övriga grupper	m	81 795	1·01	1·11	1·21	1·26	1·35	1·46	1·77	1·49	122	131	159
	kv	3 495	0·58	0·62	0·68	0·71	0·80	0·74	0·83	0·81	121	112	126
Samtliga grupper år 1935	m	312 008	0·93	1·04	1·12	1·16	1·25	1·31	1·64	1·24	119	124	152
	kv	60 543	0·60	0·65	0·66	0·69	0·69	0·74	0·85	0·74	108	116	133
Samtliga grupper år 1934	m	279 602	0·92	1·02	1·11	1·14	1·20	1·33	1·60	1·22	117	127	151
	kv	57 770	0·59	0·65	0·68	0·67	0·70	0·72	0·85	0·73	109	113	133

grupper. — ² Härav ha 18 591 män och 553 kvinnor ej kunnat fördelas på dyrortsgrupper. Frånräknas dessa, 11·4 %, gr. E 9·1 %, gr. F 15·4 % och gr. G 22·7 %; kvinnor gr. A 6·5 %, gr. B 11·1 %, gr. C 6·1 %, gr. D

Diagram V. Löneläget för manliga industriarbetare m. fl. inom olika dyrortsgrupper.

Salaires des ouvriers de l'industrie, etc., suivant le coût de la vie des différentes localités.

¹ Groupes de localités. — ² Öre par heure.

grenar bör alltså hänsyn tagas till deras olikformiga lokalisering i dyrortshänseende. I en tidigare årgång av denna publikation¹ har tillämpats en numerisk metod för en dylik jämförelse mellan olika näringsgrenar genom medellönernas reducering till samma levnadskostnadsnivå (riksmedeldyrhet). De därvid verkställda beräkningarna visa, att lönenivån för industriarbetare m. fl. ter sig mindre söndersplittrad, sedan lönerna korrigerats med hänsyn till industriens lokalisering i dyrortshänseende. Tänkbart är, att olikheterna i löneläget inom olika industrier skulle ytterligare reduceras, om hänsyn även kunde tagas till arbetarpersonalens skiljaktiga sammansättning bl. a. med hänsyn till ålder och yrke. Framhållas må emellertid, att vid lönesättningen de särskilda industriernas betalningsförmåga är en väl så viktig faktor som de ovan omnämnda. Belägg härpå givas i följande kapitel.

Arbetslöner inom konkurrens- och skyddad hemmamarknadsindustri. I likhet med föregående år ha vissa beräkningar verkställt i syfte att erhålla en åtminstone ungefärlig föreställning om löneläget inom å ena sidan den del av industrien, som är direkt beroende av den utländska konkurrensen, och å andra sidan den, som är någorlunda skyddad för dylik konkurrens. Därvid ha de i undersökningen ingående företagen, med ledning av å frågeformulären erhållna särskilda uppgifter om företagens avsättningsförhållanden och beroende av utländsk konkurrens, fördelats i tvenne grupper, nämligen konkurrensindustri och skyddad hemmamarknadsindustri. Till den första gruppen ha hänförts dels de företag, som till övervägande del producera exportvaror (exportindustrien), och dels sådana företag, som visserligen huvudsakligen ha avsättning å den inhemska marknaden men där möta kännbar konkurrens genom utländsk import (s. k. blandad industri). Den andra huvudgruppen omfattar företag med i regel mera lokalt begränsad avsättning utan nämnvärd kännning av utländsk konkurrens. Det ligger i sakens natur, att stora svårigheter möta vid ett försök till detaljerad uppdelning av de redovisade företagen efter deras produktionsinriktning, beroende dels på uppgiftens art och dels på det skick, vari primärmaterialet föreligger. Mellan ren export- och typisk hemmamarknadsindustri finnes en mångfald övergångsformer, vartill ytterligare kommer, att produktionsinriktningen i viss grad växlar med konjunkturerna.

En sammanfattande överblick över beräkningarnas resultat lämnas i tab. 16, som utvisar fördelningen av de i årets löneundersökning ingående manliga arbetarna på konkurrensindustri (K) och skyddad hemmamarknadsindustri (H) samt den genomsnittliga löneinkomsten per år och per timme för nämnda arbetargrupper, varjämte motsvarande tal även beräknats för de olika dyrortsgrupperna, som dock i detta fall sammanslagits till tre, nämligen A—C, D—F och G. Dessutom återges i tabellen motsvarande huvudsiffror för åren 1929—1934.

Av tabellen framgår, att konkurrensindustrien år 1935 skulle omfattat

¹ Lönestatistisk årsbok för Sverige 1931, sid. 86 o. f.

Tab. 16. Arbetsförtjänster inom konkurrens- och hemmamarknadsindustri.

K = konkurrensindustri (d. v. s. exportindustri¹ och blandad industri), H = skyddad hemmamarknadsindustri.

År och dyrortsgrupp	Antal manliga arbetare			Medelförtjänst (kr.) för manliga arbetare						Skillnad i lön mellan H och K (i % av K) för lönen	
	Samtliga arbetare	Därav		per år			per timme			per år	per timme
		K	H	Samtliga arbetare	Därav		Samtliga arbetare	Därav			
					K	H		K	H		
1929	244 813	58·9	41·1	2 846	2 657	3 183	1·25	1·16	1·38	+ 19·8	+ 19·0
därav grupp A—C	97 123	78·7	21·3	2 386	2 405	2 318	1·05	1·05	1·04	— 3·6	— 1·0
» » D—F	90 803	57·7	42·3	2 920	2 754	3 147	1·27	1·19	1·38	+ 14·3	+ 16·0
» » G . .	36 991	36·2	63·8	3 937	3 730	4 133	1·76	1·66	1·82	+ 10·8	+ 9·6
1930	287 023	53·5	46·5	2 865	2 635	3 255	1·29	1·17	1·44	+ 23·5	+ 23·1
därav grupp A—C	117 401	75·0	25·0	2 365	2 382	2 313	1·06	1·07	1·04	— 2·9	— 2·8
» » D—F	79 582	52·2	47·8	2 903	2 719	3 104	1·27	1·19	1·37	+ 14·2	+ 15·1
» » G . .	63 474	31·2	68·8	3 937	3 578	4 100	1·73	1·58	1·80	+ 14·6	+ 13·9
1931	276 939	51·1	48·9	2 767	2 484	3 093	1·29	1·15	1·44	+ 24·5	+ 25·2
därav grupp A—C	117 286	68·7	31·3	2 234	2 251	2 195	1·04	1·05	1·03	— 2·5	— 1·9
» » D—F	83 550	46·8	53·2	2 814	2 579	3 043	1·29	1·20	1·37	+ 13·0	+ 14·2
» » G . .	65 102	28·2	71·8	3 763	3 296	3 979	1·75	1·55	1·83	+ 20·7	+ 18·1
1932	267 285	47·1	52·9	2 597	2 202	3 003	1·27	1·10	1·40	+ 36·4	+ 27·3
därav grupp A—C	112 712	64·2	35·8	2 052	2 023	2 113	1·01	1·02	1·00	+ 4·4	— 2·0
» » D—F	81 737	43·3	56·7	2 672	2 306	2 991	1·27	1·14	1·37	+ 29·7	+ 20·2
» » G . .	61 573	25·7	74·3	3 557	2 780	3 884	1·73	1·45	1·81	+ 39·7	+ 24·8
1933	255 090	48·3	51·7	2 612	2 330	2 901	1·22	1·09	1·34	+ 24·5	+ 22·9
därav grupp A—C	110 099	64·6	35·4	2 196	2 154	2 070	1·02	1·02	1·00	— 3·9	— 2·0
» » D—F	79 078	43·3	56·7	2 714	2 452	2 935	1·24	1·12	1·34	+ 19·7	+ 19·6
» » G . .	54 481	27·7	72·3	3 495	2 876	3 767	1·63	1·41	1·71	+ 31·0	+ 21·3
1934	279 602	45·7	54·3	2 715	2 519	2 902	1·22	1·11	1·31	+ 15·2	+ 18·0
därav grupp A—C	113 896	61·0	39·0	2 271	2 332	2 167	1·02	1·04	0·99	— 7·1	— 4·8
» » D—F	91 185	42·8	57·2	2 782	2 633	2 909	1·23	1·14	1·30	+ 10·5	+ 14·0
» » G . .	59 650	25·3	74·7	3 563	3 084	3 760	1·60	1·41	1·66	+ 21·9	+ 17·7
1935	312 008	45·3	54·7	2 770	2 613	2 924	1·24	1·14	1·34	+ 11·9	+ 17·5
därav grupp A—C	121 528	59·0	41·0	2 324	2 394	2 212	1·03	1·05	1·01	— 7·6	— 3·8
» » D—F	105 248	45·3	54·7	2 821	2 712	2 925	1·24	1·17	1·31	+ 7·9	+ 12·0
» » G . .	66 643	24·3	75·7	3 628	3 286	3 765	1·64	1·45	1·70	+ 14·6	+ 17·2

45·3 och den skyddade hemmamarknadsindustrien² 54·7 % av samtliga i lönestatistiken redovisade manliga arbetare. Inom dyrortsgrupperna A—C tillhöra 59·0 % konkurrensindustrien, medan den skyddade industrien upptar 41·0 % av det inom gruppen redovisade antalet arbetare. Såväl i den mellersta som i den högsta dyrortsgruppen sjunker konkurrensindustriens relativa betydelse, medan den skyddade hemmamarknadsindustrien visar motsvarande tillväxt.

¹ Arbetslönernas utveckling enbart inom exportindustrien belyses av nedanstående uppställning.

Proc. av samtl. redov. antal manliga arb.	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935
Medelförtjänst per timme för manl. arb., kr.	31·8	30·0	26·3	24·8	27·9	25·6	24·6
	1·19	1·22	1·19	1·18	1·11	1·14	1·15

² Till den skyddade hemmamarknadsindustrien ha hänförts dels byggnadsverksamhet, statliga och kommunala arbeten samt handel och samfärdsel (tillhoppa 26·2 % av redovisade manliga arbetare), dels viss fabriksindustri utan nämnvärd utländsk konkurrens (28·5 % av arbetarna), nämligen grafisk industri, bagerier, bryggerier, tobaksfabriker samt flertalet företag inom byggnadsämnesindustri samt snickeri- och möbelindustri m. m.

Tab. 17. Lönentvecklingen sedan år 1932 för manliga arbetare inom olika näringsgrenar och dyrortsgrupper.

Näringsgrenar	Timförtjänstens procentuella ökning (+) eller minskning (-) från 1932				Näringsgrenar	Timförtjänstens procentuella ökning (+) eller minskning (-) från 1932			
	Samtliga företag	Därav belägna inom dyrortsgrupp				Samtliga företag	Därav belägna inom dyrortsgrupp		
		A—C	D—F	G			A—C	D—F	G
<i>Konkurrensindustri</i>	+ 2.7	+ 3.0	+ 2.6	- 0.7	<i>Skyddad hemmamarknadsindustri</i>	- 2.7	± 0	- 1.4	- 4.8
Stenbrott o. stenhuggerier	+ 12.9	+ 12.8	+ 12.7	+ 15.6	Tidningstryckerier	+ 4.1	- 10.7	± 0	+ 8.7
Järn-, stål- o. kopparverk	+ 7.5	+ 6.8	- 8.6	.	Käxfabriker	+ 3.5	+ 11.1	- 3.9	+ 3.2
Fönsterglasbruk	+ 6.9	+ 3.9	.	.	Bok- o. accidenstryckerier	+ 3.4	+ 7.5	+ 2.3	± 0
Päls- o. skinnvarufabriker	+ 6.9	- 0.9	+ 29.0	- 4.8	Mineralvatten- och läskedrycksfabriker	+ 2.5	+ 19.4	+ 2.9	- 2.2
Hatt- och mössfabriker	+ 4.7	+ 12.1	+ 10.0	- 4.1	»Annan» pappersindustri	+ 1.6	+ 9.2	+ 2.7	+ 2.2
Järn- o. stålmanufaktur	+ 4.6	+ 4.0	+ 6.1	+ 1.2	Grafiska anstalter	+ 1.4	.	- 1.6	+ 0.7
Flottningsfabriker	+ 4.5	.	.	.	Lastning och lossning	+ 1.0	+ 2.9	- 1.5	+ 3.6
»Annan» trävaruindustri	+ 3.4	± 0	+ 6.5	+ 4.2	Brännerier o. destilleringsverk	+ 0.7	- 1.5	+ 2.6	- 0.6
Trikåfabriker	+ 3.0	+ 14.7	± 0	+ 1.9	Snickeri- och möbelfabriker	± 0	+ 1.1	- 2.8	+ 3.1
Konstgödningsfabriker	+ 3.0	.	+ 1.5	+ 12.3	Pressjästfabriker	± 0	+ 0.8	+ 2.6	.
Sprängämnesfabriker	+ 2.9	- 5.1	.	- 3.2	Mjukbrödsbagerier	± 0	- 4.4	± 0	+ 1.3
Finpappersbruk	+ 1.9	+ 2.0	+ 2.6	.	Spisbrödsbagerier	± 0	- 6.3	+ 5.1	+ 1.2
Raffinaderier och komb. fabriker	+ 1.8	± 0	+ 0.9	+ 0.8	Konservfabriker	± 0	+ 3.8	+ 2.7	- 3.3
Pappersmassefabriker	+ 1.8	+ 2.8	- 3.4	.	Färgerier, blekerier m. m.	± 0	- 1.4	- 1.1	+ 6.3
Choklad- o. karamellfabriker	+ 1.6	+ 2.9	+ 1.6	± 0	Handel och varulager	- 0.8	+ 4.0	- 1.7	- 1.4
Bomullsindustri	+ 1.1	+ 3.5	± 0	+ 10.1	Tegelbruk	- 1.0	± 0	- 4.4	- 36.1
Linnen-, hamp- o. juteindustri	+ 1.1	± 0	+ 1.0	- 1.7	Spärvägsdrift	- 1.1	.	- 0.7	- 0.5
Metallmanufaktur	+ 0.9	+ 4.1	+ 0.9	- 2.1	Bryggerier	- 1.3	± 0	- 1.4	- 3.4
Mekaniska verkstäder	+ 0.8	- 0.9	+ 0.8	+ 0.7	Tvättinrättningar	- 1.4	.	+ 18.8	- 3.4
Cementfabriker	± 0	- 2.0	- 8.4	.	Skrädderier och sömnadsfabriker	- 1.5	+ 5.4	± 0	± 0
Sågverk o. hyvlerier	± 0	+ 1.1	± 0	- 15.1	Färg- och fernissfabriker	- 1.7	+ 43.8	- 2.6	+ 0.8
Grovpappersbruk	± 0	+ 1.0	- 4.7	- 0.9	Slakterier och charkuterifabriker	- 2.0	- 2.7	- 4.4	- 1.8
Ylleindustri	± 0	+ 6.0	- 3.1	- 4.4	Kvarnar	- 2.2	- 3.4	- 2.8	- 5.0
Garverier	± 0	- 0.9	± 0	- 3.1	Kraft-, belysnings- o. vattenverk	- 3.3	- 1.7	- 0.7	- 3.3
Skofabriker	± 0	+ 3.7	- 3.2	- 5.5	»Annan» livsmedelsindustri	- 3.4	+ 3.7	- 11.8	+ 1.9
»Annan» läder-, hår- och gummivaruindustri	± 0	± 0	- 0.9	+ 3.5	Väg- och vattenbyggnadsarbeten	- 3.7	+ 6.6	- 24.2	- 14.9
Råsockerbruk	- 0.9	- 0.9	+ 1.8	.	Torvindustri	- 4.5	- 4.5	.	.
Kristall- o. småglasbruk	- 1.1	- 2.2	+ 3.8	.	Kalkbruk o. cementvarufabriker	- 4.9	- 5.3	- 15.8	- 4.2
»Annan» kemisk-teknisk industri	- 1.7	- 0.9	± 0	+ 1.3	Guld- o. silvervarufabriker	- 7.3	- 1.1	- 8.4	- 2.4
Band-, gardin- och bindgarnsfabriker	- 2.0	+ 5.2	- 3.0	+ 0.8	Byggnads- och anläggningsarbeten	- 7.8	- 11.8	- 3.1	- 7.1
Elektriska verkstäder	- 2.2	- 21.2	+ 0.9	- 3.3	Målning o. glasmästeri	- 8.2	+ 5.0	- 6.4	- 9.0
Gummivarufabriker	- 2.5	- 1.7	- 5.5	+ 1.3	Husbyggnadsarbete	- 9.2	± 0	- 3.2	- 18.1
Porslinsfabriker	- 2.6	- 2.7	- 1.7	- 3.9	Åkerirörelse	- 12.1	.	± 0	- 13.8
Kolgruvor	- 3.9	- 3.9	.	.					
Kakel-, sten- o. lergodsfabriker	- 5.2	- 5.9	- 7.1	- 14.0					
Buteljglasbruk	- 5.3	- 2.7	.	.					
Olje-, tvål-, ljus- och parfymfabriker	- 5.6	- 18.6	- 1.6	- 0.7					
Tändsticksfabriker	- 5.7	- 7.8	- 4.5	.					
Gruvor och anrikningsverk	- 12.7	- 3.5	- 1.3	- 12.0					

Tab. 16 ger ett siffermässigt uttryck för det kända förhållandet, att det nuvarande löneläget är förhållandevis högre inom den skyddade hemmamarknadsindustrien än inom konkurrensindustrierna, d. v. s. exportindustrien och den »blandade» gruppen, ehuru från år 1933 en tendens till utjämning gjort sig gällande — att döma av procentsiffrorna i tabellens båda sista kolumner. Av intresse är att konstatera, att lönenivån inom samma dyrortsgrupp ingalunda alltid ligger högre för den skyddade industrien än för övriga industrier. För landsbygden (dyrortsgrupp A—C) synes fastmer övervägande motsatsen vara fallet. Inom de båda övriga i tabellen redovisade dyrortsgrupperna, som omfatta medelstora städer och industrisamhällen, resp. Stockholm och Göteborg m. m., gör sig däremot den skyddade industriens högre lönenivå märkbart gällande.

För att mera i detalj undersöka, i vad mån lönenivåns söndersplittring påverkats av utvecklingen under de senare åren, har i tab. 17 å föregående sida beräknats den procentuella nedgången i timlön för vuxna manliga arbetare från år 1932 till och med år 1935. För att åstadkomma en närmare belysning av utvecklingsförloppet härvidlag ha löneuppgifterna liksom förut ordnats under de båda huvudrubrikerna konkurrensindustri och skyddad hemmamarknadsindustri i fallande skala (från + till —) efter den procentuella förändringen i timförtjänst. Tabellen ger vid handen, att medan den genomsnittliga timlönen inom konkurrensindustri under perioden 1932—1935 ökat med c:a 3 % har motsvarande lön inom hemmamarknadsgruppen sjunkit med ungefär samma procentsats. En liknande differens återfinnes även inom de i tabellen redovisade dyrortsgrupperna.

Anmärkas bör slutligen, att möjlighet föreligger, att de i tab. 17 verkställda beräkningarna rönt inverkan av att jämförelsematerialet vid de båda undersökningstillfällena kunnat vara något olika sammansatt, särskilt på grund av den för vissa näringsgrenar fullständigare redovisning, som åvägabringats för 1935. Härtill kommer i fråga om de särskilda dyrortsgrupperna, att den för år 1935 företagna dyrortsgrupperingen, såsom tidigare påpekats, medfört vissa omflyttningar i dyrortsavseende av orter, som försvåra jämförelser med tidigare år.

Arbetslöner å vissa viktigare orter samt inom olika län. Den föregående redogörelsen har endast avsett medellönerna inom olika dyrorts- och avsättningsgrupper, tagna dels var för sig och dels i inbördes kombination. Under gruppmedeltalen dölja sig emellertid ej sällan ganska avsevärda variationer i lönesatserna, beroende på näringslivets lokala gestaltning samt organisationsförhållanden etc. För att, i den mån så kan ske utan obehörigt blottande av enskilda näringsidkares förhållanden, även belysa dylika avvikelser från det genomsnittliga löneläget, ha i tab. 18 sammanförts ett antal löneuppgifter för de fyra största städerna beträffande sådana näringsgrenar, inom vilka sysselsättes ett större antal (i regel minst 150) vuxna män eller kvinnor, härrörande från flera särskilda företag, varvid de olika näringsgrenarna fördelats med hänsyn tagen till före-

Tab. 18. Löneinkomster i vissa större städer för arbetare inom olika näringsgrenar år 1935.

Orter och näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet redovisade arbetare)	Genomsnittlig löne- inkomst i kr. pr timme för				Orter och näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet redovisade arbetare)	Genomsnittlig löne- inkomst i kr. pr timme för			
	Manliga arbetare			Kvinnliga arbetare		Manliga arbetare			Kvinnliga arbetare
	Samtliga företag	K ¹	H ²			Samtliga företag	K	H	
Ortsgrupp G.									
<i>Stockholm.</i>									
Samtl. arb. (m. 36 481, kv. 11 133)	1.75	1.46	1.79	0.89	Annan läder-, hår- o. gummi- varuindustri	1.45	1.01	1.48	0.86
Järn- o. stålmanufaktur	1.88	1.43	1.91	0.70	Färg-, olje- o. parfymfabr.	1.24	1.27	1.20	0.75
Mekaniska verkstäder	1.64	1.59	1.67	0.90	»Annan» kemisk-tekn. ind.	1.66	1.70	1.41	0.73
Elektriska verkstäder	1.45	1.41	1.56	0.96	Egentligt byggnadsarbete	1.79	•	1.79	•
Metallmanufaktur	1.42	1.38	1.48	0.90	Installationsarbete	1.52	•	1.52	•
Guld- o. silvervarufabriker	1.69	1.80	1.55	0.90	Målning o. glasmästeri	1.76	•	1.76	•
Sågverk och hyvljerier	1.48	1.37	1.48	•	Stat. verkst. o. skeppsvarv	1.71	•	1.71	•
Snickeri- o. möbelfabriker	1.60	•	1.60	•	Kraft-, belysnings- o. vat- tenverk	1.66	•	1.66	•
»Annan» pappersindustri	1.50	1.38	1.51	0.85	Kommunala byggnads- o. anläggningsarbeten	1.65	•	1.65	•
Grafisk industri	1.70	•	1.70	1.08	Spärvägsdrift	1.74	•	1.74	•
Bagerier	1.65	•	1.65	1.09	Handel och varulager	1.32	•	1.32	0.73
Brygg. o. läskedrycksfabr. utkörare	1.76	•	1.76	1.15	Åkerirörelse	1.08	•	1.08	•
övriga	1.57	•	1.57	1.15	Lastning o. lossning	1.68	•	1.68	•
Tobaksfabriker	1.87	•	1.87	1.03	Ortsgrupp F.				
Slakterier o. konserverfabriker	1.70	1.52	1.70	1.13	<i>Malmö.</i>				
»Annan» livsmedelsindustri	1.68	•	1.68	0.97	Samtl. arb. (m. 11 215, kv. 4 550)	1.36	1.20	1.43	0.73
Spinnerier, väverier o. d.	1.12	1.11	1.13	0.67	Järn- o. stålmanufaktur	1.16	1.32	1.13	0.67
Skrädderier o. sömn.-fabr.	1.54	1.50	1.54	0.87	Mekaniska verkstäder	1.20	1.20	1.15	0.90
Hatt- o. mössfabriker	•	•	•	0.80	Byggnadsämnesindustri	1.16	1.13	1.32	0.70
Färg-, olje- o. parfymfabr.	1.38	1.36	1.39	0.88	Grafisk industri	1.57	•	1.57	0.73
»Annan» kemisk-tekn. ind.	1.49	1.41	1.55	0.84	Bagerier	1.79	•	1.79	0.85
Egentligt byggnadsarbete	2.07	•	2.07	•	Choklad- o. karamellfabr.	1.28	•	1.28	0.72
Installationsarbete	1.82	•	1.82	•	Spinnerier, väverier o. d.	1.20	1.06	1.24	0.69
Målning o. glasmästeri	2.69	•	2.69	•	Skrädderier o. sömnadsfabr.	1.44	1.50	1.43	0.74
Stat. verkst. o. skeppsvarv	1.60	•	1.60	0.89	Hatt- o. mössfabriker	•	•	•	0.76
Statliga ban- o. byggn.-arb.	1.62	•	1.62	•	Skofabriker	1.34	1.31	1.35	0.73
Försvarsväsendets intenden- turverkstäder, förråd o. d.	1.75	•	1.75	1.10	Konstgödningsfabriker	1.33	1.35	1.22	•
Kraft-, belysnings- o. vat- tenverk	1.81	•	1.81	•	»Annan» kemisk-tekn. ind.	1.19	1.25	1.19	0.71
Kommunala byggnads- och anläggningsarbeten	2.01	•	2.01	•	Egentligt byggnadsarbete	1.59	•	1.59	•
Spärvägsdrift	1.94	•	1.94	•	Installationsarbete	1.49	•	1.49	•
Handel och varulager	1.46	•	1.46	0.80	Målning o. glasmästeri	1.62	•	1.62	•
Åkerirörelse	1.48	•	1.48	•	Stat. verkst. o. skeppsvarv	1.60	•	1.60	•
Lastning o. lossning	2.44	•	2.44	•	Kraft-, belysnings- o. vat- tenverk	1.46	•	1.46	•
Tvättinrättningar	1.43	•	1.43	0.81	Kommunala byggnads- o. anläggningsarbeten	1.30	•	1.30	•
<i>Göteborg.</i>					Spärvägsdrift	1.62	•	1.62	•
Samtl. arb. (m. 20 277, kv. 5 996)	1.45	1.29	1.55	0.75	Handel och varulager	1.22	•	1.22	0.71
Järn- o. stålmanufaktur	1.25	1.17	1.26	0.73	Lastning o. lossning	1.66	•	1.66	•
Mekaniska verkstäder	1.31	1.32	1.23	0.68	<i>Norrköping.</i>				
Metallmanufaktur	1.31	1.17	1.41	0.57	Samtl. arb. (m. 4 298, kv. 1 305)	1.25	1.14	1.31	0.68
Porslins-, kakel- o. lergoda- fabriker	1.22	1.24	0.86	0.75	Mekaniska verkstäder	1.07	1.09	1.01	0.52
Snickeri- o. möbelfabriker	1.14	1.13	1.23	•	Snickeri- o. möbelfabriker	0.94	0.77	1.03	•
»Annan» pappersindustri	1.12	•	1.12	0.71	Pappersbruk o. pappfabr.	1.24	1.24	•	0.81
Grafisk industri	1.53	•	1.53	0.73	»Annan» pappersindustri	1.07	0.78	1.10	0.74
Bagerier	1.53	0.89	1.53	0.93	Grafisk industri	1.36	•	1.36	0.66
Choklad- o. karamellfabr.	1.33	•	1.33	0.71	Spinnerier, väverier o. d.	0.98	0.98	0.98	0.65
Brygg. o. läskedrycksfabr. utkörare	1.62	•	1.62	0.95	Egentligt byggnadsarbete	1.54	•	1.54	•
övriga	1.48	•	1.48	0.95	Kraft-, belysnings- o. vat- tenverk	1.39	•	1.39	•
Slakterier o. konserverfabriker	1.56	1.71	1.51	0.63	Kommunala byggnads- o. anläggningsarbeten	1.30	•	1.30	•
Spinnerier, väverier o. d.	1.10	1.11	1.10	0.69	Spärvägsdrift	1.40	•	1.40	•
Skrädderier o. sömn.-fabr.	1.50	1.70	1.48	0.83	Handel och varulager	1.26	•	1.26	0.67
					Lastning o. lossning	1.78	•	1.78	•

¹ K = konkurrensindustri. — ² H = skyddad hemmamarknadsindustri.

Tab. 19. Löneinkomster för industriarbetare m. fl. inom olika län och dyrtorsgrupper år 1935.

(Medievala siffror ange, att medeltalet avser mindre än 10 arbetare.)

Län och dyrtorsgrupp (Siffrorna inom parentes angiva antalet redovisade arbetare)	Genomsnittlig löneinkomst för manliga arbetare i kr. per						Genomsnittlig löneinkomst för kvinnlige arbetare i kr. per					
	t i m m e			dag	vecka	år	t i m m e			dag	vecka	år
	Samt- liga företag	K ¹	H ²				Samt- liga företag	K	H			
Stockholm (47 664)	1.75	1.46	1.79	13.97	80.64	3 865	0.89	0.88	0.90	7.08	41.24	2 050
Stockholms län (12 997)	1.40	1.36	1.44	11.42	65.87	3 484	0.84	0.81	0.85	6.68	38.43	1 921
dyrtorsgr. A—C (2 937)	1.09	1.11	1.06	8.83	51.88	2 455	0.71	0.71	0.70	5.57	32.14	1 496
„ D—F (5 827)	1.46	1.45	1.47	11.94	68.29	3 734	0.78	0.74	0.78	6.17	35.13	1 768
„ G (3 655)	1.53	1.46	1.60	12.45	72.14	3 884	0.93	0.95	0.92	7.49	43.07	2 209
Uppsala län (5 826)	1.26	1.14	1.31	10.06	59.86	2 798	0.79	0.73	0.80	6.23	35.83	1 764
dyrtorsgr. A—C (1 788)	1.10	1.14	1.05	8.88	52.90	2 498	0.68	0.77	0.58	5.15	30.36	1 437
„ D—F (4 021)	1.34	1.14	1.38	10.63	63.23	2 941	0.82	0.69	0.83	6.49	37.15	1 846
Södermanlands län (12 827)	1.18	1.17	1.18	9.50	55.23	2 736	0.68	0.71	0.67	5.35	31.02	1 513
dyrtorsgr. A—C (3 073)	1.02	1.08	0.97	8.19	47.73	2 339	0.58	0.51	0.59	4.72	27.49	1 374
„ D—F (9 730)	1.23	1.20	1.26	9.98	57.97	2 880	0.69	0.72	0.67	5.38	31.18	1 519
Östergötlands län (17 044)	1.12	1.08	1.16	9.04	52.52	2 556	0.65	0.66	0.64	5.16	29.85	1 471
dyrtorsgr. A—C (8 433)	1.03	1.05	0.99	8.25	47.90	2 347	0.61	0.65	0.59	4.83	28.83	1 386
„ D—F (8 551)	1.23	1.13	1.28	10.00	58.12	2 827	0.66	0.66	0.66	5.28	30.21	1 502
Jönköpings län (13 601)	1.07	1.06	1.07	8.78	50.31	2 438	0.69	0.64	0.71	5.51	31.61	1 550
dyrtorsgr. A—C (10 078)	1.04	1.07	1.02	8.64	49.27	2 398	0.70	0.60	0.71	5.60	32.43	1 584
„ D—F (3 449)	1.14	1.03	1.21	9.17	53.35	2 567	0.67	0.66	0.69	5.29	29.56	1 465
Kronobergs län (5 092)	0.91	0.90	0.93	7.28	42.16	1 998	0.53	0.53	0.53	4.17	23.89	1 161
dyrtorsgr. A—C (5 092)	0.91	0.90	0.93	7.28	42.16	1 998	0.53	0.53	0.53	4.17	23.89	1 161
Kalmar län (8 084)	1.03	1.00	1.04	8.19	47.49	2 268	0.62	0.66	0.60	4.93	27.86	1 352
dyrtorsgr. A—C (4 784)	0.91	0.94	0.89	7.28	42.19	2 024	0.58	0.57	0.60	4.54	26.20	1 283
„ D—F (3 300)	1.20	1.10	1.27	9.58	55.60	2 702	0.65	0.72	0.60	5.14	28.75	1 389
Gotlands län (1 312)	1.05	0.98	1.08	8.34	47.53	2 209	0.85	0.61	0.88	6.66	40.32	2 016
dyrtorsgr. A—C (742)	0.96	1.00	0.94	7.51	42.58	1 923	0.61	0.61	0.58	4.86	28.29	1 414
„ D—F (570)	1.16	0.95	1.21	9.37	53.73	2 638	0.89	0.61	0.89	6.91	42.03	2 102
Blekinge län (5 031)	1.02	0.89	1.08	8.21	47.56	2 357	0.65	0.60	0.73	5.07	29.63	1 470
dyrtorsgr. A—C (3 439)	0.94	0.91	0.96	7.62	44.45	2 204	0.56	0.54	0.59	4.43	25.81	1 274
„ D—F (1 428)	1.30	1.15	1.31	10.35	58.61	2 917	0.76	0.70	0.83	5.87	34.09	1 698
Kristianstads län (7 772)	1.01	0.98	1.04	8.06	47.24	2 321	0.62	0.59	0.63	4.85	28.64	1 422
dyrtorsgr. A—C (7 736)	1.01	0.98	1.04	8.06	47.22	2 320	0.62	0.59	0.63	4.85	28.64	1 422
Malmöhus län (35 008)	1.26	1.11	1.38	10.09	58.72	2 878	0.69	0.69	0.70	5.48	31.87	1 576
dyrtorsgr. A—C (8 270)	1.04	1.03	1.04	8.31	48.67	2 414	0.58	0.68	0.56	4.67	27.88	1 370
„ D—F (26 811)	1.35	1.15	1.46	10.76	62.45	3 059	0.71	0.69	0.72	5.58	32.35	1 601
Hallands län (5 808)	1.06	1.00	1.09	8.44	48.52	2 421	0.66	0.61	0.68	5.25	29.62	1 479
dyrtorsgr. A—C (2 204)	0.95	0.90	0.96	7.50	42.89	2 108	0.66	0.42	0.66	5.31	30.05	1 501
„ D—F (3 383)	1.15	1.02	1.23	9.10	53.10	2 609	0.65	0.61	0.72	5.21	29.34	1 465
Göteborgs o. Bohus län (36 076)	1.37	1.23	1.47	11.14	63.73	3 135	0.74	0.71	0.76	5.82	33.11	1 639
dyrtorsgr. A—C (2 083)	0.98	1.00	0.96	7.77	45.05	2 270	0.69	0.69	0.69	5.26	30.30	1 488
„ D—F (6 151)	1.13	1.14	1.13	9.20	52.50	2 568	0.71	0.68	0.72	5.59	31.52	1 557
„ G (26 273)	1.45	1.29	1.55	11.83	67.59	3 328	0.75	0.72	0.78	5.94	33.87	1 678

¹ K = konkurrensindustri. — ² H = skyddad hemmamarknadsindustri.

Tab. 19 (forts.). Löneinkomster för industriarbetare m. fl. inom olika län och dyrortsgrupper år 1935.

Län och dyrortsgrupp (Siffrorna inom parentes angiva antalet redovisade arbetare)	Genomsnittlig löneinkomst för manliga arbetare i kr. per						Genomsnittlig löneinkomst för kvinnlige arbetare i kr. per					
	t i m m e			dag	vecka	år	t i m m e			dag	vecka	år
	Samt- liga företag	K	H				Samt- liga företag	K	H			
Ålvsborgs län (24 874)	1·03	0·99	1·08	8·27	47·80	2 325	0·70	0·68	0·71	5·53	31·72	1 551
dyrortsgr. A—C (11 720)	0·96	0·96	0·95	7·72	44·45	2 189	0·67	0·66	0·68	5·25	30·66	1 491
» D—F (13 049)	1·10	1·03	1·17	8·79	51·08	2 471	0·72	0·70	0·72	5·75	32·51	1 596
Skaraborgs län (7 404)	0·99	0·96	1·00	7·81	45·52	2 237	0·63	0·63	0·62	4·94	27·12	1 340
dyrortsgr. A—C (6 301)	0·96	0·96	0·96	7·55	44·15	2 164	0·63	0·63	0·62	4·92	26·45	1 303
» D—F (1 092)	1·15	1·08	1·15	9·41	53·72	2 634	0·63	0·65	0·61	5·04	30·34	1 517
Värmlands län (15 472)	1·06	1·06	1·08	9·38	49·46	2 405	0·70	0·65	0·73	5·33	30·63	1 467
dyrortsgr. A—C (11 248)	1·03	1·04	1·01	9·33	47·65	2 314	0·70	0·67	0·76	5·20	29·47	1 358
» D—F (4 197)	1·17	1·13	1·22	9·51	54·77	2 694	0·69	0·61	0·73	5·44	31·53	1 559
Örebro län (16 903)	1·17	1·14	1·20	9·31	53·78	2 635	0·80	0·73	0·84	6·03	34·85	1 675
dyrortsgr. A—C (6 459)	0·98	0·96	1·00	7·79	44·93	2 170	0·78	0·64	0·85	6·06	35·68	1 713
» D—F (10 257)	1·31	1·27	1·35	10·43	60·24	2 959	0·81	0·75	0·84	6·06	34·73	1 668
Västmanlands län (10 843)	1·13	1·12	1·13	9·15	53·06	2 624	0·74	0·70	0·83	5·87	34·36	1 717
dyrortsgr. A—C (5 525)	1·04	0·99	1·07	8·41	48·58	2 400	0·67	0·63	0·85	5·34	29·89	1 490
» D—F (5 234)	1·22	1·21	1·24	9·93	57·85	2 871	0·77	0·72	0·92	6·14	36·21	1 811
Kopparbergs län (14 055)	1·13	1·17	1·02	10·61	52·28	2 544	0·67	0·74	0·65	5·38	30·18	1 482
dyrortsgr. A—C (11 144)	1·14	1·18	0·97	11·16	52·49	2 554	0·68	0·78	0·65	5·42	31·10	1 510
» D—F (2 716)	1·11	1·07	1·16	8·88	51·81	2 529	0·69	0·69	0·70	5·57	30·34	1 510
Gävleborgs län (20 685)	1·16	1·12	1·27	9·39	53·96	2 606	0·71	0·68	0·75	5·60	32·05	1 587
dyrortsgr. A—C (9 703)	1·11	1·12	1·05	8·94	51·42	2 458	0·65	0·67	0·59	5·19	29·24	1 460
» D—F (10 603)	1·22	1·12	1·40	9·93	57·05	2 798	0·72	0·69	0·77	5·69	32·70	1 615
Västernorrlands län (13 839)	1·19	1·11	1·48	9·76	53·98	2 644	0·76	0·76	0·76	6·07	34·67	1 707
dyrortsgr. A—C (7 313)	1·10	1·11	1·01	9·04	51·76	2 437	0·66	0·76	0·54	5·31	29·74	1 463
» D—F (4 872)	1·22	1·12	1·49	9·94	51·61	2 714	0·82	0·35	0·82	6·54	37·54	1 852
» G (1 623)	1·54	1·20	1·61	12·44	71·75	3 485	0·84	0·85	0·84	6·69	38·03	1 832
Jämtlands län (2 520)	1·27	0·99	1·40	10·06	57·35	2 539	0·83	.	0·88	6·50	37·93	1 891
dyrortsgr. A—C (1 460)	1·21	0·97	1·36	9·66	54·88	2 092	0·61	.	0·61	4·86	27·46	1 373
» D—F (419)	1·11	1·04	1·19	8·72	52·03	2 360
» G (641)	1·51	.	1·51	12·02	68·29	3 377	0·92	.	0·92	7·14	42·22	2 101
Västerbottens län (3 960)	1·21	1·11	1·38	9·69	54·36	2 521	0·76	0·50	0·76	6·07	36·22	1 797
dyrortsgr. A—C (1 514)	1·13	1·12	1·18	9·15	49·11	2 316	0·59	0·50	0·60	4·55	27·94	1 343
» D—F (2 095)	1·24	1·10	1·49	9·95	57·02	2 644	0·76	.	0·76	6·14	36·63	1 831
» G (328)	1·34	.	1·34	10·88	61·95	2 808	0·86	.	0·86	6·81	40·05	1 981
Norrbottens län (8 600)	1·56	1·67	1·44	12·45	68·78	3 269	0·74	.	0·74	5·90	34·12	1 679
dyrortsgr. A—C (1 671)	1·08	1·07	1·12	8·72	51·32	2 367
» D—F (2 902)	1·48	1·55	1·40	11·86	69·93	3 299	0·60	.	0·60	4·74	28·20	1 394
» G (3 927)	1·86	2·21	1·52	14·64	74·78	3 636	0·86	.	0·86	6·89	38·94	1 908
Hela riket ¹ (372 551)	1·24	1·14	1·34	10·12	57·63	2 770	0·74	0·71	0·76	5·84	30·65	1 661
dyrortsgr. A—C (134 717)	1·03	1·05	1·01	8·54	48·02	2 324	0·65	0·65	0·65	5·14	29·58	1 449
» D—F (130 457)	1·24	1·17	1·31	10·10	58·20	2 821	0·71	0·69	0·73	5·65	32·32	1 596
» G (84 111)	1·64	1·45	1·70	13·21	75·51	3 628	0·85	0·81	0·87	6·73	38·90	1 933

¹ Inberäknat arbetare, som ej kunnat fördelas på dyrortsgrupper och län.

tagens avsättningsförhållanden. Liksom i fråga om tab. 15 redovisas därvid den totala löneinkomsten per timme (inkl. övertidsersättning, naturaförmåner o. d.).

En närmare granskning av tab. 18 kompletterar de i tab. 15 meddelade genomsnittslönerna för olika dyrortsgrupper genom att belysa det stundom rätt växlande löneläget å särskilda orter inom samma grupp. Vid dessa jämförelser måste dock reservation göras för bristande jämförbarhet på grund av de redovisade företagens växlande art och produktionsinriktning på olika orter.

För att ytterligare tillmötesgå uttalade önskemål om komplettering av lönestatistikens allmänna medeltal medelst regionala siffror, har i tab. 19 det lönestatistiska materialet fördelats på län och inom varje län — i den mån så kunnat ske — på de tre dyrortsgrupperna A—C, D—F och G. För var och en av dessa sammanfattningsgrupper meddelas i tabellen medelförtjänster under år 1935 per timme, dag, vecka och år. I fråga om timlönerna har därjämte skett en särredovisning länsvis för konkurrensindustri och hemmamarknadsindustri. Liksom eljest i detta kapitel har därvid undersökningen begränsats till vuxna manliga och kvinnliga arbetare, medan ingen hänsyn tagits till förekomsten av minderårig arbetskraft.

De särskilda länsmedeltalen måste användas med en viss försiktighet, särskilt när de grunda sig på fåtaliga primäruppgifter. De giva emellertid en antydning om landets så att säga lönegeografiska struktur, särskilt om de här meddelade industrilönerna sammanställas med förut meddelade länsmedeltal för arbetslöner inom jordbruk (sid. 14—15), skogsbruk (sid. 27) och vägarbete (sid. 30).

f. Tidlöner inom småindustri och hantverk.

För att komplettera de i det föregående meddelade knapphändiga lönestatistiska uppgifterna angående arbetare inom småindustri och hantverk ha i tab. 20 beräknats dels genomsnittliga lönebelopp för hantverks- och transportarbetare, sjöfolk, restaurangpersonal och hembiträden, dels de procentuella löneförändringar, som ägt rum under perioden 1914—1935, i den mån jämförelsetal för utgångsåret föreligga. I tabellen lämnade uppgifter, vilka uppdelats på Stockholm och på övriga orter (mestadels städer), grunda sig på av föreståndarna för de offentliga arbetsförmedlingskontoren gjorda uppskattningar av den normala kontanta lönen och avse gällande lönesatser för arbete å ordinarie tid. Till arbetsförtjänstens ökning genom ackords- och övertidsarbete har sålunda hänsyn härvidlag ej kunnat tagas.

För de till hantverk och transportverksamhet hörande yrkesgrupperna är lönen i enlighet med gällande löneformer beräknad per vecka om 48 arbetstimmar (för måleriarbetare i Stockholm 45 tim.). De inom sjömansyrket samt restaurangrörelse och husligt arbete anställda åtnjuta

Tab. 20. Tidlöner Åren 1914 och 1935 för hantverks- och transportarbetare samt sjöfolk ävensom för i restaurangrörelse och i husligt arbete anställd personal.

Yrkesgrupper	Genomsnittlig avlöning i kronor						Löneökning (+) eller löneminskning (-) i %					
	Stockholm		Övriga orter		Samtliga orter		Stockholm		Övriga orter		Samtliga orter	
	1914	1935	1914	1935	1914	1935	1914- 1935	1934- 1935	1914- 1935	1934- 1935	1914- 1935	1934- 1935
<i>Hantverks- och transportarbete (beräknad veckoavlön.)</i>												
Stenhuggeriarbetare	40	72	27	52	28	52	+ 80	0	+ 93	0	+ 86	0
Bleck- och plåtslageriarbetare	40	81	28	57	28	57	+103	0	+104	0	+104	0
Möbel- och finsnickeriarbetare	32	67	24	46	24	46	+109	+ 6	+ 92	- 2	+ 92	- 2
Murare	38	72	32	58	32	58	+ 89	0	+ 81	- 2	+ 81	- 2
Byggnadsträrbetare	35	72	28	56	28	56	+106	0	+100	- 2	+100	- 2
Måleriarbetare	40	77	30	58	30	58	+ 93	0	+ 93	- 3	+ 93	- 3
Herrskrädderiarbetare	30	74	25	50	26	50	+147	+ 9	+100	0	+ 92	0
Skomakeriarbetare	30	70	22	40	21	40	+133	- 7	+ 82	0	+ 90	0
Bageriarbetare	31	70	26	60	27	60	+126	0	+131	0	+122	0
Hamn- och stuveriarbetare	34	62	30	57	31	57	+ 82	+ 7	+ 90	+ 4	+ 84	+ 4
Åkeriarbetare	24	65	20	41	20	42	+171	0	+105	- 2	+110	0
Tvätterskor och strykerskor	12	36	13	26	13	26	+200	0	+100	0	+100	0
Springpojkar	10	22	5	12	6	12	+120	+16	+140	0	+100	0
<i>Sjöfolk</i> (normal månadshyra, vartill kommer fri kost och logi ombord)												
<i>A. Äng- och motorfartyg</i>												
<i>I. Utrikes fart</i>												
Timmermän (o. båtsmän)	160	.	.	159	78	159	.	0	.	+ 1	+104	+ 1
Matroser	150	.	.	145	64	145	.	0	.	+ 1	+127	+ 1
Lättmatroser	112	.	.	111	51	111	.	0	.	0	+118	0
Jungmän	55	.	.	51	33	51	.	0	.	0	+ 55	0
Eldare och motormän	150	.	.	143	63	143	.	0	.	+ 1	+127	0
Kollämpare	98	.	.	89	45	89	.	0	.	- 2	+ 98	- 2
Stuertar	225	.	.	219	108	219	.	0	.	0	+103	0
Kockar	175	.	.	162	69	163	.	0	.	0	+136	0
<i>II. Inrikes fart</i>												
Timmermän (o. båtsmän)	152	.	152	.	.	.	- 3	.	- 3
Matroser	150	.	.	137	.	137	.	0	.	- 2	.	- 3
Lättmatroser	105	.	.	109	.	109	.	0	.	+ 2	.	+ 2
Jungmän	62	.	62	.	.	.	+19	.	+19
Eldare och motormän	160	.	.	135	.	136	.	0	.	- 1	.	- 1
Kollämpare	160	.	.	96	.	97	.	0	.	+ 8	.	+ 8
Stuertar	200	.	200	.	0	.	- 2	.	- 2
Kockar	142	.	142	.	.	.	- 7	.	- 7
<i>B. Segelfartyg</i>												
Timmermän (o. båtsmän)	150	.	.	148	77	148	.	0	.	- 3	+ 92	- 3
Matroser	140	.	.	131	64	132	.	0	.	- 2	+106	- 1
Lättmatroser	80	.	.	89	50	88	.	0	.	+ 6	+ 76	+ 5
Jungmän	55	.	.	50	33	51	.	0	.	+ 9	+ 55	+ 9
Stuertar	165	.	.	143	77	145	.	0	.	+ 4	+ 88	+ 3
Kockar	60	.	.	61	28	61	.	0	.	- 2	+118	- 2
<i>Hotell- och restaurangrörelse samt husligt arbete</i> (månadslön, vartill kommer fri kost och logi)												
Hotelldrängar m. fl.	35	80	28	68	28	68	+129	0	+143	+ 1	+143	+ 1
Hotelldiskerskor, -kökskor m. fl.	22	50	18	42	18	42	+127	+11	+133	+ 2	+133	+ 2
Hushållerskor	23	45	23	44	23	44	+ 96	0	+ 91	+ 2	+ 91	+ 2
Husjungfrur	18	50	16	35	16	35	+178	+11	+119	+ 6	+119	+ 6
Ensamjungfrur	19	45	15	37	16	37	+137	0	+147	+ 6	+131	+ 6
Köksor	15	40	18	37	18	37	+167	+14	+106	+ 9	+106	+ 9
<i>Tvätt- och rengöringsarbeterskor</i> (dagspenning, vartill kommer fri kost)	2:15	5:00	1:58	2:36	1:62	3:61	+133	0	+128	- 3	+123	- 3

¹ I städer med över 10 000 inv. 39:00 kr. samt i övriga orter 36:00 kr.

² , , , , , 4:16 , , , , , 3:44 ,

månadslön (jämte kost och logi), dock med undantag för tvätt- och rengöringsarbeterskor, vilka pläga erhålla dagspenning (och fri kost). — I efterföljande tablå meddelas, på grundval av uppgifter från arbetsförmedlingsanstalterna, en beräkning av det uppskattade värdet av kvinnliga tjänarens naturaförmåner.

Uppskattat värde av kost och logi	Kronor per månad						Indextal för 1935 (1914 = 100)		
	Orter med över 10 000 inv.		Övriga orter		Samtliga orter		Orter med över 10 000 inv.	Övriga orter	Samtliga orter
	1914	1935	1914	1935	1914	1935	1935	1935	1935
Stockholm	33	70	.	.	33	70	212	.	212
Östra Sverige . . .	33	48	31	40	32	42	145	129	131
Småland o. öarna .	32	47	30	39	31	40	147	130	129
Södra Sverige . . .	33	43	32	38	33	40	130	119	121
Västra Sverige . . .	37	49	20	38	30	40	132	190	133
Norra Sverige . . .	30	44	33	39	32	40	147	118	125
Hela riket	33	47	30	39	31	40	142	130	129

Enligt denna sammanställning uppskattades det månatliga värdet av kost och logi för riket i dess helhet till 31 kr. år 1914 och 40 kr. år 1935, vilket innebär en stegring av 29 %; till jämförelse må nämnas, att levnadskostnadernas allmänna stegring från tiden närmast före krigsutbrottet till år 1935 beräknats till 56 %. I en del större städer har dock värdet av fritt vivre uppskattats väsentligt högre, för Stockholm exempelvis till c:a 70 kr. per månad.

Tab. 20 visar, att löneökningen 1914—1935 för där redovisade hantverks- och transportarbetargrupper växlar mellan 81 och 122 % och torde i genomsnitt kunna anslås till omkring 100 %. Denna ökning är ej oväsentligt lägre än den siffra för lönestegringen per år (126 %), som med år 1913 till bas ovan beräknats för arbetare inom industri, handel och samfärdsel. — Inom sjömansyrket växlade löneökningen för de olika bemanningsspecialiteterna på ång- och motorfartyg (i utrikes fart) mellan 55 och 136 % och på segelfartyg mellan 55 och 118 %. Den genomsnittliga lönestegringen för manskapet å ång- och motorfartyg kan anslås till c:a 108 och å segelfartyg till c:a 89 %.

g. Löneinkomster vid statens anläggningsarbeten.

Till komplettering av de i tab. 14 meddelade genomsnittslönerna vid statens anläggningsarbeten lämnas i det följande vissa uppgifter, vilka ställts till förfogande av järnvägsstyrelsens statistiska kontor och vattenfallsstyrelsens byggnadstekniska avdelning. Hur år 1935 arbetsförtjänsterna, beräknade i genomsnitt dels per arbetstimme och dels per »anställnings-» eller »levnadsdag»,¹ gestaltat sig för året i dess helhet framgår av tab. 21.

Vid statens järnvägsbyggnader (587 arbetare i medeltal för år 1935) utgjorde medelförtjänsten per arbetstimme 1.48 kr. och per »anställningsdag» 9.50 kr. Tidlönen har i genomsnitt uppgått till 1.18 kr. och inkomsten vid ackordsarbete till 1.51 kr. per arbetstimme. Vid statens järnvägars bana avdelning uppgick medelförtjänsten för samtliga vid drift och underhåll sysselsatta arbetare (i medeltal 2 660 man, varav 716 ackordsarbetare) till 1.05 kr. per timme; förtjänsten utgjorde i medeltal 1.00 kr. vid tidlöns- och 1.17 kr. vid ackordsarbete. — Löneinkom-

¹ Såsom »anställnings-» eller »levnadsdagar» räknas summan av antalet arbetsdagar, sön- och helgdagar samt sådana söckendagar, då arbetet utan arbetarnas förvållande varit inställt.

Tab. 21. Medelförtjänster under år 1935 för arbetare vid statens järnvägsbyggnader, statens järnvägars banavdelning och statens vattenfallsverks byggnadsföretag.

Arbetarkategorier samt byggnadsföretag	Löneinkomst i kr. per		Arbetarkategorier samt byggnadsföretag	Löneinkomst i kr. per	
	arbets- timme	anställ- nings- dag		arbetstimme	vid drift och under- håll
A. Statens järnvägsbyggnader ¹			b. Arbeta å ackord (eller enligt arbetsavtal) å ordinarie tid		
Spårjusterare ²	0·82	5·83	1. Stadigvarande banarbetare	1·17	3 1·30
Betongarbetare	1·47	10·32	Grupp I (arb. utan särsk. yrkeskunnighet)	1·49	1·48
Jordarbetare	1·42	9·12	Grupp III (särsk. yrkesk. arb., såsom byggnads- o. finsnickare, elektriker m. fl.)	1·45	1·43
Skogsröjare	1·67	10·62	2. Ban- och byggnadsarbetare	1·59	1·59
Stängselsättare	1·57	10·95	Grupp I (arb. utan särsk. yrkeskunnighet)	1·16	1·30
Diverse hjälparbetare	1·49	9·59	Grupp II (yrkesk. arb., såsom cementslipare, stenarb. m. fl.)	1·15	1·29
Cementslipare	1·52	10·36	Grupp III (särsk. yrkesk. arb., såsom byggnads- o. finsnickare, elektriker m. fl.)	1·52	1·51
Gropare	1·47	11·20	Samtliga arbetare	1·05	1·13
Tippare	1·81	12·03	därav: stadigvarande banarbetare	1·25	1·26
Stenarbetare (grund- o. trumläggare)	1·41	8·64	ban- och byggnadsarbetare	1·03	1·13
Timmermän	1·43	9·41			
Tegelmurare	1·44	9·99			
Byggnads- o. finsnickare (förräds-)	1·56	10·81			
Maskinskötare å arbetsmaskiner	1·44	11·58			
Räsläggare	2·33	15·20			
Smeder (förräds-)	1·51	10·32			
Stenhuggare (stenarbetare med större yrkeskicklighet)	1·33	8·07			
Bromsare, smörjare, pumpare	1·56	11·86			
Diverse icke yrkesutbildade arbetare	1·24	7·96			
Samtliga arbetare	1·48	9·50			
därav: vid tidlönsarbete	1·18				
ackordsarbete	1·51				
	arbetstimme			arbets- timme	levnads- dag
	vid drift och under- håll	vid för- ändring- s- och ny- byggnads- arbeten			
B. Statens järnvägars banavdelning			C. Statens vattenfallsverks byggnadsföretag		
a. Arbeta mot tidlön å ordinarie tid	1·00	0·97	a. Götaälvsarbetena	1·07	7·25
1. Stadigvarande banarbetare	1·23	1·22	Vargön ⁴	0·94	6·55
Grupp I (arb. utan särsk. yrkeskunnighet)	1·18	1·14	Grupp I	0·94	6·55
Grupp II (yrkesk. arb., såsom cementslipare, stenarb. m. fl.)	1·31	1·32	Hjälp-, transport- o. diversearbetare	1·07	7·17
Grupp III (särsk. yrkesk. arb., såsom byggnads- o. finsnickare, elektriker m. fl.)	0·98	0·97	Grupp II	1·02	6·88
2. Ban- och byggnadsarbetare	0·96	0·94	Bergarbetare	1·09	7·25
Grupp I (arb. utan särsk. yrkeskunnighet)	1·14	1·11	Järn- o. metallarbetare m. fl.	1·21	7·94
Grupp II (yrkesk. arb., såsom cementslipare, stenarb. m. fl.)			Grupp III	1·13	6·98
Grupp III (särsk. yrkesk. arb., såsom byggnads- o. finsnickare, elektriker m. fl.)			Timmermän, snickare	1·17	7·22
			Smeder	1·23	8·27
			Järn- o. metallarbetare m. fl.		
			Trollhättan, nybyggnadsarbeten	1·21	8·16
			Grupp I	1·04	7·20
			Hjälp-, transport- o. diversearbetare	1·04	7·20
			Grupp II	1·25	8·25
			Bergarbetare	1·24	8·08
			Tunnelsprängare	1·54	10·64
			Gråstensmurare o. cementarbetare	1·27	8·39
			Timmermän	1·10	7·96
			Järn- och metallarbetare m. fl.	1·13	8·30
			Grupp III	1·28	8·92
			Timmermän, snickare	1·27	8·59
			Smeder	1·43	9·99
			Järn- och metallarbetare m. fl.	1·24	9·20
			Diverse yrkesutbildade specialarb.	1·41	9·86

¹ Vid jämförelser mellan 1935 års medelinkomstuppgifter och motsvarande för föregående år bör uppmärksammas, att inkomstmedeltalen i hög grad påverkas av arbetets olika förläggning under olika år. Under år 1935 har arbetet huvudsakligen varit förlagt till nordligare belägna och därför dyrare arbetsplatser (bandelen Arvidsjaur—Jokkmokk), medan däremot ännu år 1934 arbeten i vida större omfattning än år 1935 förekommo å sydligare belägna orter (bandelen Malung—Vansbro), vilket förhållande verkade nedtryckande på medelinkomsten. — ² Förekom år 1935 endast vid bandelen Malung—Vansbro. — ³ 1 077 ban- och byggnadsarbetare hade 1·30 kr. i medeltal per timme, 3 stadigvarande banarbetare 1·48 kr. i medeltal per timme. — ⁴ Avser första och andra kvartalen.

Tab. 21 (forts.). Medelförtjänster under år 1935 för arbetare vid statens järnvägsbyggnader, statens järnvägars banavdelning och statens vattenfallsverks byggnadsföretag.

Arbetarkategorier samt byggnadsföretag	Löneinkomst i kr. per		Arbetarkategorier samt byggnadsföretag	Löneinkomst i kr. per	
	arbets-timme	levnadsdag		arbets-timme	levnadsdag
Trollhättan, reparationsarbeten . . .	1:25	8:33	Grupp II	1:30	9:42
Grupp I	1:08	7:53	Timmermän	1:25	9:10
Hjälp-, transport- o. diversearbetare	1:08	7:53	Järn- och metallarbetare m. fl. . .	1:38	9:95
Grupp II	1:28	8:38	Grupp III	1:76	12:73
Bergarbetare	1:19	7:88	Smeder	1:36	9:69
Tunnelsprängare	1:41	8:90	Järn- och metallarbetare	1:33	9:81
Gråstensmurare o. cementarbetare	1:27	8:35	Diverse yrkesutbildade specialarb.	2:37	16:86
Timmermän	1:17	7:20			
Järn- och metallarbetare	1:20	8:32	c. Motalaströmsarbetena		
Utsättare	1:00	7:39	Malfors	1:21	7:95
Grupp III	1:31	8:92	Grupp I	1:14	7:47
Stenhuggare	1:48	13:96	Hjälp-, transport- och diverse-		
Timmermän, snickare	1:28	8:63	arbetare	1:14	7:47
Järn- och metallarbetare	1:30	8:84	Grupp II	1:26	8:20
Diverse yrkesutbildade specialarb.	1:52	10:63	Bergarbetare samt glacisläggare .	1:28	8:12
			Timmermän	1:23	8:24
b. Porjus, nyanläggningsarbeten . .	1:17	8:29	Järn- och metallarbetare m. fl. . .	1:19	8:63
Grupp I	1:08	7:72	Grupp III	1:34	9:06
Hjälp-, transport- o. diversearbetare	1:08	7:72	Timmermän, snickare	1:36	9:03
Grupp II	1:32	9:13	Smeder	1:35	8:86
Bergarbetare	1:01	7:64	Järn- och metallarbetare m. fl. . .	1:24	9:44
Tunnelsprängare	1:45	9:99	Murare	1:27	8:40
Timmermän	1:26	8:49	Diverse yrkesutbildade specialarb.	1:97	14:71
Smeder	1:21	8:35			
Järn- och metallarbetare	1:12	9:13	Motala	1:21	8:01
Grupp III	1:28	9:03	Grupp I	1:14	7:52
Smeder	1:36	9:79	Hjälp-, transport- och diverse-		
Järn- och metallarbetare m. fl. . .	1:21	8:48	arbetare	1:14	7:52
			Grupp III	1:48	9:97
Porjus, underhållsarbeten	1:25	8:95	Timmermän, snickare	1:32	8:82
Grupp I	1:19	8:50	Diverse yrkesutbildade special-		
Hjälp-, transport- o. diversearbetare	1:19	8:50	arbetare	2:00	13:50

sterna för de arbetare, som varit sysselsatta med förändrings-, nybyggnads- och elektrifieringsarbeten (2 187 man, varav 1 080 ackordsarbetare), ha merendels legat något högre, nämligen vid 1:13 kr. i genomsnitt per timme för samtliga arbetare samt 0:97 kr. vid tidlöns- och 1:30 kr. vid ackordsarbete. Skillnaden i fråga om genomsnittsförtjänsterna mellan de tvenne huvudkategorier, i vilka banarbetarna uppdelats efter anställningsform, nämligen stadigvarande banarbetare samt ban- och byggnadsarbetare, uppgick till 22 öre per timme vid drift och underhålls- och 13 öre per timme vid förändrings- och nybyggnadsarbeten.

Vattenfallsverkets byggnadsföretag, vid vilka år 1935 sysselsattes i genomsnitt 727 arbetare, redovisas i avdelning C av tab. 21. Siffrorna utvisa, att inom denna arbetargrupp de genomsnittliga arbetsförtjänsterna för samtliga arbetare vid de olika arbetsföretagen växlade mellan 1:07 och 1:25 kr. per timme samt 7:25—8:95 kr. per »levnadsdag».

D. Industriens sysselsättningsvolym och lönebudget åren 1929—1935.

De i föregående kapitel verkställda undersökningarna av årslönens fluktuationer komma, såsom förut påpekats, på grund av redovisningssättet närmast att avse sådana arbetare, som varit i arbete oavbrutet under redogörelseåret eller den del därav företaget varit i gång. Särskilt under tider med ogynnsamma förhållanden på arbetsmarknaden ger en sådan undersökning av löneutvecklingen för arbetare med anställning en i viss mån vilseledande bild av industriens lönebudget och försörjningsmöjligheterna för landets industriarbetarstam som helhet betraktad. Under den av lönestatistiken berörda tidsperioden har tillgången på arbete varit underkastad betydande växlingar, varigenom arbetslönerna — om de beräknades i genomsnitt per arbetare både med och utan sysselsättning — skulle visat vida större fluktuationer än som kommit till synes i den i det föregående meddelade lönestatistiken. Det bidrag, lönestatistiken kan ge till dylika kalkyler, inskränker sig emellertid till en undersökning rörande förändringarna i den totala lönebudgeten och i sysselsättningsvolymen, mätt i antalet utgjorda arbetstimmar. Härvid måste hänsyn tagas till det förhållandet, att lönestatistikens material vid resp. undersökningstillfällen icke omfattar alldeles samma företag. Dylika variationer i primärmaterial ha mindre att betyda vid ett studium av de genomsnittliga förändringarna i tim-, dag och veckolöner, men innebära däremot, att uppgifterna om antalet sysselsatta arbetare och utgjorda arbetstimmar samt företagens totala löneutgifter icke kunna utan vidare jämföras från det ena året till det andra. För att möjliggöra en dylik jämförelse har man i tab. 22 gjort en sammanställning av arbetarantal, arbetstimmar och lönesumma enbart vid de företag, som lämnat uppgift såväl för år 1934 som år 1935.

Med användande av dessa uppgifter, vilka under år 1935 avse 3 645 företag med över 288 000 arbetare och en lönebudget av drygt 675 milj. kr., ha med 1934 som basår i tabellen uträknats indextal för antalet sysselsatta arbetare, den genomsnittliga arbetstiden per arbetare, hela antalet utgjorda arbetstimmar samt totalsumman utbetalda arbetslöner. Vid denna bearbetning har man begränsat sig till den egentliga industrien, som uppdelats i konkurrensindustri och skyddad hemmamarknadsindustri.

Vid samtliga i tab. 22 redovisade företag har antalet sysselsatta arbetare under år 1935 ökat med omkring 16 300 eller ungefär 6 % i förhållande till år 1934. Den både absolut och relativt största tillväxten har ägt rum inom gruppen malm-brytning och metallindustri, som ökat sitt arbetarantal med omkring 12 600 eller ungefär 14 %. Även inom jord- och stenindustri har ökningen i arbetarantal varit betydande (12 %). För övriga huvudgrupper stannar nyanställningen i regel vid några få procent, och för träindustrien registreras t. o. m. en om också obetydlig minskning i ar-

Tab. 22. Arbetarantal, arbetstimmar och lönesumma vid industriella företag, varifrån uppgifter föreligga både för 1934 och 1935.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Antal arbetare		Genom- snittlig ar- betstid per år och arbetare timmar		Summa utgjorda arbetstim- mar per år (milj.)		Totalsumma arbetslöna i kronor un- der år (milj.)		Indextal för 1935 (1934 = 100)			
	1934	1935	1934	1935	1934	1935	1934	1935	Antal arbeta- rare	Ar- bets- tid per arb.	Sä- utgj. ar- bets- tim.	Total- summa arb- lön
<i>Malmbrytning o. metallind.</i> (885)	87 521	100 100	2 276	2 312	199·2	231·4	225·4	265·1	114	102	116	118
Bruvor o. anrikningsverk (41)	6 533	6 938	1 788	2 047	11·7	14·3	16·2	20·0	107	114	122	124
Järn-, stål- o. kopparverk (34)	15 939	17 360	2 348	2 322	37·4	40·3	40·5	44·4	109	99	108	110
Järn- o. stålmanufaktur. (193)	13 488	15 339	2 288	2 304	30·9	35·3	31·6	36·9	114	101	115	117
Mek. verkst. o. skeppsvarv (455)	38 429	45 335	2 325	2 351	89·3	106·6	104·4	125·2	118	101	119	120
Elektriska verkstäder . . . (43)	7 969	9 238	2 291	2 325	18·2	21·5	20·9	24·8	116	101	118	118
Metallmanufaktur (90)	4 251	4 858	2 279	2 306	9·7	11·2	9·6	11·3	114	101	116	117
Guld o. silvervarufabr. . . (29)	912	932	2 171	2 263	2·0	2·2	2·2	2·5	108	104	112	112
<i>Jord- o. stenindustri</i> (388)	19 136	21 389	2 021	2 102	38·7	45·0	35·5	41·3	112	104	116	116
Koigruvor (3)	1 009	1 049	2 248	2 272	2·3	2·4	2·3	2·4	104	101	105	104
Torrindustri (58)	937	939	1 581	1 641	1·5	1·6	0·9	0·9	100	104	104	107
Stenbrott o. stenhuggerier (81)	3 157	3 769	1 944	1 972	6·1	7·4	5·9	7·1	119	101	121	121
Byggnadsämnesindustri . . (192)	7 290	8 459	2 051	2 120	14·9	17·9	14·2	17·1	116	103	120	120
Porslins-, kakel- o. lergods. (14)	2 838	3 251	2 140	2 238	6·1	7·3	5·4	6·3	115	104	120	117
Glasbruk (40)	3 905	3 922	1 989	2 141	7·8	8·4	6·8	7·5	100	108	108	109
<i>Träindustri</i> (584)	29 575	29 207	2 142	2 183	63·3	63·8	57·5	59·2	99	102	101	103
Flottnig (14)	2 561	2 209	2 676	2 646	6·9	5·8	5·9	5·4	86	99	85	92
Sågverk o. hyvlerier . . (302)	18 172	17 543	2 072	2 067	37·6	36·3	34·3	33·6	97	100	96	98
Snickeri- o. möbelfabr. . (241)	8 139	8 711	2 132	2 292	17·3	20·0	15·8	18·5	107	108	115	117
Annan trävaruindustri . . (27)	703	744	2 125	2 267	1·5	1·7	1·5	1·7	106	107	113	113
<i>Pappers- o. grafisk industri .</i> (443)	39 777	40 563	2 327	2 338	92·5	94·8	102·5	106·0	102	100	102	103
Pappersmassfabriker . . . (90)	16 038	15 957	2 319	2 293	37·2	36·6	41·2	40·9	99	99	98	99
Pappersbruk o. pappfabr. (63)	12 505	12 815	2 311	2 358	28·9	30·2	28·8	30·4	102	102	105	106
Annan pappersindustri . . (84)	3 469	3 698	2 345	2 352	8·1	8·7	7·0	7·5	107	100	107	107
Grafisk industri (206)	7 765	8 093	2 359	2 388	18·3	19·3	25·5	27·2	104	101	105	107
<i>Livsmedelsindustri</i> (609)	25 684	25 975	2 315	2 339	59·5	60·7	69·3	70·7	101	101	102	102
Kvarnar (52)	1 657	1 617	2 304	2 331	3·8	3·8	4·8	4·8	98	101	99	100
Pressjästfabriker (7)	203	201	2 369	2 358	0·5	0·5	0·7	0·7	99	100	99	100
Bagerier (123)	3 720	3 812	2 283	2 305	8·5	8·8	10·9	11·4	102	101	103	104
Råsockerbruk o. raffinad. (26)	4 370	4 261	2 334	2 385	10·2	10·1	10·8	10·7	98	102	100	100
Choklad- o. karamellfabr. (42)	2 561	2 718	2 301	2 333	5·9	6·3	4·6	4·8	106	101	108	105
Bryggerier o. läskedrycksf. (154)	5 060	5 095	2 310	2 321	11·7	11·8	16·4	16·6	101	100	101	101
Tobaksfabriker (10)	2 059	2 107	2 296	2 290	4·7	4·8	5·2	5·3	102	100	102	102
Slakterier o. konservfabr. (108)	2 904	2 849	2 435	2 446	7·1	7·0	7·1	7·1	98	100	99	99
Annan livsmedelsindustri (87)	3 150	3 315	2 250	2 291	7·1	7·6	8·8	9·3	105	102	107	106
<i>Textil- o. beklädnadsindustri</i> (400)	45 299	45 470	2 253	2 256	102·1	102·6	76·7	78·0	100	100	100	102
Spinnerier, väverier o. d. (218)	31 696	31 258	2 282	2 260	72·3	70·7	52·7	52·3	99	99	98	99
Skrädderier o. sömnadsf. (154)	11 934	12 554	2 193	2 248	26·2	28·2	21·2	22·9	105	103	108	108
Hatt- o. mössfabriker . . (28)	1 669	1 658	2 136	2 226	3·6	3·7	2·8	2·8	99	104	104	101
<i>Läder-, hår- o. gummivaru- fabriker</i> (176)	14 379	14 718	2 067	2 139	29·7	31·5	28·0	30·0	102	103	106	107
Garverier (29)	1 848	1 975	2 317	2 301	4·3	4·5	4·4	4·7	107	99	106	107
Päls- o. skinnvarufabriker (19)	395	403	2 159	2 191	0·8	0·9	0·8	0·8	102	101	104	104
Skofabriker (80)	7 322	7 280	1 909	2 029	14·0	14·8	13·1	14·1	99	106	106	107
Gummivarufabriker (8)	2 777	2 804	2 187	2 212	6·1	6·2	5·7	6·0	101	101	102	104
Annan hithörande industri (40)	2 037	2 256	2 227	2 254	4·5	5·1	4·0	4·4	111	101	112	113
<i>Kemisk-teknisk industri . . .</i> (160)	10 385	10 654	2 125	2 269	22·1	24·2	22·8	25·0	103	107	110	109
Färg-, olje- o. parfymfabr. (58)	2 379	2 689	2 330	2 370	5·5	6·4	5·6	6·3	113	102	115	113
Konstgödningsfabriker . . (9)	780	778	2 362	2 382	1·8	1·8	2·4	2·4	100	101	101	103
Sprängämnesfabriker . . . (9)	1 136	1 221	2 273	2 266	2·6	2·8	3·1	3·4	107	100	107	110
Tändsticksfabriker (10)	3 132	2 663	1 646	2 057	5·2	5·5	4·6	4·8	85	125	106	104
Annan kemisk-tekn. ind. (74)	2 958	3 303	2 350	2 332	7·0	7·7	7·2	8·1	112	99	111	112
Samtliga industrigrenar . . (3 645)	271 756	288 076	2 234	2 270	607·1	654·0	617·7	675·3	106	102	107	109
därav konkurrensind. . . (1 092)	156 655	166 437	2 240	2 270	350·8	377·7	355·8	390·3	106	101	107	109
skyddad hemma- marknadsind. . . (2 553)	115 101	121 639	2 227	2 271	256·3	276·3	261·9	285·0	106	102	108	109

betarantalet. Den genomsnittliga arbetstiden per år och arbetare har däremot i stort sett icke undergått någon nämnvärd ökning under år 1935 utom i fråga om kemisk-tekniska industrigruppen (tändsticksfabriker), jord- och stenindustrien (glasbruk) samt läder-, hår- och gummivaruindustrien (skofabriker). Den relativa tillväxten i totalantalet utgjorda arbetstimmar utgör därför ej mer än 7 % och överstiger sålunda endast obetydligt tillväxten i antalet arbetare. Enär den genomsnittliga arbetslönen per timme inom den egentliga industrien undergått en mindre höjning under år 1935, kommer slutligen industriens totala lönebudget för detta år att visa en stegring på 9 % i förhållande till föregående år.

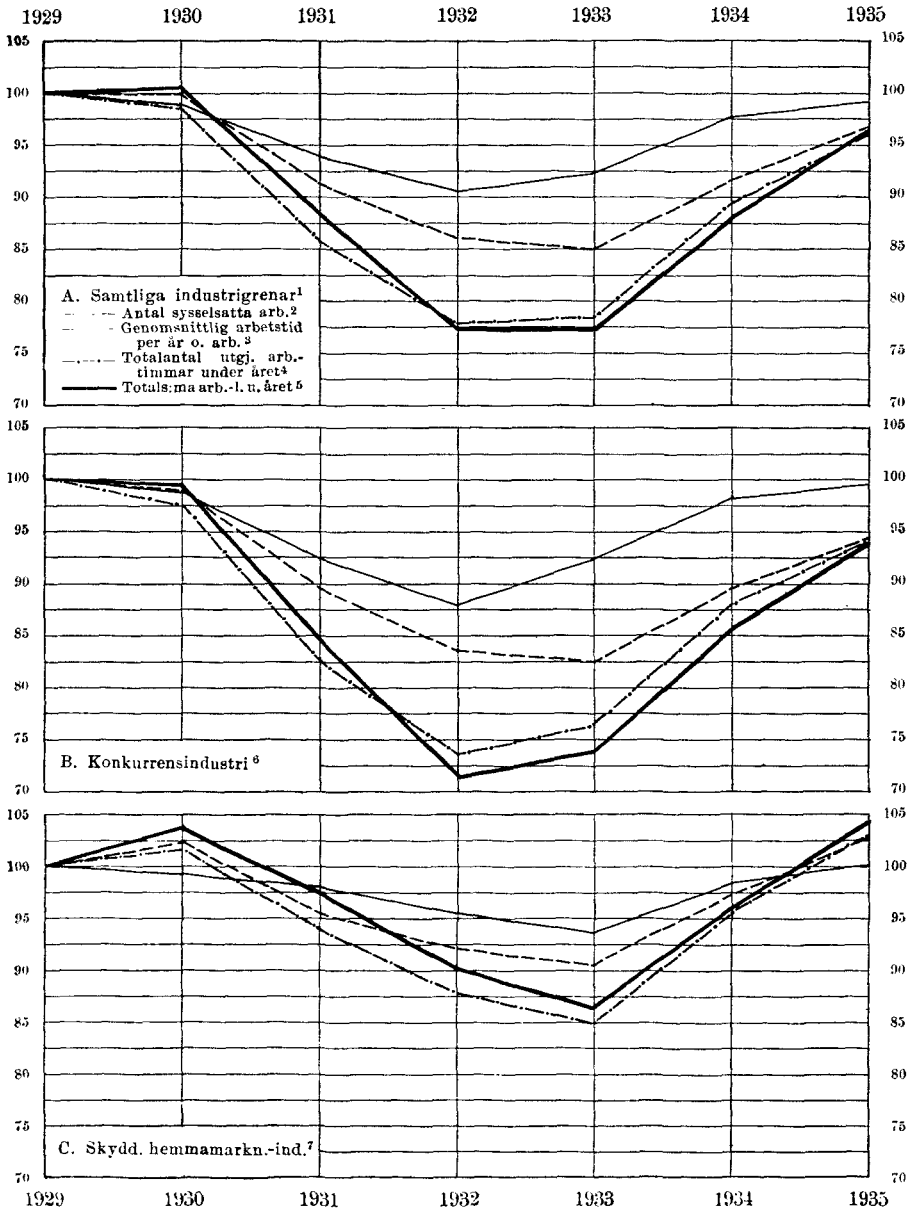
På samma sätt ha jämförelser anställts mellan företag, som lämnat uppgift både 1933 och 1934, resp. 1932 och 1933 och vidare bakåt i tiden till och med år 1929, varvid dock är att märka, att uppgifterna bliva ofullständigare, ju längre man går tillbaka. Med utgångspunkt från dessa jämförelser har man enligt den s. k. kedjemetoden med år 1929 som basår beräknat indexserier, vilka ge uttryck åt förändringarna under perioden 1929—1935 i arbetarantal, genomsnittlig arbetstid per år och arbetare, totalantal utgjorda arbetstimmar samt totalsumma arbetslön under året. Det må framhållas, att dessa indexserier, som meddelas i tab. 23 och diagram VI, icke fullständigt kunna återspegla förändringarna i sysselsättningsgrad, enär de ej omfatta nytillkomna företag eller sådana, där driften helt nedlagts. Detta medför exempelvis i tider med uppåtgående konjunkturer, då antalet nytillkomna företag i regel bli flera än de nedlagda, att den faktiska sysselsättningen växer något hastigare än här beräknade indexserier utvisa, medan ett motsatt förhållande inträder, när konjunkturkurvan sjunker.

De i tab. 23 anförda indextalen återspegla ett betydande uppsving i löneutgifter och sysselsättningsmöjligheter sedan depressionsåren 1932 och 1933 inom så gott som samtliga näringsgrenar. Bortses från de förändringar i arbetarantal, som åstadkommas genom nedläggande av äldre och grundande av nya företag, skulle antalet arbetare inom det industriella näringslivet ha ökats med 13 % och den genomsnittliga arbetstiden med 10 % från år 1932 till år 1935, samtidigt som den totala sysselsättningsvolymen — mätt i antalet utgjorda arbetstimmar — utvisat en ökning av 24 %. Denna utökade sysselsättning tillsammans med en mindre höjning i timlönen har kommit industriens totala lönesumma att stiga med icke mindre än 25 % under perioden 1932—1935. Därmed torde, såsom även framgår av diagram VI A, sysselsättningen och lönebudgeten år 1935 ha nått ungefär samma storlek som under utgångsåret 1929.

Utvecklingen har emellertid varit rätt olikartad under olika år. Under år 1933 var arbetstillgången praktiskt taget oförändrad, i det att den något utökade arbetstiden per år och arbetare till större delen neutraliserades genom en mindre inskränkning i antalet sysselsatta arbetare. Däremot tog sig den förbättrade arbetstillgången under år 1934 i förhållande till år 1933 uttryck både i nyanställning eller återanställning av arbetare

Diagram VI. Industriens sysselsättningsvolym och lönebudget åren 1929—1935.

Nombre d'heures de travail effectuées et somme globale des salaires pendant les années 1929—1935.

¹ L'ensemble des branches industrielles. — ² Nombre d'ouvriers employés. — ³ Nombre moyen d'heures de travail par ouvrier et par an. — ⁴ Somme globale des heures de travail effectuées. — ⁵ Somme globale des salaires. — ⁶ L'industrie d'exportation. — ⁷ L'industrie travaillant pour le marché intérieur.

Tab. 23. Sysselsättningsvolym och lönebudget vid vissa industriföretag under åren 1929—1935.

Indextal för:	Malm- bryt- ning o. metall- ind.	Jord- o. sten- ind.	Trä- ind.	Pap- pers- o. gra- fisk ind.	Livs- me- dels- ind.	Textil- o. be- kläd- nads- ind.	Läder, hår- o. gum- mi- varu- ind.	Ke- misk- teknisk ind.	Samt- liga indu- stri- grup- per	D ä r a v	
										kon- kur- rens- ind.	skyd- dad hem- markn- ind.
Antal syssel- satta arbetare	1929	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	1930	101	102	93	95	103	102	104	98	100	99
	1931	89	81	86	90	99	100	101	88	91	90
	1932	80	75	76	87	99	100	101	82	86	84
	1933	81	71	73	85	97	100	104	82	85	83
	1934	92	74	79	87	97	111	108	79	92	89
1935	105	82	78	89	99	111	111	81	97	95	
Genomsnittl. arb. tid per år o. arb.	1929	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	1930	98	102	100	97	100	101	102	96	99	99
	1931	93	97	96	93	100	89	102	94	94	92
	1932	87	89	91	86	99	97	96	84	90	88
	1933	90	86	87	95	98	97	96	82	92	92
	1934	98	95	96	100	99	100	98	89	98	98
1935	99	98	98	100	100	100	101	95	99	100	
Totalantal ut- gjorda arb- tim. under året	1929	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	1930	99	104	93	92	103	102	105	94	99	98
	1931	83	79	83	84	99	89	103	83	86	83
	1932	70	66	69	75	97	97	97	69	78	74
	1933	73	61	64	81	95	97	100	67	78	76
	1934	89	70	76	86	96	111	105	71	90	88
1935	104	81	76	89	99	111	112	77	96	94	
Totalsumma arbetslön under året	1929	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	1930	101	106	95	95	104	104	109	98	101	99
	1931	85	82	83	87	102	91	105	89	88	85
	1932	69	68	67	74	100	98	99	73	77	72
	1933	71	62	61	79	97	97	101	70	77	74
	1934	87	72	72	86	98	111	106	74	88	86
1935	102	83	75	89	100	113	114	81	96	94	

(8 %) och utökning av arbetstiden för den sysselsatta personalen (6 %). Sista året i perioden har inom flertalet industrigrenar tillväxten i antalet sysselsatta arbetare (6 % i förhållande till 1934) varit proportionsvis ännu större än ökningen av arbetstiden per arbetare (2 %). För hela perioden 1932—1935 var — såsom ovan anförts — tillväxten i arbetarantal för samtliga industrigrenar tillhopa (13 %) något större än ökningen i arbetstiden per arbetare (10 %).

Särskilt intresse erbjuder ett jämförande studium av motsvarande utveckling inom de båda huvudgrupper, vari materialet delats i förevarande undersökning, nämligen konkurrensindustri och skyddad hemmamarknadsindustri (jfr diagram VI B och C). I fråga om nyanställning eller återanställning av arbetare föreligger under perioden 1932—1935 ingen nämnvärd skillnad (enl. tab. 23 resp. 13 och 12 %). Men medan utökningen av arbetstiden för den sysselsatta personalen under perioden stannar vid 5 %

för hemmamarknadsindustrien, stiger motsvarande siffra för konkurrensindustrien till 13 %, varigenom sysselsättningsvolymen år 1935 växer med resp. 17 och 28 % i förhållande till år 1932. Samtidigt med arbetstidens ökning har den genomsnittliga timlönen gått upp för den förra gruppen med c:a 2 %, men sjunkit för den senare med 1 %. Härigenom tillväxte konkurrensindustriens lönebudget med 31 % mot endast 16 % för den övriga industrien. Att märka är, att den här skisserade olikformigheten i utvecklingen mellan konkurrens- och hemmamarknadsindustrien väsentligen hänför sig till åren 1933 och 1934, medan utvecklingen under år 1935 varit likartad för båda grupperna. Överhuvudtaget ger ett närmare studium av indextalen i tab. 23 (och motsvarande diagram) en bild av, huru olika den del av industrien, som är direkt beroende av den utländska konkurrensen och den, där ett dylikt beroende ej föreligger, reagera inför förändringar i de ekonomiska konjunkturerna.

Det må framhållas, att de på grundval av det lönestatistiska materialet sålunda framräknade indextalen rätt väl överensstämma med de i socialstyrelsens kvartalsvis utarbetade arbetsmarknadsstatistik meddelade sysselsättningsindextalen (utarbetade sedan 1932) samt löneindextalen (fr. o. m. 1935). Ävenledes föreligger rätt god samstämmighet med de undersökningar rörande sysselsättning och arbetstid inom näringslivet, vilka utarbetats för en vecka i november månad åren 1932—1935.¹ Enligt denna statistik, som sistnämnda år avsett 1 929 industriella företag med 278 000 arbetare, skulle antalet arbetare inom industrien ha ökats med c:a 4 % från november 1934 till november 1935 och med 15 % i förhållande till samma tid 1932. Den totala sysselsättningsvolymen i samma företag, mätt i antalet utgjorda arbetstimmar, utvisade en ökning från närmast föregående år med 6 % och från november 1932 med 27 %.

¹ Se Sociala Meddelanden årg. 1936, sid. 172.

Bil. 1.

K. SOCIALSTYRELSEN
FEMTE BYRÅNLantarbetarstatistiken
Tel. 11 40 95Insändes till hushållningssällskapet
före den 15 november 1935.

U P P G I F T E R

för tjänsteåret 1935—1936 angående vissa lantarbetarförhållanden inom

.....
(område)
av hushållningssällskap, avgivna den 19.....

av Telefon:

Obs.! Å följande sida meddelade »P. M.» torde noggrant genomläsas, innan formuläret ifylles.

- a) Förefinnes inom området *arbetslöshet* i större utsträckning bland *manliga* lantarbetare, som önska:

årstjänst (tjänstefolk, statare o. d.)? }	tillfälligt lant- eller	skogsarbete (daglönare) }	sommar?
					vinter?
 - b) Ha svårigheter att bereda ungdomen arbete och anställning inom jordbruket eller inom andra näringsgrenar medfört, att arbetskraften på vissa brukningsdelar kan anses *vara väl stor* i förhållande till det normala arbetskraftbehovet?
 - c) Andra iakttagelser rörande arbetslösheten på landsbygden och dess orsaker:
2. Förefinnes inom området *otillräcklig tillgång* på *vissa slag av lantarbetare* och i så fall vilka?
 3. Vanlig *kontant årslön tjänsteåret 1935/36* för vuxen fullgod *manlig tjänare* (dräng): kr.

,	,	,	,	,	,	,	,	<i>kvinnlig tjänare</i> (piga): kr.
beräknat värde av kost och logi per dag för <i>manlig tjänare</i> (dräng):	kr.							
,	,	,	,	,	,	,	,	<i>kvinnlig tjänare</i> (piga):
kr.							

 Dessutom följande förmåner.....
 till ett beräknat årligt värde av kr.
 4. Vanlig *kontant årslön tjänsteåret 1935/36* för *statare* (Obs! ej förmän):
 (ifylles blott å orter, där statavlöning förekommer.) körkarl eller annan jordbruksarb. >
 kreaturs-(djur-)skötare >

Sammansättningen av den å orten vanliga *staten* (oberäknat bostad):

Varuslag	Kvan- titet	å pris	Varuslag	Kvan- titet	å pris	Varuslag	Kvan- titet	å pris
Mjök, oskummad			Skörd av statarens utsäde å gardens			Torv		
» skummad			potatisskifte ¹			Elektr. belysning		
Råg			Potatis ²			Andra varor		
Rågmjöl			Sill			(torde specificeras):		
Vete			Salt					
Vetemjöl			Björkved					
Korn			Barrved			Hela staten		
Havre o. blandsäd			Stenkol					
Arter								

¹ Nettoskörd, alltså frånräknat statarens eget utsäde. I händelse sättpotatis som regel lämnas av arbetsgivaren, torde utsädet inräknas i skörden.

² Här uppföres endast potatis, som gives i mått eller vikt, varemot potatis, skördad å anvisad del av gårdens potatisskifte, uppföres å föregående rad.

Anmärkningar (här angives särskilt, i vad mån staten för kreatursskötare m. fl. avviker från den ovan angivna, samt specificeras och värderas andra stataren tillkommande förmåner, såsom fri läkarvård, fria försäkringsavgifter, fria skatter, fria skjutsar o. s. v.):

Statarfamiljens *bostad* utgöres i allmänhet av rum och kök, till ett beräknat årligt hyresvärde av kr.

Dessutom trädgårdstappa (»hage», inklusive av stataren själv brukat potatissland) till en areal av kvm och ett årligt arendevärde av kr. (Införes endast för den händelse denna förmån i trakten allmänt åtnjutes av statare samt därest densamma kan värdesättas för sig och icke ingår i bostadens hyresvärde.)

5.	Vanlig daglön (ev. timlön) i egen kost för				Vanlig daglön (ev. timlön) i arbets- givares kost för			
	män		kvinnor		män		kvinnor	
	Sommaren 1935, kr.	Vintern 1935/36, kr.	Sommaren 1935, kr.	Vintern 1935/36, kr.	Sommaren 1935, kr.	Vintern 1935/36, kr.	Sommaren 1935, kr.	Vintern 1935/36, kr.
<i>Daglönare</i> (eller timarlönade arbetare)								
Fastn (med fri bostad)								
Tillfälliga								
	med fri bostad							
	utan							

Anmärkningar (här angives särskilt, i vilken utsträckning det inom området förekommer, att daglönare utöver penninglönen erhålla andra naturaförmåner än fri bostad [med vedbrand och potatissland], såsom mjölk, spannmål m. m.):

6. Gäller inom redovisningsområdet *kollektivavtal* för lantarbetare? Tillämpas eljest inom området avtalsenliga lönesatser mera allmänt för dessa arbetare?

Anvisningar för ifyllande av frågeformuläret.

1. a) Här uppgives, hurvida inom området arbetslöshet i större utsträckning gör sig gällande inom jordbruket, antingen på sådant sätt att fullgodas arbetare, som önskat årstjänst, ej kunnat erhålla sådan, eller också i form av brist på tillfälliga arbetsförtjänster.

b) Här meddelas möjligast utförliga uppgifter om, hurvida svårigheter föra sig gällande att bereda den vuxna ungdomen arbete och anställning inom jordbruket eller andra näringsgrenar samt om detta lett till att arbetskraften inom jordbruket å orten eller med avseende på vissa brukningsdelar blivit väl stor i förhållande till det normala arbetskraftbehovet eller medfört andra liknande följdfeolter.

2. Här torde uppgivas, hurvida inom området på senaste tiden konstaterats otillräcklig tillgång eller brist på vissa slag av arbetskraft, såsom kreatursskötare, drängpojkar o. d. Uppgifterna böra företrädesvis avse manliga arbetare.

3. Med manlig tjänare (dräng) menas vanlig (kör)dräng, icke fördräng, kreatursskötare eller annan förtroende- eller yrkesman i husbondes-kost. Av kvinnliga tjänare redovisas blott sådana, vilka helt eller delvis utföra jordbruksyrslor (sålunda ej vanliga hembiträden). Med årslön förstås allenast lön i kontant, ev. handpenning inberäknad. Värdet av kost och logi beräknas lämpligen med ledning av inackorderingspris för personer i motsvarande ställning eller på grundval av skillnad i dagspenning för tillfällig daglönare i egen och i arbetsgivares kost; ev. kan även takeringsmyndigheternas värdering användas. Under förmåner upptagas och värderas gåvor i penning, kläder o. d., därest sådana gåvor i trakten allmänt förekomma.

4. Med statare förstås här statavlönad kyrkari (eller annan jordbruksarbetare) och kreatursskötare, men icke slöjdare, rättare eller annan yrkes- eller förtroendemän med stat. Med årslön avses allenast lön i kontant, ev. handpenning inberäknad. För varje i den på orten vanliga staten ingående varuslag (även bränsle) angives dess kvantitet och värde i penningar per l. kg o. s. v. (å pris) efter å orten rådande försäkningspris i parti (icke självkostnadspris eller »bokpris»). Under potatisskörd redovisas å statistiken endast skörd å land, som erhålles fritt kört och gödlat eller eljes drives i sambruk med gårdens övriga åkerjord, medan av stataren själv brukad potatissjörd betraktas som »trädgårdstappa». Därest beträffande det förra slaget potatissland exakt uppgift å skördens storlek och värde icke kan lämnas, må i stället arealen och utsädet angivas. Vedens mängd bör helst uppgivas i kbm; användens annat mått, torde angivas, huru många kbm det motsvarar. — Om i stället för vissa naturaprodukter givas penningar (t. ex. saltvarpenningar) i stället för sill och salt), betecknas detta för resp. varuslag genom ett streck i kolumnen för »kvantitet», varemot penningbeloppet införes i »å pris»-kolumnen. — I fall kreatursskötare erhåller icke allenast högre kontant årslön utan jämval andra naturaförmåner än körkral, bör statistiken för kreatursskötare meddelas under »Anmärkningar». Bostadens hyresvärde bör upptagas efter å orten gängse hyrespris. — Å orter, där statavlönade jordbruksarbetare eller ladugårdsskötare icke förekomma, behöver punkt 4 å formuläret icke ifyllas.

5. Med tillfälliga daglönare förstås, i motsats till fast sådan, lantarbetare, vilken mot dagspenning (eller timlön) gör arbete å jordbruket, utan att vara bunden av för längre tid ingånget muntligt eller skriftligt arbetsavtal.

K. SOCIALSTYRELSEN
FEMTE BYRÅN
Tel. 11 49 66

Bil. 2.

Stockholm i februari 1936.

N:r

(Torde åberopas vid ev. skriftväxling.)

Till

För fullföljande av de inom K. Socialstyrelsen under flera föregående år utförda löneundersökningarna får styrelsen härmed anhålla, att Ni ville för Edert företags vidkommande ifylla omstående formulär, avseende år 1935, samt därefter återsända det till styrelsen senast den 20 februari 1936.

Formuläret utsändes i 2 exemplar, varav det ena är avsett att av uppgiftslämnaren behållas som kopia.

GUNNAR HUSS.

Bertil Nyström.

Anvisningar: För företag med såväl förvaltnings- som arbetarpersonal skola både avd. A och avd. B av formuläret (se omstående sida) ifyllas, varemot företag utan egen tillverkning endast behöva lämna i avd. A begärda uppgifter (ev. förekommande lagerarbetare, reparatörer o. d. böra dock redovisas i avd. B). Om möjligt bör varje arbetsställe (fabrik, driftsenhet o. d.) redovisas för sig.

OBS! Nedanstående uppgifter äro tillförsäkrade skydd jämligt § 2 mom. 4 tryckfrihetsförordningen och kunna följaktligen icke komma till obehörigas kännedom.

Företagets namn:

Näringsgren:

Tillverkar (försiljer) huvudsakl.

Belägenhet: kommun samt om möjligt närmare ortsbestämning (järnvägs-samhälle, by etc.) } för huvudkontoret
 } för arbetsstället

Arbetet har under år 1935 varit i gång veckor (= arbetsdagar). (antal) (antal)

Har under året sådan driftsinskränkning förekommit, att arbetstiden per man och vecka understigit 48 timmar?

I så fall, har inskränningen skett genom minskat antal driftstimmar per dag?; driftsdagar per vecka?; växelvis permittering av arbetare? Angiv driftsinskränkningens ungefärliga omfattning.

Har företaget under år 1935 i högre grad varit beroende av utländsk konkurrens på den inhemska marknaden? Har någon del av tillverknigen exporterats till utlandet? I den händelse export förekommit, önskas ungefärlig uppgift om, huru stor del (ex. 75, 50, 25 % etc.) exporten utgjort av den totala tillverknigen år 1935. (Ja eller Nej)

A Förvaltnings- och befälspersonal.	Medeltal anställda under verksamhetstiden			Totalsumma utbet. avlöning, kontant och in natura (inber. dyrtidstillägg)		
	Män	Kvinnor	Summa	Män Kronor	Kvinnor Kronor	Summa Kronor
OBS! Företagsledare (direktörer, disponenter, förvaltare, handelsföreståndare m. fl.) samt handelsresande o. d. medräknas icke.						
Teknisk personal						
a) ingenjörer, kemister, ritare o. d.	(ant.)	(ant.)	(ant.)	(kr.)	(kr.)	(kr.)
b) verkmästare, förmän (ej deltagande i arb.) o. d.	(ant.)	(ant.)	(ant.)	(kr.)	(kr.)	(kr.)
Kontorspersonal						
a) kamrerare, bokhållare, kontorister o. d.	(ant.)	(ant.)	(ant.)	(kr.)	(kr.)	(kr.)
b) vaktmästare, bud o. d.	(ant.)	(ant.)	(ant.)	(kr.)	(kr.)	(kr.)
Butikspersonal o. d.						
a) försäljnings- o. lagerpersonal (ej lagerarbetare, vilka redovisas under avd. B Arbetare)	(ant.)	(ant.)	(ant.)	(kr.)	(kr.)	(kr.)
b) springpojkar o. d.	(ant.)	(ant.)	(ant.)	(kr.)	(kr.)	(kr.)
Observera anvisningarna!						
Summa	(ant.)	(ant.)	(ant.)	(kr.)	(kr.)	(kr.)
å omstående sida:	(ant.)	(ant.)	(ant.)	(kr.)	(kr.)	(kr.)

B Arbetare (inberäknat lagerarbetare, chaufförer samt förmän, som själva deltaga i arb.)	Medeltal arbetare per dag under verksamhetstiden ¹	Antal under året utgjorda dagsverken ²	Arbete å ordinarie tid				Övertidsarbete		Und. året kont. utb. förmän, ss. lön und. sem., prov., gratifik., hyresb. m. m., som ej inr. i själva arb.-l. Kronor	Värde av naturaförmåner (fri bostad, frived m. m.) per år Kronor	Totalsumma		
			Tidlönsarbete		Ackordsarbete ⁵		Antal under året utgjorda arbets-timmar	Härför utbetalad arbetslön Kronor			Härför utbetalad arbetslön Kronor	under året utgjorda arbetstimmar	arbetslön och förmåner under året Kronor
			Antal under året utgj. arb.-timmar ³	Härför utbetalad arbetslön Kronor ⁴	Antal under året utgj. arb.-timmar	Härför utbetalad arbetslön Kronor							
Män över 18 år	(antal män)	(ant. d.-v.)	(ant. tim.)	(kr.)	(ant. tim.)	(kr.)	(ant. tim.)	(kr.)	(kr.)	(kr.)	(ant. tim.)	(kr.)	
Kvinnor över 18 år	(antal kv.)	(ant. d.-v.)	(ant. tim.)	(kr.)	(ant. tim.)	(kr.)	(ant. tim.)	(kr.)	(kr.)	(kr.)	(ant. tim.)	(kr.)	
Minderåriga (samt lärlingar)	(ant. mind.)	(ant. d.-v.)	(ant. tim.)	(kr.)	(ant. tim.)	(kr.)	(ant. tim.)	(kr.)	(kr.)	(kr.)	(ant. tim.)	(kr.)	
Summa	(antal arb.)	(ant. d.-v.)	(ant. tim.)	(kr.)	(ant. tim.)	(kr.)	(ant. tim.)	(kr.)	(kr.)	(kr.)	(ant. tim.)	(kr.)	

Anmärkingar (avsedda att förtydliga och komplettera ovanstående uppgifter)
¹ Medeltal arbetare beräknas sålunda, att man hopräknar antalet anställda vid varje avlöningstillfälle (ev. varje dag) under året, summerar de sålunda erhållna siffrorna och därefter dividerar summan med antalet avlöningsdagar (ev. antalet faktiskt utgjorda arbetsdagar). — ² Såsom dagsverke räknas varje dag, som arbetare eller arbetsförmän varit i arbete, oberoende av huru stor del av dagen han arbetat. Nattskift räknas som dagsverke. — ³ Avser faktisk arbetstid, alltså med frånräknande av semester, sjuktimmar o. d. — ⁴ Härl inberäknas ej sjukavlöning och olycksfallsersättning, vilka förmåner icke skola medtagas å formulkäret, samt ej heller lön under semester, som redovisas under rubriken "förmåner". — ⁵ Härunder inbegripes även arbete mot premielön, tonlön o. d. lönesystem, varigenom lönebeloppet i väsentlig mån göres beroende av arbetsprestationen eller arbetsprodukten. *Hela* det på ackordsarbete intjänta beloppet bör här uppgivas och ej blott det s. k. ackordsöverskottet. — ⁶ Här redovisas *hela* förtjänsten på övertidsarbete och ej blott den s. k. övertidsprocenten.

den 1936.
 (Arbetsgivarens firma)